

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

Π.Μ.Σ.: ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ**

Διπλωματική εργασία

Σχολική διδασκαλία γραμματικοσυντακτικών φαινομένων:

μονολεκτικό ρήμα και ρηματική περίφραση

Της

Ελματζόγλου Αλεξάνδρας

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Καλογήρου Γεωργία, Καθηγήτρια
Π.Τ.Δ.Ε./ΕΚΠΑ

Εξεταστές: Κων/νος Ντίνας, Καθηγητής Π.Τ.Ν./Π.Δ.Μ., Αθανάσιος
Νάκας/ Ομότιμος Καθηγητής ΕΚΠΑ

Φλώρινα, Ιούνιος 2019

Copyright © Ελματζόγλου Αλεξάνδρα, 2019

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: Ελματζόγλου Αλεξάνδρα

A.E.M.: 682

Ηλεκτρονική διεύθυνση: alex.elmatzoglou@gmail.com

Έτος εισαγωγής: 2016

Κατεύθυνση: Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: Σχολική διδασκαλία γραμματικοσυντακτικών φαινομένων: μονολεκτικό ρήμα και ρηματική περίφραση.

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία 29 - 05- 2019

Ο/Η δηλών/ούσα

Ελματζόγλου Αλεξάνδρα

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	1
1. Εισαγωγή	4
1.1 Προφορικός και γραπτός λόγος	4
1.2 Η γλωσσική μεταβολή.....	5
1.3 Μονολεκτικό ρήμα και ρηματική περίφραση.....	6
1.4 Ειδικότερα για τη ρηματική περίφραση.....	8
2. Παραδείγματα ρηματικών περιφράσεων.....	9
2.1 Του λειτουργικού ρήματος βάζω	10
2.2 Του λειτουργικού ρήματος βγάζω	14
2.3 Του λειτουργικού ρήματος βγαίνω.....	19
2.4 Του λειτουργικού ρήματος βρίσκω.....	21
2.5 Του λειτουργικού ρήματος δίνω	24
2.6 Του λειτουργικού ρήματος εγείρω	28
2.7 Του λειτουργικού ρήματος επιφέρω	28
2.8 Του λειτουργικού ρήματος έρχομαι	29
2.9 Του λειτουργικού ρήματος κάνω	32
2.10 Του λειτουργικού ρήματος καταβάλλω.....	41
2.11 Του λειτουργικού ρήματος κρατώ	42
2.12 Του λειτουργικού ρήματος μπαίνω	45
2.13 Του λειτουργικού ρήματος παίρνω.....	48
2.14 Του λειτουργικού ρήματος πατώ.....	54
2.15 Του λειτουργικού ρήματος πάω	56
2.16 Του λειτουργικού ρήματος περνώ.....	59
2.17 Του λειτουργικού ρήματος πιάνω.....	61
2.18 Του λειτουργικού ρήματος προβάλλω	65
2.19 Του λειτουργικού ρήματος προκαλώ.....	66
2.20 Του λειτουργικού ρήματος ρίχνω	67
2.21 Του λειτουργικού ρήματος τραβώ.....	71
2.22 Του λειτουργικού ρήματος υποβάλλω	73

3. Οι δυνατότητες των ρηματικών περιφράσεων.....	74
4 . Η ρηματική περίφραση στην παιδική λογοτεχνία.....	78
5 . Διδακτικό σενάριο για την ένταξη των ρηματικών περιφράσεων στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος.....	88
6. Συμπεράσματα.....	94
7. Βιβλιογραφία.....	100

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στην έντονη παρουσία του μονολεκτικού ρήματος και της ρηματικής περιφράσης στον προφορικό και γραπτό λόγο. Ειδικότερα, αναφέρεται στην αντιστοιχία μεταξύ μονολεκτικών ρημάτων και ρηματικών περιφράσεων και στην αξιοποίηση τους στη σχολική διδασκαλία.

Αναλυτικότερα, στο κεφάλαιο της εισαγωγής, σκοπός της εργασίας είναι ο αναγνώστης πρώτον, να αναγνωρίσει και να κατανοήσει την έννοια της ρηματικής περιφράσης ως ένα γραμματικοσυντακτικό φαινόμενο που οφείλεται στη φυσική εξέλιξη της γλώσσας και δεύτερον, να αποσαφηνίσει τις έννοιες του μονολεκτικού ρήματος και της ρηματικής περιφράσης.

Αμέσως μετά, παρατίθενται πίνακες 22 λειτουργικών ρημάτων, όπου με τρόπο απλό γίνεται κατανοητή η αντιστοιχία ρηματικών περιφράσεων- μονολεκτικών ρημάτων.

Τα επόμενα κεφάλαια είναι αφιερωμένα στην αξιοποίηση της ρηματικής περιφράσης από τη σχολική διδασκαλία. Πιο συγκεκριμένα, ο εκπαιδευτικός ή ο αναγνώστης, γενικότερα, μπορεί να ανακαλύψει τον πλούτο των δυνατοτήτων των ρηματικών περιφράσεων, να αναγνωρίσει σε αυτές τον δικό του λόγο και να τις συναντήσει σε αποσπάσματα κειμένων τις παιδικής λογοτεχνίας. Επιπρόσθετα, ο αναγνώστης- εκπαιδευτικός έχει την ευκαιρία να έρθει σε επαφή και να αξιοποιήσει ένα διδακτικό σενάριο ένταξης των ρηματικών περιφράσεων στο γλωσσικό μάθημα, εμπλουτίζοντας τη διδασκαλία του με πολλαπλά οφέλη.

Ένα από τα σημαντικότερα συμπεράσματα της εργασίας αφορά την απενοχοποίηση της γέννησης και της χρήσης ρηματικών περιφράσεων. Η ύπαρξή τους εμπλουτίζει τη γλώσσα με νέες έννοιες, οι οποίες δεν βρίσκουν πάντα ένα αντίστοιχο μονολεκτικό ρήμα να τις ερμηνεύσει. Τέλος, εξίσου σημαντικά και ενδιαφέροντα είναι τα συμπεράσματα που αφορούν τα πολυάριθμα και πολυεπίπεδα πλεονεκτήματα που αποκομίζουν οι μαθητές από τη διδασκαλία των ρηματικών περιφράσεων στη νέα ελληνική γλώσσα.

Λέξεις- κλειδιά:

- Γραμματικοσυντακτικό φαινόμενο.
- Αντιστοιχία μονολεκτικών ρημάτων- ρηματικών περιφράσεων.

- Δυνατότητες ρηματικών περιφράσεων.
- Διδακτική αξιοποίηση.

Summary

This paper refers to the intense presence of the verb and the verbal description in the oral and written language. In particular, it refers to the correspondence between single-word verbs and phrasal verbs and their exploitation in school teaching.

In more detail, in the chapter of introduction, the purpose of the work is for the reader firstly to recognize and understand the concept of the verbal expression as a grammatical syntactic phenomenon due to the natural evolution of the language and secondly to clarify the concepts of single-word verbs and phrasal verbs.

Immediately afterwards, there are tables of 22 operative verbs, in which single-word verbs and phrasal verbs correspond in a simple way.

The following chapters are devoted to the use of the phrasal verbs from school teaching. More specifically, the educator or the reader, in general, can discover the richness of the possibilities of phrasal verbs, recognize his or her way of speaking in these verbs and meet them in excerpts of texts of children's literature. Additionally, the reader-educators have the opportunity to get in touch and utilize a teaching scenario of integrating the phrasal verbs into the language lesson, enriching their teaching with multiple benefits.

One of the most important conclusions of the work concerns the emulation of the birth and the use of phrasal verbs. Their existence stimulates language with new meanings, which do not always find a corresponding single-word verb to interpret them. Last but not least, the conclusions regarding the numerous and multifaceted advantages that students obtain from the teaching of the phrasal verbs in the new greek language are equally important and interesting.

Keywords:

- Grammar-syntactic phenomenon.
- Match between single-word verbs and phrasal verbs
- Possibilities of phrasal verbs.
- Learning outcomes.

1. Εισαγωγή

1.1 Προφορικός και γραπτός λόγος

Η κοινή αντίληψη που κυριαρχεί σχετικά με τη γλώσσα είναι ότι η επίσημη μορφή της άρα και η πιο έγκυρη είναι η γραπτή και ότι η πιο πρόχειρη και λιγότερο σταθερή είναι η προφορική. Από αυτή την αντίληψη έπεται και η κυρίαρχη αξιολόγηση, ειδικά στις δυτικές κοινωνίες του γραπτού λόγου ως πιο «σωστού και σημαντικού» και του προφορικού ως «δευτερεύοντος και επιρρεπούς σε λάθη». Αν και όντως η εφεύρεση του γραπτού λόγου είχε αναμφισβήτητες θετικές συνέπειες στην πρόοδο του ανθρώπινου πολιτισμού, η γραπτή γλώσσα θεωρείται από τους γλωσσολόγους δευτερογενής και τρόπον τινά βοηθητική της προφορικής.

Ο γραπτός λόγος τουλάχιστον με τη μορφή που τον γνωρίζουμε σήμερα στις σύγχρονες κοινωνίες, στην πραγματικότητα είναι μία γραπτή αναπαράσταση του προφορικού λόγου. Συνεπώς, κατά μία εκδοχή, ο γραπτός λόγος θα μπορούσε να θεωρηθεί ως γραμμένος προφορικός λόγος (Πόρποδας, 2002: 68).

Συγκεκριμένα, η ανάπτυξη του προφορικού λόγου (που χαρακτηρίζεται από καθολικότητα και βιολογική υποδομή), φαίνεται ότι ήταν αποτέλεσμα εξελικτικής ανάπτυξης του εγκεφάλου. Φαίνεται λοιπόν ότι ο άνθρωπος γεννιέται με την ικανότητα να αποκτήσει τον προφορικό λόγο, αρκεί να βρεθεί σε ανθρώπινο περιβάλλον που μιλά τη γλώσσα. Η υπόθεση αυτή υποστηρίζεται από βιολογικές, γλωσσολογικές και ψυχολογικές θεωρίες (Πόρποδας, 2002: 69).

Σε αντίθεση με τον προφορικό λόγο, η ανάπτυξη της γραφής φαίνεται ότι είναι μία εφεύρεση της ανθρώπινης διάνοησης. Το σύστημα γραφής μπορεί να θεωρηθεί ως ένα εργαλείο που επινοήθηκε (από ανάγκη ή από συγκυρία) σε κάποια ή κάποιες χρονικές στιγμές της ανθρωπότητας. Αυτή η επινοήση του *homo sapiens* αφενός μεν είναι σχετικά πρόσφατη αφετέρου δε φαίνεται ότι δεν ήταν αποτέλεσμα βιολογικού προγραμματισμού αλλά κυρίως πολιτισμικής ανάπτυξης και κοινωνικής ανάγκης (Πόρποδας, 2002: 69). Ο γραπτός λόγος αποτελεί μία αφηρημένη και συμβολική αναπαράσταση του προφορικού λόγου και, συνεπώς, της σκέψης του ανθρώπου η οποία εκφράζεται με τη γλώσσα.

Ο προφορικός λόγος προηγείται και δεν προϋποθέτει τον γραπτό όχι μόνο σε ιστορικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο κοινωνίας, μάθησης, δόμησης της γλώσσας. Σε

επίπεδο κοινωνίας, δεν υπάρχει παράδειγμα γλωσσικής κοινότητας που να έχει γραπτό λόγο και να μην έχει προφορικό. Αντίθετα υπάρχουν πολλές ακόμα και σήμερα κοινωνίες που δεν χρησιμοποιούν κάποιο είδος γραφής αλλά διαθέτουν μια καθ' όλα αναπτυγμένη γλώσσα. Σε επίπεδο μάθησης, η ομιλία αναπτύσσεται με φυσικό τρόπο, αρκεί το παιδί να εκτεθεί σε γλωσσικά ερεθίσματα. Αντίθετα, για να μάθει να γράφει τη γλώσσα του, απαιτείται συστηματική διδασκαλία. Τέλος, σε επίπεδο δόμησης της γλώσσας, σε κανένα γλωσσικό σύστημα δεν επινοήθηκε λέξη που να μην μπορεί να αποδοθεί φωνητικά, αν και υπάρχουν πολλά γραφικά συστήματα (στην ουσία όλα) που να μην αποδίδουν ικανοποιητικά όλες τις λέξεις. Ο γραπτός λόγος, επομένως, φαίνεται να υπηρετεί τον προφορικό λόγο, ο οποίος αποτελεί μία φυσική εξέλιξη του ανθρώπου. Υπηρετεί τις ανάγκες του αναπαριστώντας τον με σύμβολα.

1.2Η γλωσσική μεταβολή

Ο Μπαμπινιώτης έχει σημειώσει, όσον αφορά τη σχέση γραφής και προφοράς της γλώσσας: «Η προφορά, δηλαδή η φωνητική κατάσταση μιας γλώσσας, βρίσκεται σε διαρκή μεταβολή, ενώ η γραφή της γλώσσας, η ορθογραφία της, δεν παρακολουθεί καθόλου ή παρακολουθεί πολύ λίγο και αποδίδει με μεγάλη συνήθως καθυστέρηση τις αλλαγές στην προφορά. Έτσι, δημιουργείται συνήθως μεγαλύτερη ή μικρότερη διάσταση μεταξύ γραφής και προφοράς, πράγμα που είναι πρακτικά φανερό στις δυσκολίες που προκύπτουν στην εκμάθηση της ορθογραφίας μιας γλώσσας.» (Μπαμπινιώτης, 1980: 94). Το ίδιο ακριβώς θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς για τη σχέση γραπτού και προφορικού λόγου. Ο προφορικός λόγος, δηλαδή, βρίσκεται σε διαρκή μεταβολή, την οποία ο γραπτός λόγος παρακολουθεί με αργούς ρυθμούς. Ωστόσο, ακόμα και έτσι, όχι μόνο πρέπει αλλά είναι φυσικό να τον παρακολουθεί, αφού σε αντίθετη περίπτωση ο γραπτός λόγος θα χάσει τον ουσιαστικό ρόλο γέννησής του, που είναι η γραπτή αναπαράσταση του προφορικού λόγου. «Η γλωσσική μεταβολή είναι ένα εγγενές χαρακτηριστικό της ανθρώπινης γλώσσας. Η γλωσσική μεταβολή είναι καθολική για κάθε ζωντανή φυσική γλώσσα και δεν πρέπει να αξιολογείται ούτε ως θετική ούτε ως αρνητική αλλά ως αναπόφευκτη εξέλιξη»(Το μεταβλητό του γλωσσικού σημείου/ γλωσσική μεταβολή,

<https://el.wikipedia.org/wiki/Γλώσσα>, πρόσβαση στις 4/5/2019). Η αδυναμία της γλώσσας να αντισταθεί στη γλωσσική μεταβολή, αποτελεί απορία αλλά και απόδειξη της φύσης και του σκοπού της γλώσσας, ως καθρέφτη της κοινωνίας που τη χρησιμοποιεί και τη διαμορφώνει.

1.3 Μονολεκτικό ρήμα και ρηματική περίφραση

Τρέχω στην αυλή. Διεκπεραιώνω τις εργασίες μου. Συγκεντρώνω πληροφορίες. Νιώθω εξαντλημένος. Γραπτά ή προφορικά, άνθρωποι κάθε ηλικίας χρησιμοποιούν καθημερινά πληθώρα ρημάτων για να επικοινωνήσουν, να εκφράσουν όσα νιώθουν, σκέφτονται ή γνωρίζουν. Τα ρήματα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της γλώσσας μας. «Το ρήμα είναι ένα μέρος του λόγου που δείχνει ότι ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα ενεργεί ή παθαίνει κάτι ή απλώς βρίσκεται σε μια δεδομένη κατάσταση. Το πρόσωπο, το ζώο, το πράγμα ή η έννοια ονομάζεται *υποκείμενο* και μαζί με το ρήμα δημιουργούν λεκτικές ενότητες που έχουν ένα πλήρες νόημα και ονομάζονται *προτάσεις*. Το υποκείμενο (ή τα υποκείμενα) μπορεί να είναι παρόν στον λόγο, π.χ. *Ο Νίκος διαβάζει*, μπορεί όμως και να απουσιάζει, όταν εννοείται από τα συμφραζόμενα, π.χ. *Η ελευθερία αποτελεί ιδεώδες του ανθρώπου· είναι μια αξία πανανθρώπινη*. Είναι ευνόητο ότι το ρήμα είναι πολύ συχνό στον λόγο, αφού αποτελεί απαραίτητο συστατικό της πρότασης, γύρω από το οποίο οργανώνεται το μήνυμα που μεταδίδεται στην επικοινωνία» (*Τα ρήματα*, <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYMA112/621/4006,17975/>, πρόσβαση στις 4/5/2019).

Το ρήμα αποτελεί το πιο σύνθετο μέρος του μορφολογικού συστήματος της νέας ελληνικής. Με τις μορφολογικές διαφοροποιήσεις του εκφράζεται η κατάσταση στην οποία βρίσκεται το υποκείμενο, ο χρόνος κατά τον οποίο γίνεται μια πράξη, ο αριθμός των προσώπων που μετέχουν σε μια ενέργεια, η διάθεση του υποκειμένου κ.ά.

Ωστόσο, η νεοελληνική γλώσσα δεν εξαντλείται στη χρήση αποκλειστικά μονολεκτικών ρημάτων, όπως τα παραπάνω, και γενικότερα μεμονωμένων εννοιών για τη σύνθεση μεγαλύτερων συνόλων με νόημα, δηλαδή προτάσεων. Εξίσου συχνά ο

λόγος εμπλουτίζεται με ρηματικές περιφράσεις. «**Η ρηματική φράση** είναι το λεκτικό σύνολο στο οποίο συνδυάζεται το ρήμα με τα στοιχεία που το συμπληρώνουν (αντικείμενο, κατηγορούμενο, επιρρηματικά στοιχεία), π.χ. *Ο Παύλος ακούει ραδιόφωνο*. Μπορεί να αποτελείται και μόνο από το ρήμα, π.χ. *Η Ζωή παίζει*. Πολλές φορές οι λέξεις που αποτελούν τη ρηματική φράση δέρονται νοηματικά τόσο στενά μεταξύ τους που μπορούν να αποδοθούν και με ένα ρήμα, π.χ. *Ο Σωτήρης νιώθει πλήξη* → *Ο Σωτήρης πλήττει*. Η ρηματική φράση λειτουργεί ως το στοιχείο που διευκρινίζει, επεξηγεί και ολοκληρώνει το νόημα που δίνεται σε μια πρόταση» (*Το ρήμα και η ρηματική φράση*, <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A112/621/4007,17983>, πρόσβαση στις 4/5/2019).

Αυτό θα το κατανοούσαμε καλύτερα αν αναλογιζόμασταν «[a] τους περιφραστικούς λεγόμενους ρηματικούς χρόνους : έχει / είχε / θα έχει λύσει, έχει / είχε / θα έχει λυμένο, έχει / είχε / θα έχει λυθεί, είναι / ήταν / θα είναι λυμένο κ.τ.ό. που αντιδιαστέλλονται προς άλλους μονολεκτικούς : λύνω, έλυνα, έλυσα, λύθηκα κτλ.· [b] τις λεγόμενες ρηματικές περιφράσεις (πβ. γαλλ. *Locutions verbales*, αγγλ. *phrasal verbs*): κάνω εντύπωση, κάνω θόρυβο, δίνω προσοχή, δίνω θάρρος, βάζω στοίχημα, έχω δίψα, ρίχνω σκιά κ.ά.ό. που αποτελούν εναλλακτικές εκφράσεις των ομόρριζων μονολεκτικών ρημάτων: εντυπωσιάζω, θορυβώ, προσέχω, ενθαρρύνω, στοιχηματίζω, διψώ, σκιάζω κ.τ.ό.· [c] τα λεγόμενα (χαλαρά) πολυλεκτικά σύνθετα: παιδική χαρά, φακοί επαφής, νόμος-πλαίσιο κ.τ.ό., σε αντιδιαστολή προς τα μονολεκτικά σύνθετα: δεξαμενόπλοιο, γιγαντοαφίσα, μεγαλοαπατεώνας κ.τ.ό. Σε ορισμένες γλωσσολογικές μελέτες και γραμματικές, τα παραδείγματα των περιπτώσεων [b] και [c] αναφέρονται ως ‘φραστικά ρήματα’ και ‘φραστικά ονόματα’, αντίστοιχα»(Νάκας, Κατσούδα, 2015. *ΕΛΕΤΟ – 10ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία*).

Αυτά ακριβώς τα «φραστικά ρήματα» ή «ρηματικές περιφράσεις» και η αντιστοιχία τους με τους ομόρριζους μονολεκτικούς τύπους ρημάτων, όπως αναφέρεται στην περίπτωση [b],θα αποτελέσει το αντικείμενο της παρούσας εργασίας. «Κατά τον Τζάρτζανο, πρόκειται για περιφράσεις «αποτελούμενες από ένα ενεργητικό ρήμα (συνήθως το παίρνω) κι από ένα όνομα ουσιαστικό ή επίρρημα» [...] «που έχουν συγγενική σημασία με μονολεκτικά ρήματα» (Νάκας, 2006)

1.4 Ειδικότερα για τη ρηματική περίφραση

Παρά τους φόβους και τις κινδυνολογίες ορισμένων περί πτωχεύσεως της ελληνικής γλώσσας και χρήσης πρόχειρων εκφράσεων του προφορικού λόγου (του τύπου *κάνω το σπίτι* αντί *τακτοποιώ* κ.ά.), οι ρηματικές φράσεις φαίνεται πως έχουν εξασφαλίσει μια καθόλου περιφερειακή θέση στον τομέα της γλώσσας. Είναι πολύ οικείο σε όλους να ακούσουν ή να πουν «*Η Δώρα έκανε εντύπωση* με το γιορτινό φόρεμά της.» αντί «*Η Δώρα εντυπωσίασε...*». Άλλωστε, σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει και διαφορά σημασίας μεταξύ ρηματικής περίφρασης και αντίστοιχου μονολεκτικού ρήματος. Για παράδειγμα, λέγεται «*Ο Πέτρος έκανε μεταβολή* και έφυγε» αλλά «*Ο Πέτρος μετέβαλε* τη συμπεριφορά του» (δηλαδή για άλλη περίπτωση χρησιμοποιείται το *έκανε μεταβολή* και για άλλη το *μετέβαλε*).

Επί του θέματος, για την καλύτερη κατανόηση της εν λόγω έννοιας, θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να αναφερθούν μερικά λόγια του Θανάση Νάκα από το βιβλίο του *Γλωσσοφιλολογικά Μελετήματα για τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία (β')*: πρόκειται λοιπόν για «το συνδυασμό δύο ή περισσότερων λέξεων/μονημάτων ο οποίος εκφράζει ένα μοναδικό σημαινόμενο και παίζει το ρόλο ενός ρήματος. [...] Έχουμε, μ' άλλα λόγια, μια ενότητα με γραμματική και σημασιολογική ομοιογένεια, αν και, αν θα θέλαμε να χρησιμοποιήσουμε αυστηρή ακρίβεια, θα λέγαμε ότι πρόκειται για μια διαδικασία παγίωσης, μια διαδικασία που βρίσκεται κάπου ανάμεσα στην ελεύθερη σύνταξη και στη λεξικοποίηση». Μια «διαδικασία παγίωσης, που, όπως είπα», προσθέτει ο Θανάσης Νάκας, «τοποθετείται κάπου ανάμεσα στον τομέα της σύνταξης και στον τομέα του σχηματισμού των λέξεων, αυτού που στα γερμανικά λέγεται *Wortbildung*».

Υπάρχουν ποικίλες δομές ρηματικών περιφράσεων. Παρακάτω αναφέρονται οι πιο συνήθεις από αυτές:

Ρήμα + άναρθρο ουσιαστικό (παίρνω αφορμή)

Ρήμα + σύναρθρο ουσιαστικό (έχω τη γνώμη)(με οριστ. άρθρο)

(ρίχνω μια ματιά)(με αόρ. άρθρο)

Ρήμα + πρόθεση + ουσιαστικό (μπαίνω σε κόπο)

Ρήμα + επίρρημα	(<i>κάνω πίσω</i>)
Ρήμα + πρόθεση με άρθρο (στον κ.λπ.) + ουσιαστικό	(<i>κάνω στην μπάντα</i>)
Ρήμα + επιφώνημα	(<i>κάνει νιάου</i>)
Το ρήμα είμαι + επίθετο	(<i>είμαι άξιος</i>)
Το ρήμα είμαι + πρόθεση + ουσιαστικό	(<i>είμαι σε θέση</i>)

Επιπλέον, μπορεί σε μια ρηματική περίφραση να συνδυάζονται ποικίλοι προσδιορισμοί, όπως στα εξής παραδείγματα: *δεν το βάζει ο νους, βγάζω απ' τη μέση, έχω περί πολλού κ.ά.*

Στο σημείο αυτό, είναι χρήσιμο να γίνει η εξής παρατήρηση: η παρουσία λειτουργικών ρημάτων σε στερεοτυπικές εκφράσεις (που έχουν πάντα μεταφορική σημασία) ή μεταφορικές εκφράσεις δεν εξομοιώνει τις εκφράσεις αυτές με τις ρηματικές περιφράσεις. Στις ρηματικές περιφράσεις τα λειτουργικά ρήματα σε συνδυασμό με το συμπλήρωμά τους δημιουργούν πάντα μια έκφραση ομμόριζη ή συνώνυμη/ σημασιολογικά ισοδύναμη με αυτό.

2. Παραδείγματα ρηματικών περιφράσεων

Παρακάτω καταγράφονται όσα παραδείγματα ρηματικών περιφράσεων αναφέρονται στα δύο έγκυρα λεξικά, Γ. Μπαμπινιώτη και Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη, των εξής λειτουργικών ρημάτων: *βάζω, βγάζω, βγαίνω, βρίσκω, δίνω, εγείρω, επιφέρω, έρχομαι, κάνω, καταβάλλω, κρατώ, μπαίνω, παίρνω, πατώ, πάω, περνώ, πιάνω, προβάλλω, προκαλώ, ρίχνω, τραβώ, υποβάλλω.*

Για κάθε ρήμα παρατίθεται ένας πίνακας ρηματικών περιφράσεων με την αντίστοιχη μονολεκτική ερμηνεία και ένας πίνακας στερεοτυπικών και μεταφορικών εκφράσεων με την αντίστοιχη ερμηνεία.

Όσα παραδείγματα εντοπίστηκαν και στα δύο λεξικά καταγράφηκαν μία φορά.

2.1. Του λειτουργικού ρήματος βάζω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Βάζω σφραγίδα/ υπογραφή.	Σφραγίζω, υπογράφω.
Βάζω κανόνες/ όρους.	Κανονίζω, καθορίζω.
Βάζω τα χρήματα.	Χρηματοδοτώ.
Βάζω φόρους.	Φορολογώ.
Βάζω (ενν. υποψηφιότητα) για βουλευτής/ δήμαρχος/ πρόεδρος.	Είμαι υποψήφιος για...
Βάζω σίδηρο.	Σιδερώνω.
Βάζω τα γέλια/ τα κλάματα/ τις φωνές.	Αρχίζω να γελάω/ να κλαίω/ να φωνάζω.
Βάζω μηδέν.	Μηδενίζω.
Βάζω (κάποιον) φυλακή/ μέσα/ στο φρέσκο/ στη στενή.	Φυλακίζω.
Βάζω / θέτω θέμα/ ζήτημα.	Υποβάλλω προς συζήτηση.
Βάζω σε κίνδυνο.	Διακινδυνεύω.
Βάζω στην άκρη/ κατά μέρος.	Παραμερίζω/ παραβλέπω.
Βάζω τάξη/ σε τάξη.	Τακτοποιώ.
Βάζω σημάδι.	Σημαδεύω.
Βάζω στεφάνι.	Στεφανώνομαι, παντρεύομαι.
Βάζω στοίχημα.	Στοιχηματίζω
Βάζω στον κλήρο.	Κληρώνω.
Βάζω στο μάτι.	Εποφθαλμιώ.
Το βάζω σκοπό.	Σκοπεύω, Επιδιώκω.
Το βάζω πείσμα.	Πεισμώνω.
Το βάζω μαράζι.	Μαραζώνω, θλίβομαι.
Βάζω (κάποιον) σε/ στα έξοδα.	Ξοδεύω (κάποιον), κάνω (κάποιον) να ξοδέψει για μένα πολλά χρήματα.
Βάζω ψυχή.	Ασχολούμαι (με όρεξη).
Βάζω κάτω (κάποιον).	Νικώ.
Τα βάζω κάτω.	Υπολογίζω.

Δεν το βάζω κάτω.	Δεν εγκαταλείπω.
Βάζω (κάποιον) στο βρακί μου.	Επηρεάζω, εξουσιάζω.
Βάζω (κάποιον) στη μέση.	Κυκλώνω.
Το βάζω γινάτι.	Πεισμώνω.
Βάζω (κάποιον/ κάτι) στη θέση του.	Απαντώ, τακτοποιώ (κάποιον).
Τα βάζω με κάποιον.	Κατηγορώ, αντιμάχομαι.
Βάζω τα γυαλιά (σε κάποιον).	Ξεπερνώ.
Βάζω καπέλο (σε κάτι).	Αυξάνω (την τιμή).
Βάζω κεφάλαιο.	Επενδύω.
Βάζω (κάποιον) στο δημόσιο	Διορίζω.
Βάζω γκολ/ καλάθι.	Επιτυγχάνω (γκολ, καλάθι), σκοράρω.
Βάζω στο τέρμα (τον ήχο).	Δυναμώνω.
Βάζω ιδέες (σε κάποιον).	Υποψιάζω, προβληματίζω.
Βάζω (κάποιον) σε έγνοια.	Ανησυχώ (κάποιον).
Βάζω (κάποιον) στο νόημα.	Τον βοηθώ να κατανοήσει.
Βάζω (κάποιον) σε σκέψεις.	Τον προβληματίζω.
Βάζω κακό στον νου μου.	Σκέφτομαι ότι μπορεί να έχει συμβεί κάτι κακό.
Βάζω με τον νου μου/ με το μυαλό μου	Σκέφτομαι, υποθέτω, φαντάζομαι
Βάζω φωτιά.	Ανάβω.
Βάζω (κάποιον) πόστα.	Μαλώνω.
Βάζω μπρος.	Ξεκινώ.
Βάζω πλώρη.	Κατευθύνομαι (κάπου).
Βάζω σε ενέργεια.	Αρχίζω να υλοποιώ.
Βάζω σε μελέαδες.	Προκαλώ προβλήματα.
Βάζω αφτί.	Κρυφακούω.
Βάζω γνώση/ μυαλό/ νιονιό.	Συνετίζω .
Βάζω στην άκρη/ στην μπάντα.	Αποταμιεύω.
Βάζω λόγια/φωτιά/ ζιζάνια.	Επηρεάζω (αρνητικά).
Βάζω σε πειρασμό.	Σκανδαλίζω.
Βάζω στον πειρασμό.	Παρακινώ.
Το βάζω στα πόδια.	Εξαφανίζομαι.

Βάζω στο χέρι.	Οικειοποιούμαι/ εκμεταλλεύομαι.
Βάζω χέρι .	Χουφτώνω.
Βάζω τέλος στη ζωή μου.	Αυτοκτονώ.
Βάζω φρένο.	Ανακόπτω.
Βάζω σε σειρά.	Ταξινομώ.
Βάζω στο παιχνίδι.	Εμπλέκω.
Βάζω ένα χέρι/ ένα χεράκι.	Βοηθώ.
Βάζω λουκέτο.	Χρεοκοπώ.
Βάζω πόδι.	Εισβάλλω.
Βάζω φέσι/ τόγκα.	Χρεώνω.
Βάζω σε λογαριασμό.	Τακτοποιώ.
Βάζω πιπέρι (στο στόμα κάποιου).	Τιμωρώ.
Βάζω μέσον/ βύσμα.	Χρησιμοποιώ τις γνωριμίες μου για να επιτύχω κάτι.
Βάζω όρκο.	Ορκίζομαι.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Βάζω τα δυνατά μου.	Επιστρατεύω όλες μου τις δυνάμεις.
Βάζω τα δυο πόδια (κάποιου) σ' ένα παπούτσι.	Τιθασεύω.
Βάζω τη θηλιά στον λαιμό (κάποιου).	Πιέζω (κάποιον) (μτφ.).
Βάζω το κεφάλι μου στον ντορβά/ στο στόμα του λύκου.	Διακινδυνεύω.
Βάζω το χέρι μου στη φωτιά/ στο Ευαγγέλιο.	Ορκίζομαι (ότι λέω την αλήθεια).
Βάζω την ουρά στα σκέλια.	Εγκαταλείπω (μια προσπάθεια), υποχωρώ.
Βάζω το νερό στ' αυλάκι.	Δρομολογώ (κάτι).
Βάζω φτερά στα πόδια (κάποιου).	Εμψυχώνω.
Βάζω τα πόδια στον ώμο/ στην πλάτη ή το βάζω στα πόδια.	Φεύγω (τρέχοντας).

Βάζω τα πράγματα στη θέση τους.	Διευθετώ.
Βάζω το δάχτυλο στην πληγή.	Ανακινώ (κάτι δυσάρεστο).
Βάζω το μαχαίρι στον λαιμό (κάποιου).	Πιέζω (κάποιον) (μτφ.).
Βάζω το μαχαίρι στο κόκκαλο.	Ερευνώ (σε βάθος).
Βάζω το χέρι στην καρδιά.	Μιλώ ειλικρινά.
Βάζω το χέρι στην τσέπη.	Δίνω χρήματα.
Βάζω νερό στο κρασί μου.	Υποχωρώ.
Τον βάζω να το κάνει.	Τον παρακινώ.
Βάζω λυτούς και δεμένους.	Χρησιμοποιώ όλα τα μέσα.
Θα βάλω τη σκούπα μου να κλαίει.	Αδιαφορώ.
Βάζω (κάποιον) στο κύκλωμα/ στην οργάνωση/ στο κόλπο	Εισάγω (κάποιον) ως μέλος σε ομάδα ανθρώπων.
Βάζω στην κυβέρνηση/ στο ψηφοδέλτιο.	Συμπεριλαμβάνω (στην κυβέρνηση, στο ψηφοδέλτιο).
Βάλε δυο μερίδες.	Φέρε (δυο μερίδες).
Βάζω πλυντήριο/ μπουγάδα/ το φαγητό.	Αρχίζω να κάνω τη συγκεκριμένη δουλειά.
Βάζω την τηλεόραση/ το κασετόφωνο.	Θέτω σε λειτουργία τη συσκευή.
Βάζω το μυαλό μου να δουλέψει.	Επιστρατεύω τις νοητικές μου ικανότητες.
Βάζω (παίκτη) σε αγώνα.	Τον χρησιμοποιώ (στον αγώνα).
Βάζω ρεύμα/ τηλέφωνο/ τα υδραυλικά	Εγκαθιστώ (το ρεύμα κλπ.).
Βάζω ταχύτητα/ πρώτη/ δευτέρα.	Επιλέγω (τη συγκεκριμένη ταχύτητα).
Βάζω το ρολόι.	Ρυθμίζω (την ώρα).
Βάζω θέματα εξετάσεων.	Συντάσσω και δίνω προς εξέταση.
Βάλθηκα να...	Αποφάσισα να...
Βάζω ψύλλους στ' αυτιά (κάποιου).	Υποψιάζω (κάποιον).
Βάζω στην ίδια μοίρα.	Αντιμετωπίζω με τον ίδιο τρόπο.
Βάζω στα αίματα/ στα φιτίλια/ στα λόγια.	Παρακινώ σε εγχείρημα.
Το βάζω για (κάπου).	Κατευθύνομαι (κάπου).
Τα βάζω με κάποιον.	Στρέφομαι εναντίον (κάποιου).
Βάζω τραπέζι.	Στρώνω το τραπέζι.

Βάζω το κεφάλι κάτω.	Υποτάσσομαι.
Βάζω στο ίδιο τσουβάλι.	Εξισώνω.
Βάζω κάποιον στο λούκι.	Τον προσαρμόζω.
Βάζω κάποιον μπροστά.	Τον κάνω αρχηγό.
Βάζω στραβά το καπέλο/ το καπελάκι μου (και φεύγω).	Πεισμώνω (και φεύγω).
Βάζω ένα λιθάρι.	Συμβάλλω.
Βάζω κάποιον στο πόδι μου.	Αφήνω κάποιον ως αντικαταστάτη μου σε μία θέση
Βάζω το κρασί, βάλε το μεζέ.	Συμμετέχω.
Δεν βάζω γλώσσα στο στόμα μου/ μέσα μου.	Μιλώ ασταμάτητα.
Βάζω καζίκι.	Δημιουργώ πρόβλημα.
Βάζω χαλινάρι στη γλώσσα μου.	Μιλώ προσεκτικότερα.

2.2. Του λειτουργικού ρήματος βγάζω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
(κάτι) βγάζει μάτι.	Είναι εξόφθαλμο.
Βγάζει κραυγή/ στριγγλιά.	Κραυγάζει/ στριγγλίζει.
Βγάζω τον σκασμό.	Σκάω, σωπαίνω.
Βγάζω (κάτι) προς τα έξω.	Εξωτερικεύω.
Βγάζω απόφαση/ συμπέρασμα.	Αποφασίζω, συμπεραίνω.
Βγάζει αίμα.	Ματώνει.
Βγάζω δάκρυα.	Δακρύζω.
Βγάζει μυρωδιά.	Μυρίζει, αναδίδει μυρωδιά.
Βγάζει καπνό.	Καπνίζει.
Βγάζω φωτογραφία.	Φωτογραφίζω.
Βγάζω λόγο.	Μιλώ.
Βγάζω αφρούς.	Αφρίζω.
Βγάζω αφρούς απ' το κακό μου.	Αφρίζω απ' το κακό μου, είμαι

	υπερβολικά θυμωμένος.
Βγάζω ρόζους.	Ροζιάζω.
Βγάζω φωνή.	Φωνάζω.
Δεν βγάζει μιλιά/ κιχ/ άχνα/ τσιμουδιά/ κουβέντα.	Σωπαίνει.
Βγάζω σπυριά.	Αποστρέφομαι.
Βγάζω (τα άπλυτα κάποιου) στη φόρα, βγάζω στο φως.	Αποκαλύπτω.
Βγάζω τη μπέμπελη.	Ζεσταίνομαι (υπερβολικά).
Δεν βγάζω λέξη.	Σιωπώ/ δεν καταλαβαίνω τίποτα.
Βγάζω στο γυαλί.	Προωθώ (ως ηθοποιό, παρουσιαστή κ.λπ.).
Βγάζω τ' άντερά μου/ τα συκώτια μου.	Ξερνώ.
Βγάζω γλώσσα.	Αυθαδιάζω.
Βγάζω το άχτι/ τα αποθημένα μου.	Εκτονώνομαι.
Δε βγάζω άκρη/ νόημα.	Δεν καταλαβαίνω.
Τη βγάζω καθαρή/ φθηνά.	Τη γλυτώνω.
Βγάζω λογαριασμό.	Υπολογίζω (πόσο κάνουν κάποια προϊόντα).
Βγάζει γέλιο/ κλάμα/ δάκρυ.	Σε κάνει να γελάς/ να κλαις/ να δακρύζεις.
Βγάζω από την τσέπη μου.	Πληρώνω.
Βγάζω (σε κάποιον) το καπέλο.	Παραδέχομαι, αναγνωρίζω την αξία (κάποιου),
Βγάζω τη μάσκα.	Αποκαλύπτω τις πραγματικές μου προθέσεις.
Βγάζω (κάποιον) από τα ρούχα του.	Αγανακτώ (κάποιον).
Βγάζω (κάποιον) από τα σκοτάδια.	Διαφωτίζω (κάποιον).
Βγάζω (κάποιον) από τη μέση.	Εξουδετερώνω (κάποιον).
Βγάζω (κάτι/ κάποιον) απ' το μυαλό μου/ απ' το κεφάλι μου.	Επινοώ/ παύω να σκέφτομαι.
Βγάζω τα μάτια μου.	Στραβώνομαι.
Βγάζω τα μάτια μου (με κάποιον).	Συνουσιάζομαι.

Βγάζω τα σωθικά μου.	Ταλαιπωρούμαι.
Βγάζω βρόμα.	Διαδίδω κακή φήμη.
Βγάζω όνομα.	Αποκτώ φήμη.
Βγάζω στον αέρα.	Δημοσιοποιώ, εμφανίζω στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση.
Βγάζω δουλειά.	Δουλεύω (πολύ).
Τα βγάζω πέρα.	Τα καταφέρνω.
Βγάζω νοκ άουτ/ εκτός μάχης/ μπιελάρ.	Νικώ, εξουθενώνω.
Βγάζω ξινό/ απ' τη μύτη.	Ταλαιπωρώ.
Βγάζω στο κλαρί/ στο πεζοδρόμιο/ στο κουρμπέτι.	Εκπορνεύω.
Βγάζω (κάτι) στο σφυρί.	Πουλώ σε πλειστηριασμό, ξεπουλώ.
Βγάζω (κάτι) στην αγορά.	Κυκλοφορώ (κάτι) στο εμπόριο.
Βγάζω ανακοίνωση.	Ανακοινώνω.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Τα 'βγαλε λάθος.	Τα υπολόγισε λάθος.
Δε βγάζει πουθενά.	Δεν οδηγεί πουθενά.
Βγάζω ως την πόρτα.	Πηγαίνω κάποιον ως την πόρτα.
Έβγαλαν καλά παιδιά.	Γέννησαν και τα διαπαιδαγόγησαν καλά παιδιά.
Βγάζω γκόμενα.	Αποκτώ γκόμενα.
Τον έβγαλαν από διευθυντή.	Τον απέλυσαν από διευθυντή.
Βγάζω δικαιολογητικό, πιστοποιητικό.	Παίρνω δικαιολογητικό κ.λπ.
Δεν του βγάζεις λέξη.	Δεν του αποσπάζ ούτε λέξη.
Βγάζω την ιλαρά/ τη χρυσή.	Παθαίνω ιλαρά/ ίκτερο.
Βγάζω δίσκο/ την εικόνα (στην εκκλησία).	Περιφέρω δίσκο/ την εικόνα (στην εκκλησία).
Βγάζω δήμαρχο/ βουλευτή.	Εκλέγω δήμαρχο/ βουλευτή.
Τον/ την βγάζω Ηλία/ Μαρία.	Τον/ την ονομάζω Ηλία/ Μαρία.
Βγάζω (κάποιον) ψεύτη.	Εμφανίζω (κάποιον) ως ψεύτη.

Βγάζω ανέκδοτα/ ιστορίες/ μια νέα πατέντα.	Επινοώ ανέκδοτα/ ιστορίες/ μια νέα πατέντα.
(αυτό το σχολείο) βγάζει πολλούς επιστήμονες.	Αναδεικνύει πολλούς επιστήμονες.
Βγάζω δίσκο/ εφημερίδα.	Κυκλοφορώ στο εμπόριο δίσκο/ εφημερίδα.
Βγάζω (κάποιον) βόλτα.	Πηγαίνω (κάποιον) βόλτα.
Βγάζω το φίδι απ' την τρύπα/ Βγάζω τα κάστανα απ' τη φωτιά.	Αναλαμβάνω κάτι δύσκολο.
Βγάζω λαγό.	Ανακαλύπτω κάτι σημαντικό.
Θα βγάλω κανένα μάτι.	Θα πληγωθώ.
Το γινάτι βγάζει μάτι.	Το πείσμα μπορεί να πλήξει τελικά τον ίδια τον ισχυρογνώμονα.
Βγάζω τα μάτια (σε κάτι).	Καταστρέφω τον μηχανισμό (σε κάτι).
Βγάζω τα μάτια μου μόνος μου/ με τα ίδια μου τα χέρια.	Αυτοκαταστρέφομαι.
Βγάζει ίσια/ στο ποτάμι κλπ.	Καταλήγει ίσια/ στο ποτάμι κλπ.
Βγάζω απ' τη μύγα ξίγγι.	Αποκομίζω κέρδος απ' το παραμικρό.
Βγάζω τα αποτελέσματα.	Δημοσιοποιώ, κοινοποιώ τα αποτελέσματα.
Τον βγάζουν τρελό.	Τον παρουσιάζουν τρελό.
Ο Θεός να με βγάλει ψεύτη.	Μακάρι να διαψευστώ.
(για κάτι) δεν θα βγει σε καλό.	Θα έχει κακό τέλος.
Βγάζω (σε κάποιον) το όνομα.	Διαδίδω κακή φήμη.
Τους βγάζω πέντε/ έξι κλπ.	Τους υπολογίζω.
Δεν βγάζω τα γράμματα.	Δεν τα διακρίνω.
Βγάζω 100€ (από μια δουλειά).	Κερδίζω.
Βγάζω το ψωμί μου/ τον επιούσιο..	Εξασφαλίζω τα αναγκαία για να ζήσω.
Βγάζω γλυκό/ μεζέ.	Προσφέρω γλυκό/ μεζέ.
Βγάζω τον μήνα.	Θα τον διανύσω μέχρι τέλους.
Βγάζω το δημοτικό/ το λύκειο/ το πανεπιστήμιο.	Τελειώνω τις σπουδές μου (στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα).
Βγάζω στην εκπομπή/ στην τηλεόραση.	Προβάλλω στην εκπομπή/ στην

	τηλεόραση.
Βγάζω άσο απ' το μανίκι μου.	Εμφανίζω (κάτι κρυμμένο).
Βγάζω τα λόγια (κάποιου) με το τσιγγέλι/ με την τσιμπίδα	Αντλώ (με δυσκολία).
Τους έβγαλε στο λιμάνι.	Τους αποβίβασε.
Βγάζω τον ανήφορο.	Τα καταφέρνω.
Βγάζω το λάδι κάποιου.	Τον εξουθενώνω.
Του βγάζει την Παναγία/ τον Χριστό/ την πίστη/ την ψυχή.	Τον εξουθενώνει/ τον αγανακτεί.
Βγάζω σέντρα/ μπαλιά/ γκολ.	Κάνω, επιτυγχάνω σέντρα/ μπαλιά/ γκολ.
Βγάζω οφσάιντ/ τετ-α-τέτ.	Φέρνω (έναν παίκτη στη συγκεκριμένη θέση).
Βγάζω την ουρά μου απ' έξω.	Αποφεύγω να αναμειχθώ.
Τη βγάζω.	Καλύπτω τις ανάγκες μου.
Τη βγάζει δεν τη βγάζει.	Είναι αμφίβολο αν θα επιζήσει.
Τη βγάζω καθαρή.	Γλυτώνω.
Τα βγάζουμε.	Κανονίζουμε τη σειρά σε ομαδικά παιχνίδια ή ποιος θα αναλάβει συγκεκριμένο ρόλο.
Αυτό το χρώμα βγάζει.	Ξεβάφει.
Βγάζει λάδι.	Παράγει λάδι.
Το μυαλό του βγάζει σπίθες.	Είναι πολύ έξυπνος.
(παίξαμε ένα παιχνίδι και) τον έβγαλα.	Τον νίκησα.
Όπου μας βγάλει η άκρη.	Όπου οδηγηθούμε.
Τη βγάζω κοτσάνι.	Περνάω πολύ ωραία.
Τη βγάζω τζάμπα.	Τα καταφέρνω χωρίς χρήματα.
Βγάζω νούμερο.	Συνδέομαι τηλεφωνικά.
Βγάζω (κάποιον) ασπροπρόσωπο.	Συμβάλλω ώστε να μην ντροπιαστεί κάποιος.
Βγάζω από την πέτρα λάδι.	Δεν αφήνω ευκαιρία ανεκμετάλλευτη.
Βγάζω την τετραγωνική ρίζα αριθμού.	Υπολογίζω (την τετραγωνική ρίζα αριθμού).

2.3. Του λειτουργικού ρήματος βγαίνω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Βγαίνει μια μυρωδιά.	Μυρίζει.
Τα λόγια βγήκαν αληθινά.	Επαληθεύτηκαν.
Βγαίνει συμπέρασμα.	Συμπεραίνεται.
Βγαίνω στη σύνταξη.	Συνταξιοδοτούμαι.
Βγαίνω από τη φυλακή.	Αποφυλακίζομαι.
Βγαίνω στη γύρα.	Γυρίζω, περιφέρομαι/ ζητιανεύω.
Βγαίνω στη δουλειά.	(Αρχίζω να) δουλεύω.
Βγαίνω στο πεζοδρόμιο.	Εκπορνεύομαι.
Βγαίνω από τη μέση.	Εξουδετερώνομαι.
Βγαίνω στο φως.	Αποκαλύπτομαι.
Βγαίνω στο κλαρί.	Παρανομώ.
Βγαίνω στη φόρα.	Αποκαλύπτομαι.
Βγαίνω προς τα έξω.	Δημοσιοποιούμαι.
Μου βγαίνει η ψυχή/ το λάδι/ η Παναγία/ η πίστη/ το λάδι/ ο κόλπος/ ο πάτος/ η γλώσσα/ η μέση.	Εξαντλούμαι.
Βγαίνω στη μέση.	Παρεμβάλλομαι.
Βγαίνω παγανιά.	(Αρχίζω να) ψάχνω.
Βγαίνω στην πιάτσα.	Κυκλοφορώ/ εκπορνεύομαι.
Βγαίνω από την υποχρέωση.	Απαλλάσσομαι.
Βγαίνω (έξω) από τα ρούχα μου.	Αγανακτώ.
Μου βγαίνει το όνομα.	Αποκτώ κακή φήμη.
Βγαίνω φωτογραφία.	Φωτογραφίζομαι.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Βγήκαν τα πεπόνια κ.λπ.	Ωρίμασαν, πουλιούνται στην αγορά τα

	πεπόνια κ.λπ.
Βγήκε/ βγαίνει σε καλό/ σε κακό.	Αποβαίνει σε καλό/ σε κακό.
Βγαίνει δικηγόρος, δάσκαλος κ.λπ.	Αποφοιτά δικηγόρος, δάσκαλος κ.λπ.
Βγαίνει ο χρόνος/ ο χειμώνας κ.λπ.	Τελειώνει ο χρόνος/ ο χειμώνας κ.λπ.
Βγαίνει δύσκολα.	Πραγματοποιείται/ τελειώνει δύσκολα (για μια σχολή, για μια δουλειά)
Βγήκε απ' τη συζήτηση.	Προέκυψε απ' τη συζήτηση.
Βγαίνει μια ιστορία.	Επινοείται μια ιστορία.
Βγαίνω αληθινός/ καλός/ κακός/ σκάρτος/ ψεύτης.	Αποδεικνύομαι αληθινός/ καλός/ κακός/ σκάρτος/ ψεύτης.
Βγαίνω από τα όρια.	Ξεπερνά τα όρια.
Πού θα βγει; (για μια κατάσταση)	Πού θα καταλήξει;
Βγαίνει από τα βάθη (της καρδιάς μου).	Προέρχεται από τα βάθη.
Βγαίνω στο βουνό.	Γίνομαι αντάρτης.
Βγαίνουν τα μάτια μου.	Καταπονούνται τα μάτια μου.
Βγαίνω από την αδράνεια/ το τέλμα/ την αφάνεια.	Παύω να είμαι (στη συγκεκριμένη κατάσταση).
Βγαίνω μαζί του/ της.	Έχω ερωτικό δεσμό.
Βγαίνω στο σανίδι/ στη σκηνή.	Εμφανίζομαι στο θέατρο.
Βγαίνω στο γυαλί.	Εμφανίζομαι στην τηλεόραση.
Βγαίνω στο πάλκο.	Εμφανίζομαι σε κέντρο διασκέδασης.
Βγαίνω στο πανί.	Εμφανίζομαι στον κινηματογράφο.
Βγαίνω στον αέρα.	Εμφανίζομαι σε ραδιοφωνική ή τηλεοπτική εκπομπή.
Βγαίνω στο σφυρί.	Πουλιέμαι σε πλειστηριασμό.
Βγαίνει βρόμα.	Κυκλοφορεί κακή φήμη.
Βγήκα! (σε ορισμένα χαρτοπαίγνια).	Κέρδισα!
Βγαίνουν 200 κ.λπ.	Υπολογίστηκαν και είναι τόσα.
Δεν βγαίνει τίποτα.	Δεν υπάρχει αποτέλεσμα.
Μήνας μπαίνει, μήνας βγαίνει.	Για όσους έχουν εξασφαλισμένο μηνιαίο εισόδημα.
Δεν βγαίνω.	Δεν μου φτάνουν τα χρήματα.
Βγήκε ένας αριθμός.	Κληρώθηκε ένας αριθμός..

Κάλλιο να σου βγει το μάτι παρά το όνομα.	Παροιμία για το πόσο κακό είναι να κυκλοφορήσει για κάποιον κακή φήμη.
Τη βγαίνω (σε κάποιον).	Συμπεριφέρομαι με θρασύτητα.
Μου τη βγήκε με αυτόν τον τρόπο.	Μου φέρθηκε με συγκεκριμένο τρόπο.
Τη βγαίνω από (τα) αριστερά (σε κάποιον).	Υποστηρίζω θέσεις που προέρχονται από την Αριστερά.
Δεν μου (τη) βγαίνει κανείς.	Κανείς δεν μπορεί να τα βάλει μαζί μου.
(κάτι) μου βγαίνει ξινό/ από τη μύτη.	(κάτι) με ταλαιπωρεί πάρα πολύ.
Φτου και βγαίνω.	Ξεκινάω το ψάξιμο (σε παιδικό παιχνίδι).
(κάτι) μου βγαίνει.	Μπορώ να κάνω κάτι/ έχω τη διάθεση.
Βγαίνω από το καβούκι μου.	Βγαίνω από την απομόνωσή μου.
Ακόμα δε βγήκε απ' τ' αυγό.	Δεν ενηλικιώθηκε.
Από το ένα αφτί μπαίνει από τ' άλλο βγαίνει.	Για κάποιον που δεν δίνει προσοχή σε ό,τι του λένε.
Βγαίνω στη βιοπάλη/ στη ζωή.	Αρχίζω την προσπάθεια για να έχω τα απαραίτητα για την επιβίωσή μου.
Απ' αγκάθι βγαίνει ρόδο κι από ρόδο βγαίνει αγκάθι.	(παροιμία) κακοί γονείς γεννούν καλά παιδιά και καλοί γονείς κακά παιδιά.
Βγήκε ο λαιμός μου (να φωνάζω).	Κουράστηκα να φωνάζω.
Δε βγήκε/ βγαίνει τίποτα.	Δεν έχει/ είχε καμία έκβαση (για μια υπόθεση).
Δεν του βγαίνει κανείς στο σημάδι/ στις γνώσεις/ στο κολύμπι.	Δεν τον ξεπερνάει κανείς.

2.4. Του λειτουργικού ρήματος βρίσκω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Βρίσκω υποστήριξη (από κάποιον).	Υποστηρίζομαι(από κάποιον).
Βρίσκω απήχηση (σε κάποιον).	Απηχώ (σε κάποιον).
Βρίσκω αγάπη (από κάποιον).	Αγαπιέμαι(από κάποιον).
Βρίσκω παρηγοριά.	Παρηγορούμαι.

Βρίσκω αντίδραση/ αντίσταση.	Συναντώ αντίδραση/ αντίσταση.
Βρίσκω πάτημα.	Πατώ κάπου, βρίσκω αφορμή για να κάνω κάτι.
Βρίσκω την ησυχία μου.	Ησυχάζω.
Βρίσκω το δίκιο μου.	Δικαιώνομαι.
Βρίσκω την έκφρασή μου (κάπου).	Εκφράζομαι μέσα από κάτι.
Βρίσκω λογαριασμό.	Καταλήγω σε κάτι.
Βρίσκει θέση.	Γίνεται αποδεκτός.
Βρίσκω θάνατο.	Πεθαίνω.
Βρίσκω καταφύγιο.	Καταφεύγω.
Βρίσκω άκρη/ λύση/ διέξοδο/ τρόπο.	Επιλύω πρόβλημα/ καταλαβαίνω.
Βρίσκω (την) αφορμή.	Χρησιμοποιώ ως πρόσχημα.
Τα βρίσκω σκούρα/ μαστούνια/ ζόρικα.	Δυσκολεύομαι πολύ.
Βρίσκομαι σε επαφή (με κάποιον).	Συναντώ, βλέπω (κάποιον).
Με βρίσκει συμφορά/ μεγάλο κακό.	Πλήττομαι.
Τον βρίσκω σύμφωνο/ αντίθετο (σε κάτι).	Συμφωνεί/ διαφωνεί.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Τα βρίσκω (όλα) στο πιάτο.	Τα έχω (όλα) έτοιμα από τους άλλους.
Πού το βρήκες γραμμένο;	Σημαίνει ότι κάτι δεν ισχύει.
Βρίσκω το κουμπί (κάποιου)	Βρίσκω σε κάποιον το στοιχείο του χαρακτήρα του που μου επιτρέπει να τον χειρίζομαι όπως θέλω.
Πού τον χάνεις, πού τον βρίσκεις...	Για κάποιον που συχνάζει συνέχεια κάπου.
Στον ουρανό σε γύρευα και στη γη σε βρήκα.	Για κάτι/ κάποιον που έρχεται χωρίς να το/ τον περιμένουμε.
Βρίσκω και τα κάνω.	Φέρομαι άσχημα, εκμεταλλευόμενος την ατολμία των άλλων.
Καλώς σε/ σας βρήκα!	Ως χαιρετισμός αυτού/ αυτών που συναντά κανείς φτάνοντας σε έναν τόπο.

Βρίσκω καταφύγιο κι αποκούμπι (σε κάποιον/ κάτι).	Καταφεύγω σε κάποιον ή σε μία κατάσταση προκειμένου να βρω στήριξη.
Βρίσκω τον δρόμο μου.	Διαμορφώνω την πορεία μου στη ζωή.
Δεν βρίσκω λόγια.	Είμαι εξαιρετικά ευγνώμων.
Τα βρίσκω με (κάποιον).	Συμφωνώ.
Τα βρήκα με (κάποιον).	Συμφιλιώθηκα.
(κάτι) το βρίσκω σωστό/ δίκαιο/ λογικό/ παράλογο/ φρόνιμο/ πιθανό/ ενδιαφέρον/ αδιάφορο.	(κάτι) το αξιολογώ, το κρίνω με αυτόν τον τρόπο.
Βρίσκει (κάποιον) ο Χάρος.	Πεθαίνει (κάποιος).
Βρίσκω τον μπελά μου/ τον διάβολό μου.	Μπλέκομαι σε δυσάρεστη κατάσταση.
Βρίσκω τον μάστορη/ τον δάσκαλό μου.	Συναντώ κάποιον που μπορεί να με νικήσει.
Απ' τον Θεό να το βρεις.	Η ανταπόδοση της πράξης σου να έρθει από τον Θεό.
Τον βρήκε στο μπράτσο/ στο στήθος κ.λπ.	Τον χτύπησε σε εκείνο το σημείο.
Βρίσκω ένα αίνιγμα.	Ανακαλύπτω τη λύση του.
Το βρήκα!	Το ανακάλυψα.
Τι του βρήκε;	Τι του αναγνώρισε;
Του βρήκε ακροαστικά κ.λπ.	Του διέγνωσε πρόβλημα υγείας.
(κάτι) βρίσκει/ βρήκε (κάπου).	(κάτι) συναντά/ συνάντησε εμπόδιο (κάπου).
Τη βρίσκω.	Γουστάρω.
Το βρίσκω/ βρήκα (από κάπου).	Μου ανταποδίδεται/ μου ανταποδόθηκε κάτι (συνήθως κακό).
Βρήκε ο Φίλιππος το Ναθαναήλ.	Για ανθρώπους που ταιριάζουν πολύ.
Τώρα που βρήκαμε παπά, να θάψουμε πέντ' έξι.	Έκφραση για υπερβολική εκμετάλλευση ευκαιρίας.
Κύλησε ο τέντζερης και βρήκε το καπάκι.	Για κάποιον που βρήκε το ιδανικό ταίρι.
Με βρίσκει η μέρα/ το βράδυ/ το πρωί.	Κάνω κάτι μέχρι να έρθει η μέρα/ το βράδυ/ το πρωί.
Βρίσκω τις πόρτες ανοιχτές/ κλειστές.	Βρίσκω/ δεν βρίσκω βοήθεια.

Βρίσκω την τύχη μου.	Βρίσκω καλύτερες συνθήκες ζωής.
Βρίσκω τον εαυτό μου/ τον παλιό καλό εαυτό μου.	Συνέρχομαι μετά από ταλαιπωρία.
Βρίσκομαι στην ευχάριστη/ δυσάρεστη θέση.	Είμαι στη συγκεκριμένη θέση.
Βρίσκομαι σε κακά χάλια/ σε ανάγκη.	Είμαι στη συγκεκριμένη κατάσταση.
Βρίσκονται σε διάσταση.	Είναι στη συγκεκριμένη κατάσταση.
Βρήκα ένα σχέδιο/ ένα νέο φάρμακο/ μια θεραπεία.	Επινόησα ένα σχέδιο/ ένα νέο φάρμακο/ μια θεραπεία.
Τα βρίσκω με τον εαυτό μου.	Αποδέχομαι τον εαυτό μου.
Βρήκες άνθρωπο!	Πέτυχες (ακατάλληλο) άνθρωπο!
Βρήκες την ώρα/ την περίσταση!	Πέτυχες (ακατάλληλη) ώρα/ περίσταση!
Όποια πέτρα κι αν σηκώσεις, από κάτω θα τον βρεις.	Για κάποιον που είναι παντού αναμειγμένος.
Τα βρήκαμε τα λεφτά μας.	Ως σχόλιο όταν βρεθεί κάποιος σε δύσκολη κατάσταση.
Το βρήκα από τον παππού μου, από τον πατέρα μου κ.λπ.	Το κληρονόμησα.
Το βρίσκω δέκα μέτρα.	Το υπολογίζω.
Το πρόβλημα βρίσκεται εκεί.	Εντοπίζεται εκεί.
(Δε) μου βρίσκεται κάτι.	(Δεν) το έχω στη διάθεσή μου.
Όπου βρεθώ κι όπου σταθώ.	Έκφραση για κάποιον/ κάτι που συναντάω όπου κι αν είμαι.

2.5. Του λειτουργικού ρήματος δίνω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Δίνω πίσω.	Επιστρέφω.
Δίνω ένα χέρι(βοηθείας)/ ένα χεράκι.	Βοηθώ.
Δίνω το χέρι/ τα χέρια.	Συμφιλιώνομαι/ δίνω λόγο για μια

	συμφωνία.
Δίνω δημοσιότητα (σε κάτι)/ στη δημοσιότητα.	Δημοσιοποιώ/ ανακοινώνω.
Δεν δίνω δεκάρα/ δεκάρα τσακιστή/ δυάρα/ πεντάρα.	Αδιαφορώ εντελώς.
Δίνω όρκο.	Ορκίζομαι.
Δίνω υπόσχεση.	Υπόσχομαι.
Δίνω δάνειο.	Δανείζω.
Δίνω προσοχή.	Προσέχω.
Δίνομαι ολόψυχα.	Αφιερώνομαι (σε κάτι με ζήλο).
Δίνω τον λόγο μου/ τον λόγο τιμής μου.	Υπόσχομαι (με εγγύηση την αξιοπιστία μου).
Δίνω τον εαυτό μου.	Αφιερώνομαι.
Δίνω λόγο.	Υπόσχομαι/ λογοδίνομαι/ απολογούμαι.
Δίνω τόπο στην οργή.	Υποχωρώ.
Δίνω δρόμο/ πόδι (σε κάποιον).	Διώχνω.
Δίνω ξύλο/ ένα χέρι ξύλο (σε κάποιον).	Χτυπώ (κάποιον).
Δίνω μια (σε κάποιον).	(Τον) χτυπώ.
Δίνω τροφή.	Τροφοδοτώ.
Δίνω τη θέση μου.	Παραχωρώ (τη θέση μου).
Δίνω άδεια.	Αδειοδοτώ.
Δίνω δικαίωμα.	Δικαιοδοτώ.
Δίνω την εξουσία.	Εξουσιοδοτώ.
Δίνω (το) πράσινο φως.	Επιτρέπω (σε κάποιον να αρχίσει ελεύθερα μια ενέργεια).
Δίνω καρπούς.	Παράγω.
Δίνω δύναμη.	Ενδυναμώνω.
Δίνω θάρρος.	Ενθαρρύνω.
Δίνω μαθήματα.	Διδάσκω.
Δίνω (ένα) μάθημα.	Εξετάζομαι (σε ένα μάθημα).
Δίνω διάλεξη.	Κάνω διάλεξη.
Δίνω χαστούκι.	Χαστουκίζω.
Δίνω γροθιά.	Γρονθοκοπώ.

Δίνω κλοτσιά.	Κλοτσάω.
Δίνω φιλί.	Φιλάω.
Δίνω χάδι.	Χαϊδεύω.
Δίνω απάντηση.	Απαντώ.
Δίνω αναφορά.	Αναφέρω.
Δίνω εξήγηση.	Εξηγώ.
Δίνω συμβουλή.	Συμβουλεύω.
Δίνω διαταγή.	Διατάζω.
Δίνω πληροφορία.	Πληροφορώ.
Δίνω πίστη.	Πιστεύω.
Δίνω την εντύπωση.	Φαίνομαι.
Δίνω εξετάσεις.	Εξετάζομαι.
Δίνω λύση.	Λύνω.
Δίνω τέλος.	Τελειώνω.
Δίνω ψήφο.	Ψηφίζω.
Δίνω αγώνα.	Αγωνίζομαι.
Δίνω μάχη.	Μάχομαι.
Δίνω βάση (σε κάτι).	Προσέχω.
Δίνω αέρα (σε κάποιον).	Αφήνω (σε κάποιον) περιθώρια υπερβολικής οικειότητας.
Δίνω λαβή (για κάτι).	Δίνω σε κάποιον το δικαίωμα να πει ή να κάνει κάτι (εναντίον μου).
Δίνω ρεσιτάλ/ συναυλία/ παράσταση.	Παρουσιάζω δημόσια ρεσιτάλ/ συναυλία/ παράσταση.
Δίνω σόου/ παράσταση.	Γίνομαι θέαμα σε άλλους.
Δίνω την ευκαιρία.	Παρέχω(την ευκαιρία).
Δίνω γραμμή.	Κατευθύνω.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Δίνω (σε κάποιον) τα παπούτσια στο χέρι.	Τον αποπέμπω.

Αλλού τρως, αλλού πίνεις κι αλλού πας και το δίνεις.	(Παροιμία) για γυναίκα που απατά τον άνδρα ο οποίος τη συντηρεί.
Δίνω το χέρι.	Αποδέχομαι πρόταση γάμου που γίνεται σε μια γυναίκα που έχω υπό την προστασία μου.
(Κάτι) δίνει και παίρνει.	Για κάτι που γίνεται σε μεγάλη έκταση.
Δίνω το αίμα μου/ τη ζωή μου (για κάποιον/ κάτι).	Θυσιάζομαι.
Δίνω και το βρακί μου για κάτι.	Προσφέρω τα πάντα για να αποκτήσω κάτι.
Δώσε κι άλλο.	Βάλε κι άλλη δύναμη.
Δίνω σημεία ζωής.	Γνωστοποιώ την ύπαρξή μου.
Δίνω (σε κάποιον) να καταλάβει.	Εξηγώ/ δημιουργώ συγκεκριμένη εντύπωση.
Του δίνω και καταλαβαίνει.	Ξυλοφορτώνω/ κάνω υπερβολική χρήση.
Μου τη δίνει.	Τρελαίνομαι.
(κάποιος/ κάτι) μου τη δίνει.	(κάποιος/ κάτι) με εκνευρίζει.
(κάποιος/ κάτι) μου τη δίνει στα νεύρα.	(κάποιος/ κάτι) με εκνευρίζει.
Του δίνω.	Φεύγω (αμέσως).
Δίνε του!/ Ωρα να του δίνουμε.	Φύγε αμέσως!/ Ωρα να φύγουμε αμέσως.
Δώσ' του!	Έκφραση για να παρακινήσουμε κάποιον να κάνει κάτι.
Δώσ' του (π.χ. ξύλο και βρισιές).	Έκφραση για να δηλώσουμε επανάληψη.
Δε δίνει του αγγέλου του/ ούτε στον άγγελό του νερό.	Για άνθρωπο υπερβολικά φιλάργυρο.
Είναι όλο δώσε και δώσε.	Για κάποιον που ζητάει συνεχώς χρήματα.
Δίνω τον καιρό.	Παραχωρώ χρονικό περιθώριο.
Ο Θεός να δώσει.	Να επιτρέψει.
Έχω πάρε δώσε.	Έχω σχέσεις.
Να τρώει η μάνα και στο παιδί να μη δίνει.	Έκφραση που λέγεται για ένα πολύ νόστιμο φαγώσιμο.

2.6. Του λειτουργικού ρήματος εγείρω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Εγείρω πρόβλημα/ ζήτημα.	Προβληματίζω / ζητώ.
Εγείρω διεκδικήσεις/ αξιώσεις/ απαιτήσεις.	Διεκδικώ/ αξιώνω/ απαιτώ.
Εγείρω αντιρρήσεις.	Διαφωνώ.
Εγείρω την υπόνοια.	Υπονοώ.
Εγείρω τη δυσπιστία.	Δυσπιστώ.
Εγείρω ερωτήματα.	Διερωτώμαι.
Εγείρω αμφιβολίες.	Αμφιβάλω.
Εγείρω αγωγή / κατηγορία.	Ενάγω.
Εγείρω συνειδήσεις.	Προτρέπω κάποιον να συνειδητοποιήσει κάτι.
Εγείρω το ενδιαφέρον.	Προκαλώ κάποιον να ενδιαφερθεί για κάτι.
Εγείρω κατηγορία.	Κατηγορώ.

2.7. Του λειτουργικού ρήματος επιφέρω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Επιφέρω αλλαγές/ τροποποιήσεις.	Αλλάζω/ τροποποιώ.
Επιφέρω αναστάτωση.	Αναστατώνω.
Επιφέρω πλήγμα.	Πλήττω.
Επιφέρω καταστροφή.	Καταστρέφω.
Επιφέρω βελτιώσεις.	Βελτιώνω.

2.8. Του λειτουργικού ρήματος έρχομαι:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Έρχομαι στα χέρια (με κάποιον).	Καβγαδίζω.
Ήρθαμε στα λόγια (με κάποιον).	Διαφωνήσαμε.
Έρχομαι στο φως/ στο προσκήνιο.	Αποκαλύπτομαι.
(π.χ. Τα ρούχα αυτά) (μου) έρχονται καλά.	(Μου) ταιριάζουν.
(Μου) έρχεται (κάτι) γάντι/ κουτί.	(Μου) ταιριάζει (απόλυτα).
Μου έρχεται ζάλη/ λιποθυμία/ τρέλα/	Ζαλίζομαι, λιποθυμώ, τρελαίνομαι.
Μου έρχονται βολικά.	Με βολεύουν.
Μου έρχεται (κάτι) στον νου.	Σκέφτομαι (κάτι) ξαφνικά.
Έρχομαι στον κόσμο/ ήρθα στον κόσμο.	Γεννέμαι/ γεννήθηκα.
Της ήρθε το χρώμα (στο πρόσωπο).	Συνήλθε.
Έρχομαι σε ευθυμία/ στο κέφι.	Ευθυμώ.
Έρχομαι στα λογικά μου/ στα συγκαλά μου.	Λογικεύομαι.
Έρχομαι στον εαυτό μου.	Συνέρχομαι.
Μου έρχεται το μυαλό.	Φρονιμεύω.
Έρχομαι σε επικοινωνία.	Επικοινωνώ.
Έρχομαι σε διαπραγματεύσεις.	Διαπραγματεύομαι.
Έρχομαι σε βοήθεια κάποιου.	Τον βοηθώ.
Έρχομαι σε επαφή.	Εφάπτομαι.
Έρχομαι σε ρήξη.	Συγκρούομαι.
Έρχεται στενό/ μικρό/ μεγάλο/ γλυκό/ αλμυρό.	Είναι στενό/ μικρό/ μεγάλο/ γλυκό/ αλμυρό.
Έρχομαι πάτσι (με κάποιον).	Πατσίζω.
Έρχομαι σε λογαριασμό.	Συμμορφώνομαι.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
---------------------------------------	----------

Έρχομαι σε ηλικία γάμου.	Φτάνω σε ηλικία γάμου.
Έρχομαι εις γάμου κοινωνία(ν).	Παντρεύομαι.
Έρχομαι στα χρόνια/ στην ηλικία κάποιου.	Φτάνω στην ηλικία κάποιου.
Έρχομαι στα λόγια κάποιου.	Καταλήγω να συμφωνώ με κάποιον.
Έρχομαι στα πράγματα.	Ανέρχομαι στην εξουσία.
Έρχομαι σε άλλο θέμα.	Μεταβαίνω σε άλλο θέμα.
Έρχομαι στο θέμα/ στην ουσία.	Στρέφω την προσοχή μου στο θέμα/ στην ουσία.
Έρχεται από μακριά. (για μια συνήθεια ή για κάποιον/ κάτι)	Κατάγεται/ προέρχεται από μακριά.
Έρχεται χειμώνας/ μπόρα/ πόλεμος/ γιορτή/ εκλογές.	Πλησιάζει χειμώνας/ μπόρα/ πόλεμος κ.λπ.
Έρχεται η ώρα της κρίσης.	Πλησιάζει η ώρα της κρίσης.
Μου ήρθε κουτί!	Έκφραση για μια επιθυμία που πραγματοποιείται ξαφνικά.
(για κάτι) μου έρχεται φθηνά /ακριβά.	Κοστίζει φθηνά /ακριβά.
(μου) έρχεται μία η άλλη.	Κοστίζει το ίδιο.
Έλα, δα! / έλα τώρα!	Δηλώνει θαυμασμό, αμφιβολία, ειρωνεία.
Έλα που... / μα έλα που.../ έλα όμως που.../ αμ έλα που...	Δηλώνει αντίθεση προς τα συμφραζόμενα.
Θα δοθεί (π.χ. την Τετάρτη).	Θα γίνει.
Έρχομαι πρώτος, δεύτερος κ.λπ.	Κατατάσσομαι πρώτος, δεύτερος κ.λπ.
Ήρθαν ισοπαλία.	Το αποτέλεσμα ήταν ισοπαλία.
Μου έρχεται καταπέλτης/ κόλπος/ κεραμίδα/ ο ουρανός σφοντύλι/ ταμπλάς.	Αισθάνομαι να παθαίνω κάτι.
Μου έρχεται να κάνω κάτι (π.χ. να τον σκοτώσω/ να φύγω).	Θέλω να κάνω κάτι.
Μου έρχονται ανάποδα.	Μου συμβαίνουν ανάποδα.
Το έλα να δεις.	Μεγάλη φασαρία.
(κάτι) πάει κι έρχεται.	Είναι υποφερτό.
Όσα έρθουν κι όσα πάνε.	Ό,τι είναι να γίνει ας γίνει.
Πάω κι έρχομαι.	Ταρακουνιέμαι.

(κάποιος) πάει κι έρχεται.	Κινείται συνεχώς.
Το πήγαιν' έλα/ το σύρε κι έλα.	Η αδιάκοπη κίνηση.
Έρχονται τα πάνω κάτω.	Αλλάζουν ριζικά τα πράγματα.
Αν είναι να 'ρθει θε να 'ρθεί, αλλιώς θα προσπεράσει.	Αυτό που είναι προορισμένο να συμβεί, θα συμβεί.
Έρχεται κάποιος στον ύπνο μου/ στο όνειρό μου.	Τον ονειρεύομαι.
Καλώς ήλθες/ να έλθεις/ να έρθετε.	Έκφραση ευγένειας όταν υποδεχόμαστε κάποιον.
(κάποιος) Ήρθε στη ζωή μου.	Είμαι μαζί με κάποιον.
Έρχεται θόρυβος.	Ακούγεται θόρυβος.
Ήρθε η ώρα.	Έφτασε η χρονική στιγμή.
Ήρθε η ώρα κάποιου.	Πλησιάζει ο θάνατός του.
Μου έρχεται να...	Θέλω να...
Ήρθε κι έδεσε.	Έκφραση για κάτι που ολοκληρώνει μια δυσάρεστη κατάσταση.
Έρχεται (π.χ.) ως το γόνατο.	Φτάνει ως το γόνατο.
Για έλα να σου πω.	Έκφραση για την περίπτωση που θέλουμε να επιπλήξουμε κάποιον.
Έρχεται και παρέρχεται.	Έρχεται και φεύγει.
Ρούφα κι έρχεται.	Έκφραση για κάποιον που περιμένει παθητικά τις συνέπειες ενός κακού.
Έρχομαι στα λεφτά μου.	Ούτε κερδίζω ούτε χάνω.
Από την πόλη έρχομαι και στην κορφή κανέλα.	Έκφραση για ασυνάρτητα λόγια.
Έρχεται από εκεί που δεν το περιμένεις.	Έρχεται ξαφνικά.
Μου ήρθε λαχείο/ λουκούμι.	Μου έτυχε κάτι πολύ ευχάριστο.
Ήρθαν τα άγρια να διώξουν τα ήμερα.	Για πρόσωπα που εμφανίζονται σε νέο χώρο και διεκδικούν πράγματα σαν να ήταν εκεί από παλιά.
Έρχομαι πάτσι και πόστα.	Ισοβαθμώ.
Εκεί που είσαι ήμουν κι εδώ που είμαι θα 'ρθεις.	Θα έρθει η στιγμή που και εσύ θα φτάσεις στην ηλικία μου/ θα έρθεις στη

	θέση μου.
--	-----------

2.9. Του λειτουργικού ρήματος κάνω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Κάνω δουλειά.	Δουλεύω.
Κάνω γούστο/ κέφι/ γέλιο/ χάζι.	Ψυχαγωγούμαι/ διασκεδάζω.
Κάνω όρεξη.	Ορέγομαι.
Μου κάνει χαρά/ κόπο.	Με χαροποιεί/ με κουράζει, κοπιάζω.
Κάνω μόκο.	Σιωπώ.
Κάνω κόνξες,	Αντιδρώ/ πεισμώνω.
Κάνω χάρη.	Εξυπηρετώ.
Κάνω χώρο/ τόπο/ παραπέρα/ στην άκρη/ στην μπάντα.	Παραμερίζω.
Κάνω πίσω.	Υποχωρώ.
Κάνω (κάποιον) ταίρι.	Παντρεύομαι (κάποιον).
Κάνω μετάνοιες.	Ικετεύω.
Κάνω κομμάτια.	Θρυμματίζω/ απογοητεύω.
Κάνω πανιά.	Φεύγω
Κάνω νερά.	Φέρομαι ύποπτα.
Κάνω φτερά.	Χάνομαι/ εξαφανίζομαι.
Κάνω μάθημα.	Διδάσκω.
Κάνω τον σταυρό μου.	Σταυροκοπιέμαι.
Κάνω πάρτι.	Πανηγυρίζω.
Κάνω καλά.	Θεραπεύω/ ξεπερνώ, νικώ κάποιον.
Κάνω καλό/ κακό (σε κάποιον).	Ωφελώ/ βλάπτω (κάποιον).
Κάνω μπαμ/ πάταγο/ θόρυβο/ θραύση.	Εκπλήσσω.
Κάνει τον νέο.	Νεάζει.
Κάνω (κάποιον) σκουπίδι/ κουρέλι.	Τον κατεξευτελίζω.
Τα κάνω θάλασσα/ σαλάτα/ μούσκεμα/ μαντάρα/ ρόιδο.	Τα θαλασώνω, αποτυγχάνω (παταγωδώς).

Τα κάνω άνω-κάτω.	Τα ανακατεύω.
Τα κάνω λίμπα.	Τα ισοπεδώνω.
Κάνω κάποιον λούτσα/ μούσκεμα/ παπί.	Καταβρέχω (κάποιον).
Κάνω (κάποιον) αλοιφή/ λειώμα.	Τον κατατροπώνω.
Κάνω (κάποιον) τόπι (στο ξύλο)/ μαύρο στο ξύλο.	Ξυλοφορτώνω (κάποιον).
Κάνω (κάποιον) τ' αλατιού.	Δέρνω / εξευτελίζω (κάποιον).
Κάνω (κάποιον) με τα κρεμμυδάκια.	Χτυπώ (κάποιον αλύπητα).
Κάνω γνωστό.	Γνωστοποιώ.
Κάνω (κάποιον) άνθρωπο.	Συμμορφώνω (κάποιον).
Κάνω (κάποιον) χόμα/ λειώμα.	Καταρρακώνω (κάποιον).
Κάνω καμπούρα.	Καμπουριάζω.
Κάνω ρυτίδες.	Ρυτιδιάζω.
Κάνω τρύπες.	Τρυπάω.
(οι κάλτσες) Έκαναν τρύπες.	Τρύπησαν.
Κάνω μπράτσα.	Δυναμώνω.
Κάνω ταξίδια.	Ταξιδεύω.
Κάνω πόλεμο.	Πολεμώ.
Κάνω δάνειο.	Δανείζομαι/ δανείζω.
Κάνω διαμαρτυρία.	Διαμαρτύρομαι.
Κάνω συμβιβασμό.	Συμβιβάζομαι.
Κάνω υπομονή.	Υπομένω.
Κάνω όρκο.	Ορκίζομαι.
Κάνω προσευχή.	Προσεύχομαι.
Κάνω λογαριασμό.	Λογαριάζω.
Κάνω χρέος.	Χρεώνομαι.
Κάνω εντύπωση.	Εντυπωσιάζω.
Κάνω οικογένεια.	Δημιουργώ οικογένεια.
Κάνω όνειρα.	Ονειρεύομαι.
Κάνω μια συζήτηση.	Συζητώ.
Κάνω λόγο για...	Μιλώ για...
Κάνω χαρές.	Χαίρομαι.

Κάνω την επεξεργασία.	Επεξεργάζομαι.
Κάνω βόλτα.	Βολτάρω.
Κάνω (κάτι) πράξη.	Πραγματοποιώ.
Κάνω προκοπή.	Προκόβω.
Κάνω έγκλημα.	Εγκληματώ.
Κάνω μια συνωμοσία.	Συνωμοτώ.
Κάνω μια αδικία.	Αδικώ.
Κάνω τη θητεία μου.	Θητεύω.
Κάνω θόρυβο.	Θορυβώ.
Κάνω λάθος.	Λανθάνω.
Κάνει ζέστη/ κρύο/ συννεφιά.	Επικρατεί ζέστη/ κρύο/ συννεφιά.
Κάνω έρωτα.	Συνουσιάζομαι.
Κάνω κακά/ τα κακά μου/ την ανάγκη μου.	Αφοδεύω.
Κάνω τσίσα.	Ουρώ.
Κάνω ταμείο.	Μετρώ εισπράξεις και έσοδα.
Κάνω ψιλά.	Αποκτώ κέρματα δίνοντας χαρτονομίσματα μεγαλύτερης αξίας.
Κάνω (κάποιον) στην άκρη.	Παραμερίζω/ περιφρονώ (κάποιον).
Τα κάνω κουρέλια.	Τα κουρελιάζω, τα χαλάω.
Το κάνω θερινό/ καλοκαιρινό. (για μαγαζί)	Το διαλύω.
Κάνω μούτρα (σε κάποιον).	Μουτρώνω.
Την έκανα ταρατάσα/ νταούλι.	Τρώω μέχρι σκασμού, χορταίνω.
Τα κάνω μπίλιες.	Προκαλώ μεγάλη καταστροφή.
Τα κάνω λιανά.	Εξηγώ με απλά λόγια.
Τα κάνω καπάκια/ πλακάκια.	Συνεργάζομαι με κάποιον, ώστε να συγκαλύψω κάποια παρανομία.
Κάνω (κάποιον) τελατίνι.	Δέρνω (κάποιον).
Κάνει γωνία/ στροφή/ σούρες.	Σχηματίζει γωνία/ στροφή/ σούρες.
(Δε) μου κάνει καρδιά.	(Δεν) έχω τη διάθεση.
Κάνω κοιλιά.	Παχαίνω/ χαλαρώνω.

Κάνω γιορτή.	Γιορτάζω/ διοργανώνω μια γιορτή.
Κάνω ένα δώρο.	Δωρίζω.
Κάνω πνεύμα.	Ειρωνεύομαι.
Κάνω καζούρα.	Περιπαίζω (κάποιον).
Κάνω ψυχικό.	Προσφέρω/ βοηθώ/ ευεργετώ.
Κάνω παρέα.	Συντροφεύω.
Κάνε πέρα/ τόπο να περάσω.	Παραμέρισε.
Κάνω ντου.	Επιτίθεμαι ορμητικά/ κάνω έφοδο.
Κάνω (κάποιον/ κάτι) κόσκινο.	Κάνω (κάποιον/ κάτι) διάτρητο από σφαίρες.
Κάνω τούμπες.	Επιθυμώ πάρα πολύ να κάνω (κάτι).
Κάνω εμπόριο.	Εμπορεύομαι.
Κάνω επιχειρήσεις.	Δημιουργώ επιχειρήσεις/ αποπειρώμαι.
Έκανα στη φυλακή/ στην εξορία.	Υπήρξα φυλακισμένος/ εξόριστος.
Κάνω σπουδές.	Σπουδάζω.
Κάνω (σε κάποιον) χαλάστρα.	Υπονομεύω (κάποιον), χαλάω τα σχέδια (κάποιου).
(κάποιοι) Κάνουν ουρά.	Περιμένουν ο ένας πίσω από τον άλλον.
Κάνω το κορόιδο/ την πάπια/ τον ψόφιο κοριό/ τον παλαβό.	Υποκρίνομαι (ότι δεν καταλαβαίνω).
Κάνω αμάν/ κρα.	Επιθυμώ πάρα πολύ.
Κάνω πώς και πώς/ πώς και τι.	Ανυπομονώ, χρησιμοποιώ όλα τα μέσα για την επίτευξη ενός σκοπού.
Κάνω ντόλτσε βίτα.	Ζω με πολυτέλεια.
Κάνω χαρτιά.	Μοιράζω τα χαρτιά της τράπουλας.
Κάνω έκθεση/ αναφορά.	Εκθέτω/ αναφέρω.
Κάνω φίλους/ λεφτά/ περιουσία.	Αποκτώ φίλους/ λεφτά/ περιουσία.
Κάνω χρώμα/ μάγουλα/ κοιλίτσα/ περιφέρεια.	Αποκτώ χρώμα/ μάγουλα/ κοιλίτσα/ περιφέρεια.
Κάνω τα έξοδα/ το τραπέζι.	Πληρώνω τα έξοδα/ το τραπέζι.
Κάνω κολύμπι/ ψάρεμα/ ορειβασία.	Κολυμπάω/ ψαρεύω/ ορειβατώ.
Κάνω χορό/ αθλητισμό.	Χορεύω/ αθλούμαι.
Κάνω το κομμάτι μου/ τη φιγούρα μου/	Επιδεικνύομαι για να εντυπωσιάσω.

γκέλες.	
Κάνω (σε κάποιον) το βίο αβίωτο.	Καταταλαιπωρώ (κάποιον).
Κάνω (κάτι) ζήτημα.	Αποδίδω (σε κάτι) αυξημένη σπουδαιότητα και σοβαρότητα.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Κάνω μισές δουλειές.	Δεν ολοκληρώνω κάτι που έχω αναλάβει.
Κάνω δουλειά του ποδαριού.	Επιτελώ ευκαιριακή εργασία που αποφέρει μικρό κέρδος.
Της την έκανε τη δουλειά.	Η έκφραση αναφέρεται στη σεξουαλική πράξη.
Την κάνω τη δουλειά (κάποιου).	Προκαλώ σκόπιμα (σε κάποιον) πρόβλημα.
Τι κάνεις;	Πώς είσαι;
Κάνω ό,τι μου καπνίσει/ του κεφαλιού μου.	Ενεργώ όπως μου αρέσει.
Κάνω τα δικά μου/ το δικό μου.	Ενεργώ όπως μου αρέσει/ επιδεικνύω ιδιόμορφη συμπεριφορά.
Κάνω ό,τι μου 'ρθει/ ό,τι μου κατέβει/ ό,τι μου περάσει απ' το μυαλό.	Ενεργώ επιπόλαια.
(για) κάνε μου τη χάρη.	(για) σταμάτα.
Κάνω την καρδιά μου πέτρα.	Σκληραίνω ψυχικά.
Κάνω την καρδιά (κάποιου) περιβόλι.	Στεναχωρώ (κάποιον) πολύ.
Κάνω τη ζωή (κάποιου) δύσκολη/ μαύρη/ πατίνι/ ποδήλατο/ κόλαση/ μαρτύριο κ.ά.	Καταταλαιπωρώ (κάποιον).
Κάνω ζωή χαρισάμενη.	Περνώ ευτυχισμένη ζωή, γεμάτη απολαύσεις.
Κάνω σκυλίσια ζωή.	Περνώ σκληρή ζωή, γεμάτη ταλαιπωρίες.
Κάνει μπαμ και μπουμ.	Ακούγεται πυροβολισμός.
Κάνω το μεγάλο μπαμ.	Κάνω τη μεγάλη έκρηξη.
Κάνω το δάσκαλο/ το γιατρό/ το	Εξασκώ περιστασιακά το συγκεκριμένο

δικηγόρο.	επάγγελμα/ εργάζομαι ως δάσκαλος κ.λπ.
Κάνω τον φίλο/ τον τρελό/ τον άρρωστο/ τον ανήξερο/ το θυμωμένο/ τον χαρούμενο/ τον έξυπνο, το μορφωμένο, τον αριστοκράτη.	Προσποιούμαι τον φίλο/ τον τρελό/ τον άρρωστο/ τον ανήξερο/ το θυμωμένο/ τον χαρούμενο/ τον έξυπνο, το μορφωμένο, τον αριστοκράτη.
Κάνω τον δύσκολο.	Εκδηλώνω απροθυμία.
Κάνω τον κακό/ την Ισμήνη στην «Αντιγόνη». (για ρόλο)	Υποδύομαι τον κακό κ.λπ.
Κάνω τη φωνή κάποιου/ την υπογραφή του/ τα γράμματά σου.	Μιμούμαι τη φωνή κάποιου/ την υπογραφή του/ τα γράμματά σου.
Κάνω το σκύλο/ το γάιδαρο.	Μιμούμαι το σκύλο/ το γάιδαρο.
Τα κάνω γυαλιά-καρφιά/ γης Μαδιάμ.	Τα ισοπεδώνω.
Τον έκανα Χριστό/ Θεό/ άγιο.	Τον παρακάλεσα θερμά.
Κάνω τα αδύνατα δυνατά/ ό,τι περνάει από το χέρι μου.	Καταβάλλω κάθε δυνατή προσπάθεια.
Κάνω (κάποιον) ό,τι θέλω.	Ελέγχω απόλυτα (κάποιον).
Πόσο (χρονών) την/ τον κάνεις;	Τι ηλικία σου φαίνεται να έχει;
Πόσο το κάνεις;	Πόσο υπολογίζεις την αξία του.
Πόσο κάνει;	Πόσο κοστίζει;
Δεν κάνει τίποτα.	Είναι δωρεάν.
Για τι άνθρωπο τον κάνεις;	Τι εντύπωση σου δίνει σχετικά με τον χαρακτήρα του;
Ένα και ένα κάνουν δύο. (και για αριθμητικές πράξεις γενικά)	Ένα και ένα ισούνται με δύο.
Κάνω το σπίτι/ την κουζίνα/ τα τζάμια.	Καθαρίζω το σπίτι/ την κουζίνα/ τα τζάμια.
Κάνω πορτοκάλια κ.λπ.	Παράγω πορτοκάλια κ.λπ.
Η γη κάνει καρπούς.	Η γη παράγει καρπούς.
Ένα ζώο κάνει γάλα.	Ένα ζώο παράγει γάλα.
Κάνω τη βρύση.	Επισκευάζω τη βρύση.
Κάνω σπίτια.	Χτίζω σπίτια.
Κάνω ρούχα.	Ράβω ρούχα.
Κάνω παπούτσια.	Κατασκευάζω παπούτσια.

Κάνω τα μαλλιά μου.	Χτενίζομαι.
Κάνω τα δόντια μου.	Πλένω τα δόντια μου/ κάνω θεραπεία στον οδοντίατρο.
Κάνω θέατρο.	Ασχολούμαι με το θέατρο.
Κάνω ένα ποίημα.	Γράφω ένα ποίημα.
Κάνω ένα τραγούδι.	Συνθέτω ένα τραγούδι.
Κάνω έναν πίνακα.	Ζωγραφίζω έναν πίνακα.
Κάνω έναν νόμο.	Συντάσσω έναν νόμο.
Κάνω ένα παιδί.	Γεννώ ένα παιδί.
Ο Θεός έκανε τον κόσμο/ τον άνθρωπο.	Ο Θεός δημιούργησε/ έπλασε τον κόσμο/ τον άνθρωπο.
Κάνω ψωμί.	Ζυμώνω και ψήνω ψωμί.
Κάνω φαγητό.	Μαγειρεύω.
Κάνω μουσακά/ καφέ κ.λπ.	Παρασκευάζω μουσακά/ καφέ κ.λπ.
Κάνω τα χαρτιά μου.	Ετοιμάζω τα απαραίτητα δικαιολογητικά για να τα υποβάλλω στην αρμόδια αρχή.
Κάνω (κάποιον) να (κάνει κάτι).	Ενεργώ έτσι, ώστε κάποιος να πράξει κάτι.
Κάνω να... (π.χ. σηκωθώ)	Ετοιμάζομαι να... (σηκωθώ)
Κάνω πως... (π.χ. δεν βλέπω).	Προσποιούμαι ότι... (π.χ. δεν βλέπω).
Κάνε να...(π.χ. έρθει κάποιος)	Βοήθα να...(έρθει κάποιος)
Έκανε ο Θεός και...	Βοήθησε ο Θεός και...
Κάνω σαν παιδί/ σαν ώριμος άντρας.	Ενεργώ με συγκεκριμένο τρόπο.
Έκανα χρόνια σε ένα μέρος. (π.χ. Έκανα χρόνια στο Παρίσι)	Έμεινα χρόνια εκεί.
Θα κάνω (π.χ.) Χριστούγεννα/ γιορτές στην Αθήνα.	Θα βρίσκομαι για Χριστούγεννα/ για γιορτές εκεί.
Έκανα μία ώρα/ το κάνω σε μία ώρα.	Διένυσα/ διανύω μια απόσταση σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.
Κάνει 500€.	Κοστίζει το συγκεκριμένο ποσό.
Κάνει μία περιουσία.	Για κάτι που κοστίζει πολύ ακριβά.
Κάνει για δάσκαλος.	Έχει τις προϋποθέσεις για δάσκαλος.
Μαζί δεν κάνουμε και χώρια δεν	Μαζί δεν ταιριάζουμε και χώρια δεν

μπορούμε.	μπορούμε.
(αυτός ο άνθρωπος) δεν μου κάνει/ δεν κάνω χωριό με κάποιον.	(αυτός ο άνθρωπος) δεν μου ταιριάζει.
(κάποιος) δεν κάνει με κανέναν.	Δεν ταιριάζει με κανέναν.
Δεν κάνω (π.χ.) χωρίς την μητέρα μου.	Δεν αντέχω χωρίς την μητέρα μου.
Δεν μπόρεσα να κάνω (π.χ.) στο εξωτερικό.	Δεν μπόρεσα να ζήσω εκεί.
Πώς κάνεις χωρίς παρέα/ χωρίς τηλέφωνο;	Πώς αντέχεις χωρίς παρέα/ χωρίς τηλέφωνο
(για ρούχο) Σου κάνει;	Σου ταιριάζει;
Κάνω ευθεία/ δεξιά/ αριστερά.	Κινούμαι ευθεία/ δεξιά/ αριστερά.
Πώς κάνει αυτό το ρήμα στον μέλλοντα;	Πώς σχηματίζεται αυτό το ρήμα στον μέλλοντα;
Δεν κάνει να λες ψέματα/ να καπνίζεις κ.λπ.	Δεν επιτρέπεται να λες ψέματα/ να καπνίζεις κ.λπ.
Κάνει να μπω;	Επιτρέπεται να μπω;
Το κάνω.	Συνουσιάζομαι.
Τα κάνω.	Αφοδεύω.
Τα έκανα/ τα έκανα επάνω μου.	Δεν πρόλαβα να πάω στην τουαλέτα και αφόδευσα.
Έχει να κάνει (με κάτι).	Έχει σχέση (με κάτι).
Δεν έχει να κάνει.	Δεν πειράζει/ δεν παίζει κάποιο ρόλο.
Το ίδιο κάνει.	Δεν διαφέρει.
Το ίδιο μου κάνει.	Για μένα δεν υπάρχει διαφορά.
Έχω να κάνω (με κάποιον/ κάτι).	Να συνεργαστώ/ να αντιμετωπίσω/ (κάποιον)/ να ασχοληθώ (με κάποιον/ κάτι).
Μου κάνει (κάποιος).	Είναι κατάλληλος για να εκπληρώσει τον στόχο μου.
Την κάνω.	Φεύγω.
Το παλτό θα το κάνω ζακέτα.	Το παλτό θα το τροποποιήσω σε ζακέτα.
Το έκανα σαν καινούργιο.	Το επισκεύασα πολύ καλά.
Κάνω και ξεκάνω.	Αλλάζω/ τροποποιώ συνέχεια.

Κάνω την ανάγκη φιλοτιμία.	Κάτι που πρέπει υποχρεωτικά να κάνω, το παρουσιάζω σαν εθελοντική ενέργεια.
Κάνω κάτι/ κάποιον σαν τα μούτρα μου.	Καταστρέφω κάτι, ώστε να έχει κακή έκβαση.
Κάνω τα μούτρα/ τη μούρη (κάποιου) κρέας.	Χτυπώ (κάποιον) πολύ.
Όσα δε φτάνει η αλεπού τα κάνει κρεμαστάρια.	Ό,τι δεν μπορεί να επιτύχει κανείς, ισχυρίζεται ότι τάχα δεν αξίζει και να το επιδιώκει.
Κάνω την τύχη μου.	Μου συμβαίνει κάτι και εξασφαλίζω καλή ζωή.
Κάνω ένα σχολείο/ μια εταιρεία.	Ιδρύω ένα σχολείο/ μια εταιρεία.
Κάνω έναν γάμο/ αγιασμό.	Τελώ έναν γάμο/ αγιασμό.
Κάνω τα γλυκά μάτια (σε κάποιον).	Φλερτάρω (κάποιον).
Κάνω τα στραβά μάτια.	Προσποιούμαι πως δεν βλέπω.
Μου κάνει.	Μου ταιριάζει.
Κάνω κάτι στο όνομα κάποιου.	Του μεταβιβάζω ένα περιουσιακό στοιχείο.
Κάνω πιο πέρα κάτι.	Μετακινώ κάτι.
Κάνω μια τρύπα στο νερό.	Δεν καταφέρνω τίποτε, ματαιοπονώ.
Ό,τι κάναμε, κάναμε.	Όταν δεν υπάρχουν άλλα περιθώρια δράσεως.
Αν μπορείς κάνε κι αλλιώς.	Έκφραση υποταγής σε κάτι που δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε.
Βλέποντας και κάνοντας.	Για ενέργειες που γίνονται ανάλογα με τις περιστάσεις.
Κάνω τον άνεμο κουβάρι.	Δεν κάνω τίποτα/ ασχολούμαι με κάτι ανάξιο λόγου ή χωρίς αποτέλεσμα.
Κάνω τα παιδιά μου (π.χ.) καλούς ανθρώπους.	Τα ανατρέφω έτσι ώστε να γίνουν (π.χ.) καλοί άνθρωποι.
Οι καλοί λογαριασμοί κάνουν τους καλούς φίλους.	Οι καλές σχέσεις μεταξύ αυτών που συμμετέχουν σε δοσοληψία εξαρτώνται από το πόσο συνεπείς είναι στις

	αμοιβαίες υποχρεώσεις τους.
Τα ράσα δεν κάνουν τον παπά.	Η πραγματική αξία όποιου κατέχει ένα αξίωμα δεν έγκειται στα εξωτερικά χαρακτηριστικά, αλλά στις πραγματικές του ικανότητες.
Κάνω (κάποιον) (π.χ.) διευθυντή.	Προωθώ (κάποιον) σε μία θέση.
Κάνω (κάποιον) (π.χ.) ήρωα.	Αποδίδω σε κάποιον μια ιδιότητα που δεν έχει, για να εξυπηρετήσω κάποιους σκοπούς.
Κάνω (κάποιον) στρατηγό, βουλευτή κ.λπ.	Διορίζω, εκλέγω, ή απονέμω αυτόν τον τίτλο (σε κάποιον).
(κάποιος) Κάνει την τρίχα τριχιά.	(κάποιος) Μεγαλοποιεί κάτι.
(μου) κάνει τον κάργα.	Παριστάνει το παλικάρι/ κάνει τον νταή.
Κάνω κάποιον/ κάτι για κάποιον/ κάτι. (π.χ. Σε έκανα για την Ελένη. Αυτό το μέρος το κάνεις για στάβλο.)	Σχηματίζω μια λανθασμένη εντύπωση για την ταυτότητα κάποιου.

2.10. Του λειτουργικού ρήματος καταβάλλω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Καταβάλλω ποσό.	Πληρώνω μια οφειλή ή ένα συμφωνημένο ποσό χρημάτων
Καταβάλλω προσπάθεια.	Προσπαθώ, διαθέτω, ξοδεύω τις σωματικές ή ψυχικές δυνάμεις μου για κάποιο σκοπό.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Καταβάλλω κάποιον.	Εξαντλώ τις σωματικές ή ψυχικές δυνάμεις κάποιου.
Καταβάλλω τον αντίπαλο.	Βγαίνω νικητής σε μια αντιπαράθεση.

2.11. Του λειτουργικού ρήματος κρατώ:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Κρατώ (κάποιον) στο χέρι.	Διαθέτω στοιχεία εις βάρος (κάποιου), με τα οποία μπορώ να τον ελέγξω.
Κρατώ πισινή.	Είμαι επιφυλακτικός.
Κρατώ τα λουριά (σε κάποιον).	Ελέγχω (αυστηρά τη συμπεριφορά ή τις δραστηριότητες κάποιου).
Κρατώ το φανάρι	Διευκολύνω (κάποιον) στις ερωτικές του δραστηριότητες, συνήθ. σε περιπτώσεις που κάποιος καλείται να συνοδέψει μόνος του ένα ή περισσότερα ζευγάρια.
Κρατώ το κλειδί (για κάτι).	Έχω τον έλεγχο.
Κρατώ στο ράφι.	Αναβάλλω.
Κρατώ απόσταση.	Αποστασιοποιούμαι, (αφήνω μια διαφορά, ένα διάστημα (από τα προπορευόμενα οχήματα) κατά την οδήγηση, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος της σύγκρουσης).
Κρατώ(κάποιον) σε απόσταση	Δεν επιτρέπω την ανάπτυξη οικειότητας, δεν δίνω θάρρος (σε κάποιον).
Κρατώ τις αποστάσεις	Κρατώ τυπική στάση χωρίς οικειότητα.
Κρατώ (κάποιον) μακριά (μου).	Δεν ενθαρρύνω την επαφή, την προσέγγιση με κάποιον.
Κρατώ (τη) θέση (μου).	Συμπεριφέρομαι και ενεργώ κατά τρόπο που ταιριάζει στην κοινωνική μου θέση ή την αξιοπρέπεια μου. Επιμένω στη θέση μου, δεν αλλάζω τη γνώμη μου/ διατηρώ το κάθισμα μου

	κατειλημμένο.
Κρατώ σειρά.	Ακολουθώ την καθορισμένη σειρά στις ενέργειες μου/ διατηρώ τη σειρά μου.
Κρατώ χαρακτήρα.	Ακολουθώ σταθερή στάση, χωρίς να υποκύπτω σε πιέσεις, πειρασμούς.
Κρατώ μούτρα (σε κάποιον).	Εξακολουθώ να εκφράζω τη δυσαρέσκεια μου απέναντι σε κάποιον για προηγούμενη σύγκρουση, διαφωνία μας, δείχνοντας το με την έκφραση του προσώπου μου.
Κρατώ το παιδί.	Αποφασίζω να μην κάνω έκτρωση, να γεννήσω το παιδί που έχω συλλάβει.
Κρατώ (ένα) παιδί.	Προσέχω ένα παιδί όσο λείπουν οι γονείς του, κάνω μπέμπι-σίτινγκ.
Κρατώ (κάποιον) στη ζωή.	Βοηθώ (κάποιον) να μην πεθάνει. Δίνω τη δύναμη σε κάποιον να επιβιώσει σε αντίξοες συνθήκες
Κρατάω (κάτι) μανιάτικο/ γινάτι.	Θυμάμαι με εκδικητική διάθεση.
Κρατάω (κάτι) αμανάτι.	Διατηρώ αμείωτη τη διάθεση, περιμένω να εκδικηθώ κάποιον που με έχει βλάψει.
Κρατάω κακία (σε κάποιον).	Μνησικακώ, δεν ξεχνώ κάτι κακό που μου έκανε (κάποιος) και επιθυμώ να του το ανταποδώσω.
Κρατώ τον λόγο μου.	Πραγματοποιώ τις υποσχέσεις που δίνω.
Κρατάω λογαριασμό.	Λογαριάζω.
Κρατάω σημειώσεις.	Σημειώνω.
Κρατάω ισορροπία.	Ισορροπώ.
Κρατώ τις ισορροπίες.	Ελέγχω τις αντίρροπες δυνάμεις σε έναν χώρο ή κατάσταση εξασφαλίζοντας τη σταθερότητα.

Κρατώ συντροφιά.	Κάνω παρέα /συντροφεύω.
Κρατώ δροσιά/ ζέστη.	Διατηρώ δροσιά ή ζέστη, διατηρώ σταθερή τη θερμοκρασία.
Κάτι/ κάποιος καλά κρατεί.	Κάτι/ κάποιος συνεχίζει να βρίσκεται σε ακμή, σε ισχύ, σε υψηλό επίπεδο, να διαρκεί με αμείωτη ένταση.
Κάνω κράτει (σε κάτι).	Κρατιέμαι, δείχνω συγκράτηση σε κάτι, σταματώ.
Κρατιέμαι καλά.	Βρίσκομαι σε καλή κατάσταση (από οικονομικής ή κοινωνικής πλευράς, ως προς τη φυσική μου κατάσταση, την υγεία ή την εμφάνιση μου κ.λπ.).

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Όπου ακούς πολλά κεράσια, κράτα και μικρό καλάθι.	Όταν ακούς μεγάλα λόγια (π.χ. υποσχέσεις, περιαντολογίες), να είσαι πολύ επιφυλακτικός.
Κράτα με να σε κρατώ (ν' ανεβούμε στο βουνό).	Βοήθησε με, για να σε βοηθήσω.
Κρατώ ψηλά το κεφάλι.	Διατηρώ την αξιοπρέπεια μου, αντέχω, διατηρώ τις ψυχικές μου δυνάμεις.
Κρατώ κλειστό το στόμα μου	Δεν αποκαλύπτω πράγματα που γνωρίζω.
Κρατώ καλή σειρά	Έχω καλό προγραμματισμό.
Δάσκαλε που δίδασκες (και νόμο δεν εκράτεις)	Για όποιον υποδεικνύει ή επιβάλλει σε άλλους πράγματα που ο ίδιος δεν τηρεί.
Κράτα τα λόγια σου.	Μη λες όσα ξέρεις ή θέλεις να πεις, να είσαι συγκρατημένος σε αυτά που λες.
Κρατώ (κάτι) κρυφό.	Δεν αποκαλύπτω κάτι.
Κρατώ την αναπνοή μου.	Σταματώ για λίγο να αναπνέω/

	ετοιμάζομαι να δω ή να ακούσω με αγωνία κάτι εντυπωσιακό.
Κρατώ κάτι.	Προπληρώνω ή δεσμεύω προκαταβολικά (κάτι) για μελλοντική χρήση.
Από πού κρατάει η σκούφια σου;	Ποια είναι η καταγωγή σου/ η προέλευση;
Πολύ κράτησε αυτή η ιστορία/ αυτό το βιολί.	Έχει μεγάλη διάρκεια.
(Κάτι) κρατάει για καιρό. Π.χ. Το καλοκαίρι κρατάει μέχρι και τον Οκτώβριο.	Διατηρείται, παρατείνεται.
Κρατώ ακόμα.	Προβάλλω αντίσταση, αντιστέκομαι.
Κρατάει χρόνια αυτή η κολώνια.	Για μια κατάσταση που διατηρείται πολύ καιρό.

2.12. Του λειτουργικού ρήματος μπαίνω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Μπήκε στο πλύσιμο.	Κάποιο ρούχο πλύθηκε και συρρικνώθηκε.
Μπαίνω σε πόλεμο/ συζήτηση.	Αποφασίζω να πολεμήσω, να συζητήσω.
Μπαίνω σε μοναστήρι.	Εγκαταλείπω τα εγκόσμια και αποφασίζω να μονάσω.
Μπαίνω σε νοσοκομείο.	Εισάγομαι λόγω ασθένειας ή για εξετάσεις σε νοσοκομείο.
Μπαίνω στον κόπο.	Κοπιάζω, αφιερώνω χρόνο ή προσπάθεια για κάτι.
Μπαίνω σε μελά/ μελάδες	Υποβάλλομαι σε ταλαιπωρίες.
Μπαίνω στη φυλακή/ στη στενή/ μέσα.	Φυλακίζομαι.

Μπαίνω σε λογική/ συλλογιστική.	Αρχίζω να σκέφτομαι σύμφωνα με ορισμένο τρόπο σκέψης.
Μπαίνω στο νόημα.	Αντιλαμβάνομαι, εννοώ.
Μπαίνω στο πνεύμα (κάποιου).	Καταλαβαίνω τι εννοεί, πώς σκέφτεται.
Μπαίνω σε λεπτομέρειες.	Αναφέρομαι λεπτομερώς σε κάτι.
Μπαίνω στο μάτι (κάποιου).	Γίνομαι το αντικείμενο της επιθυμίας του ή διεκδίκησής του.
Μπαίνω στο μάτι (κάποιου).	Ενοχλώ ή δυσαρεστώ (κάποιον) με τις επιδόσεις, τα επιτεύγματα μου κ.λπ., τον κάνω να με φθονήσει.
Μπαίνω στη μύτη/ στο ρουθούνι (κάποιου).	Αρχίζω να ενοχλώ κάποιον με τις πράξεις ή τη συμπεριφορά μου.
Μπαίνω μέσα.	Σχηματίζω βαθύλωμα (από τρακάρισμα) (π.χ. Η πόρτα μπήκε μέσα)./ Εμφανίζω ζημιά/ χρεοκοπώ(π.χ. Ξεκίνησε καλά η επιχείρηση, αλλά τελικά μπήκε μέσα)./ Με κλείνουν φυλακή (π.χ. Αν δεν πληρώσεις εγκαίρως τα χρέη σου, θα μπεις μέσα.).
Μπαίνω σε (μια) σειρά.	Αρχίζω να ενεργώ οργανωμένα, με πρόγραμμα.
Μπαίνω σε λίστα.	Καταγράφομαι σε κατάλογο αναμονής, προτεραιοτήτων κ.λπ.
Μπαίνω στον χορό.	Αρχίζω να χορεύω/ αρχίζω να δραστηριοποιούμαι σε ορισμένο τομέα, να έχω ενεργό συμμετοχή.
Μπαίνω στα χωράφια (κάποιου).	Αναφέρομαι σε πράγματα της αρμοδιότητας ή της ειδικότητας άλλου.
Μπαίνω στο στόχαστρο (κάποιου).	Στοχοποιούμαι, κατακρίνομαι συνεχώς από κάποιον ή κάποιος αναμένει την

	κατάλληλη στιγμή για να με επιπλήξει ή να με βλάψει.
Μπαίνω στη μέση/ ανάμεσα (σε κάποιους).	Παρεμβάλλομαι/ χωρίζω ή συμβάλλω στον χωρισμό κάποιων.
Μπαίνω στον πειρασμό.	Αισθάνομαι τον πειρασμό να κάνω κάτι.
Κάτι μου μπαίνει στον νου/ στο μυαλό/ στο κεφάλι.	Μου γεννιέται μια ιδέα και τη σκέφτομαι συνέχεια, σχεδιάζω να κάνω κάτι.
Μπαίνω σε σκέψεις (για κάτι).	Προβληματίζομαι.
Μπαίνω στα αίματα.	Παρασύρομαι να αναμιχθώ σε κάποιο εγχείρημα.
Μπαίνω στα πόδια (κάποιου).	Μπερδεύομαι στις υποθέσεις κάποιου.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Μπάτε σκύλοι αλέστε κι αλεστικά μη δώσετε.	Λέγεται για την ασυδοσία και την αυθαιρεσία που επικρατεί(κάπου).
Μπήκαν στην πόλη οι οχτροί.	Όταν οι Οθωμανοί μπήκαν στην Πόλη.
Μπαίνω σε κάτι./ Μου μπαίνει κάτι.	Χωράω, εφαρμόζω (κάπου).
Μπαίνω κάπου.	Εντάσσομαι (κάπου),καταφέρνω να εισαχθώ.
Μπαίνω μάρτυρας/ μπαίνω συνέταιρος σε επιχείρηση.	Γίνομαι, ορίζομαι (μετά από απόφαση) μάρτυρας/ συνέταιρος σε επιχείρηση.
Μπαίνω στα (π.χ.) 35. (για ηλικία)	Αρχίζω νέο χρόνο στην ηλικία μου.
Μπήκα στο νόημα.	Κατάλαβα.
Τη μπαίνω (π.χ.) στον Πέτρο.	Λέω σε κάποιον πράγματα που ξέρω ότι τον ενοχλούν ή τον εκνευρίζουν ή του λέω κάτι με δηκτικό τρόπο.
Μου μπαίνουν ψύλλοι στ' αφτιά.	Κάποιος αρχίζει να υποψιάζεται.
Από το ένα αφτί μπαίνει κι απ' το άλλο	Για κάποιον που δεν δίνει σημασία σε

βγαίνει.	ό,τι ακούει, που είναι σαν να μην το άκουσε (ιδ. για μαθητές).
----------	--

2.13. Του λειτουργικού ρήματος παίρνω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Παίρνω (κάποιον) φαλάγγι.	Παίρνω (κάποιον) στο κυνήγι, πετυχαίνω συντριπτική νίκη εις βάρος (κάποιου).
Παίρνω μέσα.	Βάζω φυλακή/ χωράω.
Παίρνω το μυαλό/ τα μυαλά (κάποιου).	Κάνω κάποιον να ερωτευθεί παράφορα./ Επηρεάζω καθοριστικά κάποιον.
Παίρνω πληροφορίες.	Αποσπώ από κάποιον (κάτι που με ενδιαφέρει να μάθω).
Παίρνω αποτυπώματα (κάποιου).	Αποτυπώνω σε ειδικό χαρτί και με ειδικό μελάνι τις γραμμές στο δέρμα της εσωτερικής πλευράς του δεξιού δείκτη (κάποιου), προκειμένου να διαπιστώσω αν καταζητείται ή για την έκδοση δελτίου ταυτότητας.
Παίρνω λόγια/ κουβέντες (από κάποιον).	Εκμαιεύω, αποσπώ με πλάγιο τρόπο πληροφορίες (από κάποιον).
Παίρνω ιδέες.	Υιοθετώ πράγματα που δεν είχα σκεφτεί ο ίδιος βλέποντάς τα αλλού.
Παίρνω δύναμη/ δυνάμεις.	Δυναμώνω, ενθαρρύνομαι.
Παίρνω μορφή.	Διαμορφώνομαι, αποκτώ ορισμένο σχήμα, ορισμένη μορφή.
Παίρνω σάρκα και οστά.	Γίνομαι πραγματικότητα, υλοποιούμαι.
Παίρνω κιλά.	Παχαίνω.

Παίρνω χρώμα.	(για φαγητά και γλυκά) αρχίζω να ψήνομαι και να ροδίζω/ (για πρόσ.) αποκτώ υγιή όψη, συνέρχομαι/ σκουραίνει ή κοκκινίζει το δέρμα μου μετά από έκθεση στον ήλιο.
Παίρνω άφεση (αμαρτιών).	Συγχωρούμαι.
Παίρνω έναν δρόμο.	Ακολουθώ έναν δρόμο.
Παίρνω τον δρόμο για...	Κατευθύνομαι κάπου.
Παίρνω τον κακό/ τον στραβό δρόμο.	Αρχίζω να ζω με ανάρμοστο τρόπο, να έχω κακές παρέες, να αναμειγνύομαι σε παρανομίες.
Πάρε δρόμο!	Φύγε, εξαφανίσου!
Παίρνω δρόμο.	Φεύγω αμέσως, το βάζω στα πόδια.
Παίρνω τους δρόμους / τα βουνά/ τις γειτονιές.	Αρχίζω να περιπλανώμαι εδώ κι εκεί.
Παίρνω (κάτι) σβάρνα.	Επισκέπτομαι διαδοχικά, γυρίζω με τη σειρά.
Παίρνω (κάποιον/ κάτι) σβάρνα.	Παρασύρω με όχημα, χτυπώ και σέρνω (κάποιον/ κάτι)/ παίρνω μαζί μου στο πέρασμά μου, παρασύρω.
Παίρνω τον ανήφορο.	Αυξάνομαι, μεγαλώνει η αξία μου.
Παίρνω αποστάσεις.	Απομακρύνομαι, αποφεύγω να συμφωνήσω ή διαφοροποιούμαι.
Παίρνω (κάτι) βαριά/ κατάκαρδα/ επί πόνου.	Στενοχωριέμαι πολύ για (κάτι), στο οποίο αποδίδω πολύ μεγάλη σημασία.
Παίρνω (κάτι) από την ανάποδη/ ανάποδα/ στραβά.	Καταλαβαίνω κάτι με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που ισχύει, παρεξηγώ.
Παίρνω κατά γράμμα/ τοις μετρητοίς.	Αντιλαμβάνομαι, καταλαβαίνω.

Πήρε το μάτι μου / το αφτί μου.	Αντιλήφθηκα.
Παίρνω είδηση/ χαμπάρι/ μυρωδιά/ πρέφα.	Αντιλαμβάνομαι, αισθάνομαι.
Παίρνω ως παράδειγμα.	Παραδειγματίζομαι, εξετάζω/ χρησιμοποιώ (κάτι) ως παράδειγμα.
(Δεν) (τα) παίρνω τα γράμματα.	(Δεν) έχω την ικανότητα να μαθαίνω.
Παίρνει πολύ κόσμος.	Χωράει.
Παίρνω (κάτι) (ε)πάνω μου.	Αναλαμβάνω εξ ολοκλήρου ή διαχειρίζομαι προσωπικά μια υπόθεση.
Παίρνω τα πάνω μου.	Ανακτώ και πάλι τις σωματικές ή ψυχικές μου δυνάμεις.
(Το) παίρνω επάνω μου.	Υπερηφανεύομαι για κάτι, επαίρομαι, καυχώμαι.
Παίρνω στα χέρια μου (κάτι).	Αναλαμβάνω την ευθύνη(για κάτι).
Παίρνω πόζα/ στάση/ ύφος/ έκφραση.	Ποζάρω/ αρχίζω να έχω συγκεκριμένη στάση ή έκφραση.
Παίρνω (κάτι) σωστά.	(Αρχίζω να) κάνω κάτι με τον σωστό τρόπο.
Παίρνω στροφή.	Στρίβω.
Παίρνω ανάσα.	Ανασαίνω.
Παίρνω βράση.	Βράζω.
Παίρνω κρύωμα.	Κρυολογώ.
Παίρνω απόφαση.	Αποφασίζω.
Παίρνω τέλος.	Τελειώνω.
Παίρνω την πίεση.	Μετρώ (με ειδικό όργανο) την πίεση.
Πήρα την κρυάδα/ το σοκ.	Υφίσταμαι (κάτι δυσάρεστο και ξαφνικό).
Πήρα μια τρομάρα.	Τρόμαξα.
Παίρνω έναν ύπνο.	Κοιμάμαι.

Παίρνω (κάποιον) στο τηλέφωνο.	Τηλεφωνώ σε κάποιον.
Παίρνω θέση.	Κάθομαι (κάπου)/ διατυπώνω θετική ή αρνητικά άποψη, συντάσσομαι με συγκεκριμένη πλευρά.
Παίρνω τη θέση (κάποιου).	Αντικαθιστώ (κάποιον).
Παίρνω σειρά.	Αποκτώ συγκεκριμένη θέση σε σειρά/ ετοιμάζομαι να ακολουθήσω.
Παίρνω μέρος.	Συμμετέχω.
Παίρνω το μέρος (κάποιου).	Υποστηρίζω (κάποιον).
Παίρνω μπρος.	(Για μηχανές) τίθεμαι σε λειτουργία, (για ανθρώπους) μπάινω στο νόημα (συζήτησης ή διαδικασίας), αρχίζω να καταλαβαίνω.
Παίρνω (κάποιον) από κοντά/ από δίπλα.	Παρακολουθώ, κατασκοπεύω (κάποιον)/ φροντίζω να είμαι συνεχώς κοντά σε (κάποιον).
Παίρνω (κάποιον) από πίσω.	ακολουθώ (κάποιον)κατά πόδας, τον παρακολουθώ.
Παίρνω φωτιά.	Ανάβω, αναφλέγομαι.
Παίρνω αέρα.	Αποκτώ μεγάλη οικειότητα και άνεση, με αποτέλεσμα να παραφέρομαι, να ξεπερνώ τα επιτρεπτά όρια, (για προϊόντα σε αεροστεγείς συσκευασίες) έρχομαι σε επαφή με τον αέρα.
Παίρνω τον αέρα μου.	Αναζωογονούμαι.
Παίρνω τον αέρα (κάποιου/ σε κάτι).	Ελέγχω, επιβάλλομαι σε κάποιον.
Παίρνω (κάποιον) στο ψιλό/ στον μεζέ.	Κοροϊδεύω, περιγελώ (κάποιον).
Παίρνω στο κρανίο.	Εκνευρίζομαι, αναστατώνομαι.
Παίρνω ανάποδες.	Θυμώνω πάρα πολύ.
Πάρ' τον κάτω.	Για την πτώση κάποιου μετά από χτύπημα ή ξαφνική αδιαθεσία.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Με πήραν τα δάκρυα./ Με πήρε το παράπονο.	Με κατέλαβαν, με έπιασαν τα δάκρυα/ το παράπονο.
Πάρ' τον στον γάμο σου, να σου πει «και τού χρόνου».	Για κάποιον που είπε λόγο ακατάλληλο προς την περίσταση.
Πάρ' τον έναν και χτύπα τον άλλο.	Όλοι τους είναι το ίδιο ανεπαρκείς, άχρηστοι, ανίκανοι.
Παίρνω τα μπογαλάκια μου/ των ομματιών μου/ τα μάτια μου.	Φεύγω, εγκαταλείπω (έναν τόπο στον οποίο ήμουν για καιρό).
Με παίρνει ο διάβολος.	Καταστρέφομαι.
Να σε πάρει ο διάβολος/ η οργή.	Να πάθεις συμφορά, να δυστυχήσεις.
Να πάρει ο διάβολος/ η οργή.	Για να εκφραστεί αγανάκτηση ή απογοήτευση.
Παίρνω τοαίμα μου πίσω.	Εκδικούμαι.
Πήραν την Πόλη οι Τούρκοι.	Την κυρίευσαν.
Μας πήρε όλους στο τάβλι.	Μας νίκησε, μας κέρδισε.
Πάρε-δώσε.	Οι δοσοληψίες/ (γενικότ.) οι σχέσεις.
Παίρνω τη Μαρία.	Παντρεύομαι τη Μαρία.
Με πήρε και με σήκωσε.	Βασανίστηκα, ταλαιπωρήθηκα πολύ.
Τον πήρε το ρεύμα./ Το πήραν τα κύματα.	Παρασύρω, απομακρύνω βίαια (κάτι) από τη θέση του.
Να το πάρει το ποτάμι;	Λέγεται από κάποιον που έχει πει ένα αίνιγμα, όταν ο ερωτώμενος δεν καταφέρνει να το λύσει προκειμένου να πει τη λύση.
Τα σκάγια τον πήραν στο πόδι.	Τον χτύπησαν, τον πέτυχαν.
Μας πήρε η νύχτα.	Μας πρόλαβε η νύχτα.

Δρόμο παίρνω, δρόμο αφήνω.	Οδοιπορώ, ξεκινώ για μεγάλη διαδρομή ή για να πάω γρήγορα κάπου, διανύω μεγάλη απόσταση..
Αφήνω τα πράγματα να πάρουν τον δρόμο τους.	Αφήνω τα πράγματα να εξελιχθούν από μόνα τους, χωρίς να εκβιάζω την έκβασή τους.
Με πήραν για ηλίθιο./ Δεν ξέρω πώς θα το πάρει./ Μην το πάρεις προσωπικά.	Εκλαμβάνω, θεωρώ.
Ας πάρουμε τα πράγματα...	Ας εξετάσουμε τα πράγματα...
Θα μου πάρει...	Θα χρειαστώ (τόσο χρόνο) για την τέλεση μιας εργασίας ..
(Δεν) με παίρνει.	(Δεν) είμαι σε θέση, (δεν)έχω τη δυνατότητα, την ικανότητα ή την άνεση,
(Δεν) με παίρνει ο καιρός.	(Δεν) μου φθάνει, (δεν) επαρκεί.
Όσο δεν παίρνει/ ως εκεί που δεν παίρνει.	Όσο είναι δυνατόν, όσο γίνεται.
Παίρνω τα βάρη της οικογένειας,	Αναλαμβάνω τις οικογενειακές ευθύνες.
Πήρε να...	Αρχίζει να.../ Ξεκίνησε να...
Παίρνω ψηλά τον αμανέ.	Συμπεριφέρομαι αλαζονικά, προβάλλω υπερβολικές, εξωπραγματικές αξιώσεις.
Παίρνω με την κάμερα.	Κινηματογραφώ ή εγγράφω σε βίντεο.
Παίρνω το λεωφορείο.	Χρησιμοποιώ σε συγκεκριμένη στιγμή το συγκεκριμένο μέσο.
Τα παίρνω.	Χρηματίζομαι, δωροδοκούμαι.
Τα παίρνω από κάποιον.	Εκμεταλλεύομαι την άγνοια, την ευπιστία ή την καλοσύνη κάποιου και του αποσπώ μεγάλα χρηματικά ποσά.
Τα παίρνω κάτω από το τραπέζι.	Χρηματίζομαι, παίρνω κρυφά χρήματα (για αθέμιτο σκοπό), ενώ φαινομενικά όλα έχουν γίνει νόμιμα.
Πάρ' τα!	Λέγεται όταν μουντζώνει κανείς

	(κάποιον).
Τον παίρνω.	Έρχομαι σε συνουσία, κάνω έρωτα.
Τον πήρα...	Αποκοιμιέμαι.

2.14. Του λειτουργικού ρήματος πατώ:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Πατώ πόδι.	Προβάλλω έντονα απαίτησή μου, επιβάλλω τη δική μου επιθυμία, κυρίως για να εμποδίσω κάτι, απαιτώ να με λάβουν οι άλλοι σοβαρά υπ' όψιν τους.
Πατώ στον κάλο (κάποιον)/ πατώ τον κάλο (κάποιου).	Εκνευρίζω, ενοχλώ (κάποιον)/ θίγω (κάποιον) στο ευαίσθητο σημείο του.
Πατάω τη μπανανόφλουδα/ πεπονόφλουδα.	Πέφτω σε παγίδα.
Πατάω το πόδι μου (κάπου).	Πηγαίνω (σε ένα μέρος).
Πατάω επί πτωμάτων/ στο πτώμα κάποιου.	Ενεργώ αδίστακτα βλάπτοντας άλλους, προκειμένου να εξασφαλίσω αυτά που θέλω.
Πατάω (γερά) στα πόδια μου.	Ορθοποδώ, μπορώ να αντιμετωπίζω ο ίδιος ό,τι μου συμβαίνει, έχω καλή υποδομή, γερές βάσεις.
Πατώ το στυλό.	Πιέζω με δύναμη (κάτι) πάνω σε επιφάνεια ή το τονίζω (ώστε να είναι πιο έντονο το αποτέλεσμα).
Πατάω γκάζι.	Γκαζώνω, αυξάνω την ταχύτητά μου, επισπεύδω.
Πατάω φρένο.	Φρενάρω, επιβραδύνω, δεν βιάζομαι.
Πατάω τον όρκο μου/ τη συμφωνία.	Παραβιάζω, αθετώ.

Πατάω δουλειά.	Δουλεύω εντατικά.
Πατάω φαί.	Τρώω πολύ.
Πατάω βρισίδι.	Βρίζω, καθυβρίζω.
Πατάω τρέξιμο.	Τρέχω.
Πατάω φωνές.	Βάζω τις φωνές, φωνάζω.
Πατάω (κάτι) γέλια.	Γελώ, βάζω τα γέλια.
(Δεν) πατάς καλά.	(Δεν) έχεις σωστή πορεία, συμπεριφορά.
Πατάω στα νύχια.	Ακροπατώ, περπατώ στις άκρες των ποδιών, για να μην κάνω θόρυβο.
Πατάω καλά/ γερά.	Βρίσκομαι σε καλή και σίγουρη κατάσταση ή έχω σωστές βάσεις.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Πατείς με πατώ σε.	Για πολυπληθείς συγκεντρώσεις, για μεγάλο συνωστισμό.
Πατάω την μπλούζα.	Σιδερώνω την μπλούζα.
Πατάω (π.χ.) την Κων/πολη.	Κυριεύω, καταλαμβάνω (μετά από έφοδο ή πολιορκία).
Πατάω (κάποιον) με το αυτοκίνητο.	Χτυπώ (κάποιον), σκοτώνω με χτύπημα, τον παρασύρω (τραυματίζοντας ή σκοτώνοντας τον).
Το πατάω.	Οδηγώ με μεγάλη ταχύτητα.
Πατάω (π.χ.) την αντίπαλη ομάδα/ το γειτονικό λαό.	Καταβάλλω, εξοντώνω ολοκληρωτικά, νικώ κατά κράτος.
Πατάω τα 30.	Αποκτώ την ηλικία (που δηλώνει ο αριθμός).
Την πατάω (με κάποιον).	Ερωτεύομαι (κάποιον)/ ζημιώνομαι.
Δεν ξέρω πού πατώ και πού πηγαίνω.	Έχω χάσει τον προσανατολισμό μου.
Αλλού πατάω κι αλλού βρίσκομαι.	(για μεθυσμένους) αδυνατώ να περπατήσω σταθερά,/ δεν ξέρω πώς να

	ενεργήσω ή κινούμαι σαν χαμένος.
Το τραπέζι (δεν) πατάει.	(Δεν) στηρίζεται με σταθερότητα, (δεν) ακουμπά με όλη την επιφάνεια της βάσης του.
Πατάω (π.χ.) στην Αφρική.	Περνάω, διαβαίνω ένα μέρος, διέρχομαι (από κάπου).
Πατάω (π.χ.) στο μαγαζί.	Πηγαίνω σε ένα μέρος, εμφανίζομαι.
Ακολουθώ την πεπατημένη.	Ακολουθώ τον καθιερωμένο και δοκιμασμένο τρόπο αντιμετώπισης ενός θέματος.

2.15. Του λειτουργικού ρήματος πάω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Πήγαινε στο καλό/ στην ευχή.	Ας έχεις καλή πορεία, ας είσαι καλά/ φύγε από εδώ, απάλλαξέ με από την παρουσία σου.
Πάω φυλακή/ πάω μέσα.	Καταλήγω στη φυλακή, καταδικάζομαι σε φυλάκιση.
Πηγαίνω κατά διαβόλου.	Έχω πολύ κακή εξέλιξη, οδηγούμαι από το κακό στο χειρότερο.
Πάω καλά.	Έχω καλή εξέλιξη, προς το καλύτερο.
Πάω φριρί-φριρί.	Επιδιώκω επίμονα κάτι, σώνει και καλά.
Πάω παντού/ με όλα.	Ταιριάζω με όλα, συνδυάζομαι με τα πάντα.
Πάω (κάποιον , κάτι) με χίλια.	Συμπαθώ, μου αρέσει, έχω καλή εντύπωση για (κάποιον, κάτι).
(Κάτι) πάει κάτω.	Καταπίνω (κάτι).
Πάω στο κρεβάτι (με κάποιον).	Κάνω έρωτα (με κάποιον).

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
(Το) πήγαιν' έλα.	Το να πηγαينوέρχεται κανείς.
Πού θα μου πας;	(Ως απειλή)
Δεν πά' να...	Για να εκφράσουμε την αποδοκιμασία, την αποστροφή μας ή την απόρριψή μας προς (κάποιον/ κάτι), που πλέον μας γίνεται αδιάφορος.
Από 'κεί / 'δώ παν' κι (οι) άλλοι...	Σε περιπτώσεις που κάποιος δείχνει ότι δεν τον ενδιαφέρει, δεν τον απασχολεί κάτι που συνέβη.
Πήγαινε από 'δώ. / Α, πάγαινε από 'δώ.	Φύγε, παράτα με.
(Για δρόμο) πηγαίνει σε..	Οδηγεί σε συγκεκριμένο σημείο, καταλήγει σε ορισμένο σημείο.
Πάω μέχρι...	Φθάνω μέχρι ενός σημείου (π.χ. το νερό είχε πάει μέχρι τη μέση του υπογείου).
Όσο πάω και...	Εξελίσσομαι σταθερά προς μια κατεύθυνση με το πέρασμα τού χρόνου.
Πως πάει;	Ερώτηση για ορισμένη κατάσταση ή συγκεκριμένη εξέλιξη ή κατάληξη.
Πώς (τα) πας;/ Πώς περνάς;	Είσαι καλά, τι κάνεις;
Μου πηγαίνει να../ Με πηγαίνει ζουμί!	Φοβούμαι πάρα πολύ, τρομάζω.
Και πάει λέγοντας...	Λέγεται για να δηλωθεί ότι συνεχίζεται η ίδια κατάσταση.
Δεν πάει άλλο (κάτι).	Δεν μπορεί να συνεχιστεί άλλο.
Πάω για...	επιδιώκω (να κάνω ή να γίνω κάτι), έχω θέσει στόχο να γίνω ή να επιτύχω (κάτι).
Πάς γυρεύοντας.	Συμπεριφέρομαι προκλητικά, ώστε να φαίνεται πως επιδιώκω να πάθω αυτό που θα μου συμβεί.

«Πήγε για μαλλί και βγήκε κουρεμένος».	Επεδίωκε το κέρδος, αλλά τελικά βγήκε ζημιωμένος.
Πάω να...	Κοντεύω/ είμαι έτοιμος, έχω την πρόθεση να (κάνω κάτι).
Το ρολόι σου πάει καλά;/ Πηγαίνει τρία λεπτά πίσω.	(Για όργανα, μηχανές, συσκευές κ.λπ.) λειτουργώ (κατά συγκεκριμένο τρόπο).
Πάει (π.χ.) το πορτοφόλι μου.	Όταν χάνω κάτι, μου το κλέβουν.
Ας πάει και το παλιάμπελο.	Ας χαθούν όλα, αδιαφορώ για το τι θα συμβεί, για τις επιπτώσεις.
Πάω σαν το σκυλί (στ' αμπέλι).	Για κάποιον που κανείς δεν τον φρόντισε στις τελευταίες στιγμές της ζωής του.
Όλα τα λεφτά πήγαν (κάπου) (π.χ. σε γλέντια).	Καταναλώθηκαν, ξοδεύτηκαν.
Πόσο πάει; (κάτι)	Πόσο κοστίζει;
Πόσο πάει το μαλλί;	Πόσο κοστίζει; (για κάτι που είναι ή θεωρούμε ακριβό)
Σου πάει/ σου πηγαίνει. (για ρούχα και προσωπικά είδη)	Σου ταιριάζει, σου αρμόζει.
Πάει να καλέσεις τον έναν και να μην καλέσεις τον άλλον; / Δεν πάει να μην του πάρεις ένα δώρο.	Δεν αρμόζει, δεν είναι σωστό.
-Πόσες φορές πάει το 2 στο 10;	Χωράει, αναλογεί.
Και πολύ (μου) πηγαίνει.	Είναι υπεραρκετό για μένα, ξεπερνά κατά πολύ τα όσα ανέμενα, προσδοκούσα ή αξίζω.
Άκου πώς πάει το τραγούδι./ Η μουσική μετά πάει πιο γρήγορα./ Δεν πάει έτσι εδώ, κάτι άλλο λέει.	(για τραγούδια, μουσική, στίχους) έχω ορισμένη δομή, σειρά,συγκεκριμένο περιεχόμενο και μορφή που αναγνωρίζονται.
Πάω ένα χιλιάρικο στο πέντε σπαθί.	Ποντάρω στοιχηματίζω.
Πάω (κάποιον) στην αστυνομία/ στον	Οδηγώ (κάποιον) στις αρχές

εισαγγελέα/ στα Δικαστήρια.	(αστυνομικές, δικαστικές κ.ά.).
Το πάω (κάπου).	Αποσκοπώ σε (κάτι), επιδιώκω (κάτι).
Τι πάει/ πά' να πει...	Τι σημαίνει...
Πάει/ πήγε (κάποιος).	Πεθαίνει κάποιος.

2.16. Του λειτουργικού ρήματος περνώ:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Μου περνάει (κάτι) από το μυαλό/ τον νου.	Σκέφτομαι (κάτι).
Μου περνάει η ιδέα/ η σκέψη κ.λπ.	Συλλαμβάνω μια ιδέα, σκέφτομαι κάτι ξαφνικά.
(Κάτι) περνάει από το χέρι (κάποιου).	Το αν θα γίνει κάτι ή όχι εξαρτάται από κάποιον.
Περνάω στο θέμα.	Αρχίζω να το συζητώ.
Περνώ με κόκκινο.	Παραβιάζω τον κόκκινο σηματοδότη.
Πέρασε στην αθανασία.	Έγινε αθάνατος.
Τα περνάω δύσκολα/ καλά/ ωραία/ ήσυχα/ άσχημα.	Δυσκολεύομαι/ καλοπερνάω/ ζω (συγκεκριμένο χρονικό διάστημα) με συγκεκριμένο τρόπο.
Περνώ από εξετάσεις/ ανάκριση/ λογοκρισία/ δίκη.	Εξετάζομαι/ ανακρίνομαι/ λογοκρίνομαι/ δικάζομαι.
Περνώ στις εξετάσεις.	Πετυχαίνω.
Περνώ (κάτι) στο ντούκου.	Δεν δίνω σημασία σε κάτι, το αντιμετωπίζω αδιάφορα ή χωρίς τη δέουσα προσοχή.
(κάτι) περνάει στα χέρια (κάποιου).	Μεταβιβάζεται η κυριότητα, αλλάζει

	ιδιοκτήτη.
Περνώ στην ιστορία.	Καθιερώνομαι με συγκεκριμένη ιδιότητα στην ιστορία.
(Σ' αυτόν)(δεν) περνάει μέσο.	(δεν) ισχύει, (δεν) έχει αντίκρισμα.
Περνώ μπροστά.	Προηγούμαι.
Περνώ (το τραπέζι) με λούστρο/(τον τοίχο)με χρώμα.	Λουστράρω/ χρωματίζω.
Περνώ (κάποιον) από μαχαίρι/ λεπίδι.	Σφάζω, εξοντώνω (κάποιον).
Περνώ (κάποιον/ κάτι) από (ψιλό) κόσκινο.	Εξετάζω (κάποιον/ κάτι) εξονυχιστικά.
Περνώ (κάτι) βιαστικά/ προσεκτικά.	Βιάζομαι, προσέχω (κάτι).
Περνάω κάθε όριο. (για συμπεριφορά)	Υπερβαίνω.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Ο δρόμος για (κάτι) περνάει πρώτα από...	Υπάρχει κάτι ως απαραίτητο στάδιο προς την ολοκλήρωση μιας υπόθεσης, εξαρτάται από αυτό.
Ο έρωτας περνάει από το στομάχι.	Η καλή μαγείρισσα κερδίζει ερωτικά έναν άνδρα ή κρατά κοντά της τον σύζυγο της.
Πέρασε η μόδα./Πέρασαν και τα Χριστούγεννα./ Πάει, πέρασε ο πόνος.	Αποτελεί παρελθόν, παρήλθε.
Μου περνάει (κάτι). (π.χ. μου πέρασε ο πονοκέφαλος)	Παύει να με απασχολεί ή να με ενοχλεί (κάτι).
(ως απειλή) Δεν θα περάσει έτσι αυτό!	Δεν θα τελειώσει και δεν θα ξεχαστεί χωρίς αντίδραση.
Για να περνά η ώρα.	Χωρίς σοβαρό σκοπό, για εκτόνωση ή ψυχαγωγία, ώστε να μην πλήττει κανείς:
Πώς πέρασες χθες;	Πώς ήταν η ψυχική σου διάθεση;

Ποτέ δεν περνάω καλά μ' αυτή την παρέα.	Δεν έχω καλή ψυχική διάθεση, δεν μου αρέσει.
Καλά να περάσετε!	(ως ευχή) Να έχετε καλή ψυχική διάθεση.
Πώς περνάνε οι πλούσιοι;	Πώς ζούνε οι πλούσιοι;
Περνώ ζωή και κότα.	Περνώ ζωή ανέμελη, χωρίς δυσκολίες και φροντίδες, γεμάτη απολαύσεις.
Περνώ από σαράντα κύματα.	Έρχομαι αντιμέτωπος με πλήθος δυσκολιών.
Περνώ στην ημιτελική φάση.	Προκρίνομαι.
Πώς να περάσει απαρατήρητη;	Πώς να μην προκαλέσει εντύπωση;
Περνά για ωραίος/ έξυπνος/ πολύ πλούσιος.	Θεωρείται ως (κάτι που δεν είναι).
(κάτι) περνά από κάποιον σε κάποιον άλλον (π.χ. η περιουσία του πέρασε στο κράτος. /Τα έθιμά μας περνούν από πατέρα σε γιο).	Μεταβιβάζεται.
(κάποιος/ κάτι) πέρασε κάπου. (π.χ. Πέρασα στο τμήμα δημοσίων σχέσεων/ ο παίκτης πέρασε στον αγώνα ως αλλαγή/ το άρθρο πέρασε στην πρώτη σελίδα.)	Εντάχθηκε κάπου.

2.17. Του λειτουργικού ρήματος πιάνω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Πιάνω (κάποιον) στο στόμα μου.	Μιλώ για (κάποιον) ή αναφέρω το όνομα του, ιδίως για να τον κακολογήσω ή να τον κουτσομπολέψω.
Πιάνω (κάποιον) στα πράσα.	Πιάνω (κάποιον) ακριβώς τη στιγμή που κάνει κάτι ανεπίτρεπτο.
Πιάνω πόστο.	Καταλαμβάνω ορισμένη θέση.

Πιάνω τη γωνία/ το στενό δρομάκι κ.λπ.	Καταλαμβάνω χώρο, ορισμένη θέση, έχοντας συγκεκριμένο σκοπό.
Πιάνω θέση.	Βρίσκω ελεύθερη θέση και την καταλαμβάνω.
Πιάνω τόπο.	Καταλαμβάνω χώρο/ χρησιμοποιούμαι κατάλληλα, φέρνω αποτέλεσμα.
Πιάνω λεφτά.	Μαζεύω πολλά λεφτά.
Πιάνω την καλή.	Επιτυγχάνω, κερδίζω (ξαφνικά) πολλά χρήματα.
Πιάνω το ΛΟΤΤΟ/ το ΠΡΟ-ΠΟ.	(για τυχερά παιχνίδια) κερδίζω, μαντεύω τον σωστό αριθμό ή τη σωστή απάντηση.
Πιάνω γκόμενο/ φίλο.	Καταφέρνω να κάνω κάποιον γκόμενο/ φίλο.
Πιάνω (κάποιον) κορόιδο.	Εξαπατώ (κάποιον).
Πιάνω παιδί.	Συλλαμβάνω, μένω έγκυος.
Πιάνω φιλίες/ κουβέντα.	Συνάπτω φιλίες/ κουβέντα.
Πιάνω ψείρες/ κοριούς/ πουρί.	Γεμίζω από ψείρες/ κοριούς/ πουρί.
Πιάνω (κάτι) ως σωστό.	Υπολογίζω, συμπεριλαμβάνω(κάτι) ως σωστό.
Έπιασε βροχή.	Βρέχει.
Έπιασε αέρας.	Φυσάει.
Έπιασε κρύο/ ζέστη/ φουρτούνα.	Κάνει κρύο/ ζέστη/ φουρτούνα.
Πιάνω την καλή.	Καταξιώνομαι, γίνομαι γνωστός, γνωρίζω επιτυχία.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Με πιάνει η καρδιά μου/ η κοιλιά μου.	Εμφανίζω δυσλειτουργία προκαλώντας σωματική ή ψυχική διαταραχή.
Με πιάνει ο πόνος (για κάτι).	Αρχίζω να πονώ/ (ειρωνικά) ενδιαφέρομαι για (κάποιον)/ συμπονώ ή

	αρχίζω να συμπάσχω με (κάποιον).
Με πιάνουν τα διαόλια/ τα μπουρίνια μου.	Εξοργίζομαι.
Με πιάνουν τα νεύρα μου.	Νευριάζω.
Δεν τον πιάνει το μάτι μου.	Δεν φαίνεται τόσο σημαντικός, όσο τελικώς αποδεικνύεται.
Πιάνω τον ταύρο από τα κέρατα.	Αντιμετωπίζω δύσκολο ή επικίνδυνο ζήτημα με αποφασιστικότητα και χωρίς αμφιταλαντεύσεις ή δισταγμούς.
Δεν πιάνει βιβλίο στα χέρια του.	Δεν διαβάζει.
Έχει πιάσει ποτέ βελόνα να ράψει κανένα κουμπί;	Δεν έχει ράψει τίποτα.
Πιάνω χαρτί και μολύβι.	Ετοιμάζομαι να γράψω.
Τον έπιασαν να...(π.χ. κλέβει)	Εντόπισαν κάποιον να κάνει (κάτι) κυρίως επιλήξιμο, τον συνέλαβαν επ' αυτοφώρω.
Τον έπιασα να με κοροϊδεύει μπρος στα μάτια μου.	Αντιλαμβάνομαι (κάποιον) ως ένοχο (για επιλήξιμη πράξη).
Έπιασαν καινούργιο διαμέρισμα/ σπίτι/ κατάσταση.	Ενοικίασαν καινούργιο διαμέρισμα/ σπίτι/ κατάσταση.
Με πιάνει μελαγχολία/ παράπονο/ τρέλα/ μανία/ θυμός/ κοιλόπονος κ.λπ.	Μελαγχολώ/ παραπονιέμαι/ τρελαίνομαι/ μανιάζω/ θυμώνω/ παθαίνω κοιλόπονο.
(ώρες- ώρες) με πιάνει να...	Μου έρχεται ξαφνική επιθυμία να...
Έπιασε τα εξήντα.	Έφθασε σε αυτήν την ηλικία.
Έπιασε τα 200 χιλιόμετρα.	Έφτασε/ πάτησε τα 200 χλμ.
(π.χ.) Το βαρέλι πιάνει δεν πιάνει τα τριακόσια κιλά.	Το βαρέλι χωράει/ παίρνει οριακά τα τριακόσια κιλά.
(π.χ.) Το σπίτι αυτό πιάνει γύρω στα πενήντα εκατομμύρια.	Το σπίτι αυτό αξίζει/ φτάνει σε αξία/ κοστίζει γύρω στα πενήντα εκατομμύρια.
(π.χ.) Αυτό το κλαμπ πιάνει μέχρι και τρία εκατομμύρια την ημέρα.	Αυτό το κλαμπ εισπράττει/ έχει τζίρο μέχρι και τρία εκατομμύρια την ημέρα.
Τα πιάνω.	Δωροδοκούμαι, τα παίρνω.

Τα πιάσαμε τα λεφτά μας!	Ως σχόλιο για αποτυχημένη επιλογή.
Το καράβι έπιασε Κάβο-Μαλιά.	Άραξε, έδεσε.
Θα τον πιάσω και θα του ζητήσω τον λόγο.	Θα τον συναντήσω ιδιαιτέρως, θα τον σταματήσω για να επικοινωνήσω μαζί του προσωπικώς.
(π.χ.) Έπιασε τα μέλη της επιτροπής, για να εγκρίνουν το σχέδιο του.	Δωροδότησε, εξαγόρασε, «έψησε», λάδωσε.
(π.χ.) Δεν τον πιάνει κανείς στα μαθηματικά.	Δεν τον φτάνει κανείς.
Ποιος με πιάνει τώρα!	(για μεγάλη επιτυχία) είμαι ασυναγώνιστος, θα κατορθώσω πλέον πολλά.
Δεν πιάνομαι.	Ξεφεύγω επιδέξια, ξεγλιστρώ.
Το φάρμακο θα σε πιάσει.	Θα δράσει αποτελεσματικά,, θα επιδράσει με συγκεκριμένο τρόπο.
Τον πιάνει το κρασί.	Ζαλίζεται ή μεθάει εύκολα.
Με πιάνει η θάλασσα.	Ζαλίζομαι εύκολα στο πλοίο, παθαίνω ναυτία.
Τον πιάνει πολύ εύκολα ο ήλιος.	Μαυρίζει εύκολα.
Να μη σε πιάσει κακό μάτι.	Να μη σε ματιάσουν.
Καταπιάνομαι με (κάτι).	Ξεκινώδραστηριότητα, απασχόληση.
Έπιασε κι έβαψε όλο το σπίτι.	Ξεκινώ και κάνω (κάτι) με αποφασιστικότητα ή διάθεση.
Πιάνω την εθνική/ αυτό το δρομάκι κ.λπ.	Ακολουθώ την εθνική/ αυτό το δρομάκι κ.λπ.
Πιάσε κάτι.	Φέρε.
(π.χ.) Τα επιδόματα θα τα βάλω χωριστά, δεν θα τα πιάσω στον μισθό σου.	Δεν θα τα λογαριάσω, δεν θα τα συνυπολογίσω.
Αυτό δεν πιάνεται. (π.χ. τα δανεικά δεν πιάνονται)	Δεν υπολογίζεται.
Δεν το 'πιασα καλά αυτό που είπες./Δεν τα έπιασε τα υπονοούμενα./Με πιάνεις;	Δεν το κατάλαβα/ κατανόησα/ αντιλήφθηκα./ Με καταλαβαίνεις;
Πρόσεξε μην πιάσει το κρέας.	(για φαγητά) αρχίζω να καίγομαι, να

	κολλώ στην κατσαρόλα.
Εδώ η μπογιά δεν έπιασε καλά.	Δεν βάρφηκε καλά.
Κάπου πρέπει να πιάνει το κλειδί./ Το φερμουάρ έπιασε στο ύφασμα.	Μαγκώνει, σκαλώνει.
Η άγκυρα δεν έπιασε καλά στον βυθό.	Δεν ακινητοποιήθηκε.
Πιάνουν τα παρακάλια/ πιάνει η ευχή του/ η κατάρα του/ το κόλπο/ θα πιάσουν τα μάγια;/ έπιασε η συνταγή!	Κάτι πετυχαίνει τον σκοπό του, φέρνει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.
Ό,τι φυτέψεις πιάνει.	Βλαστάνει.
Πιάστηκε από...(π.χ. τη βάρκα και σώθηκε)	Κρατήθηκε από(κάποιον/ κάτι), στηρίχθηκε, γαντζώθηκε.
Ο πνιγμένος από τα μαλλιά του πιάνεται.	Αυτός που βρίσκεται σε απόγνωση καταφεύγει σε οποιοδήποτε μέσο σωτηρίας.
Πιάνομαι με κάποιον.	Έρχομαι στα χέρια, συγκρούομαι με (κάποιον), μαλώνω, τσακώνομαι.
Πιάνομαι, έχω πιαστεί.	Παραλύω (μερικώς ή ολικώς) ή μουδιάζω.

2.18. Του λειτουργικού ρήματος προβάλλω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Προβάλλω βέτο.	Απαγορεύω, ασκώ το δικαίωμα της αρνησικυρίας.
Προβάλλω επιχειρήματα.	Επιχειρηματολογώ.
Προβάλλω ισχυρισμό.	Ισχυρίζομαι.
Προβάλλω ενστάσεις.	Ενίσταμαι.
Προβάλλω άλλοθι.	Παρουσιάζω άλλοθι.
Προβάλλω αντίσταση.	Αντιστέκομαι.
Προβάλλω δικαιολογίες.	Δικαιολογώ/ δικαιολογούμαι.
Προβάλλω διεκδικήσεις.	Διεκδικώ.

Προβάλλω τα θετικά σημεία.	Παρουσιάζω εμφατικά, τονίζω τα θετικά σημεία.
Προβάλλω τον εαυτό μου.	Επιδεικνύομαι (αυτάρεσκα και εγωιστικά).

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Πρόβαλε ο ήλιος.	Ανέτειλε.

2.19. Του λειτουργικού ρήματος προκαλώ:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Προκαλώ συγκίνηση.	Συγκινώ.
Προκαλώ θλίψη.	Θλίβω.
Προκαλώ τη νοημοσύνη (κάποιου).	Διεγείρω τη σκέψη.
Προκαλώ προβληματισμό.	Προβληματίζω.
Προκαλώ αγανάκτηση.	Αγανακτώ.
Προκαλώ εντύπωση.	Εντυπωσιάζω.
Προκαλώ θάνατο.	Θανατώνω, σκοτώνω.
Προκαλώ δυσφορία/ θυμηδία/ προβλήματα/ ατυχήματα/ καρκίνο/ σύγκρουση/ διαμαρτυρίες/ σχόλια/ θαυμασμό/ το ενδιαφέρον/ οίκτο/ συμπάθεια/ αίσθηση/ επεισόδιο/ τριγμούς.	Προξενώ, επιφέρω δυσφορία/ θυμηδία/ προβλήματα κ.λπ.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Σε προκαλώ να..	Παροτρύνω (κάποιον) (να κάνει κάτι που θεωρώ αδύνατο).

Μου αρέσει να τον προκαλώ.	Κάνω κάποιον να οργιστεί, να αντιδράσει επιθετικά.
Προκαλώ (π.χ.) τον άντρα μου.	Εξάπτω, προξενώ ερωτική επιθυμία (σε κάποιον), ερεθίζω, διεγείρω.
(π.χ.) Ο πρωθυπουργός προκαλεί.	(κάποιος/ κάτι) γίνεται αιτία οργισμένων αντιδράσεων/ γίνεται προκλητικός/ -ό.

2.20. Του λειτουργικού ρήματος ρίχνω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Ρίχνει βροχή, χιόνι.	Βρέχει, χιονίζει.
Ρίχνει καρεκλοπόδαρα./ Ρίχνει καλαπόδια./ Ρίχνει νερό με το τουλούμι.	Βρέχει πολύ.
Ρίχνω ξύλο.	Δέρνω, ξυλοκοπώ.
Ρίχνω ποινή.	Τιμωρώ.
Ρίχνω την ευθύνη, το φταιξιμο/ το βάρος.	Αποδίδω, επιρρίπτω ευθύνη για κάτι σε κάποιον.
Ρίχνω μαύρο (σε κάποιον).	(Τον) καταψηφίζω.
Ρίχνω ψήφο.	Ψηφίζω.
Ρίχνω στον φούρνο.	Φουρνίζω.
Ρίχνω το σύνθημα/ μια πρόταση/ μια γνώμη/ μια ιδέα.	Εισηγούμαι, προτείνω ένα σύνθημα/ μια πρόταση/ μια γνώμη/ μια ιδέα.
Ρίχνω στην αγορά/ στην κυκλοφορία	Παρουσιάζω και προωθώ (για προϊόντα).
Ρίχνω πυροβολισμούς.	Πυροβολώ.
Ρίχνομαι στον καυγά, στη μάχη.	Ορμώ, επιτίθεμαι.
Ρίχνω στο ψαχνό.	Πυροβολώ απευθείας στο κορμί ανθρώπου ή μέσα στο πλήθος, με στόχο να σκοτώσω και όχι απλώς να

	εκφοβίσω.
Ρίχνομαι στα πόδια (κάποιου).	Εκλιπαρώ, ικετεύω (κάποιον).
Ρίχνομαι στην αγκαλιά/ στον λαιμό (κάποιου).	Πέφτω (με πάθος) στην αγκαλιά, στον λαιμό (κάποιου).
Ρίχνομαι στη φωτιά (για κάποιον).	Θυσιάζομαι για (κάποιον).
Ρίχνομαι στη δουλειά.	Δουλεύω πολύ.
Ρίχνω δουλειά.	Δουλεύω πολύ.
Ρίχνω διάβασμα.	Διαβάζω πολύ.
Ρίχνω το παιδί.	Κάνω έκτρωση.
Ρίχνω ένα βλέμμα (σε κάποιον).	Κοιτάζω (κάποιον με ορισμένη διάθεση).
Ρίχνω μια ματιά (κάπου).	Κοιτάζω (κάπου) πρόχειρα.
Ρίχνω ρίζες.	(για φυτό) ριζώνω/ (για ανθρώπους) μένω πολύ ώρα κάπου ή εγκαθίσταμαι κάπου.
Ρίχνω σκιά.	Σκιάζω.
Το ρίχνω έξω.	Αρχίζω τις διασκεδάσεις.
Ρίχνω μπόι/ ανάστημα/ ύψος.	Ψηλώνω.
Ρίχνω φως (σε κάτι).	Διαφωτίζω, κάνω (κάτι)ξεκάθαρο, ερμηνεύω, φέρνοντας στην επιφάνεια στοιχεία.
Ρίχνω λεφτά.	Επενδύω.
Ρίχνω το δηλητήριο μου/ το φαρμάκι μου.	Λέω κακίες.
Ρίχνω(κάποιον) στα σίδερα	Φυλακίζω (κάποιον).
Ρίχνω βάρος (σε κάτι).	Αποδίδω σπουδαιότητα σε (κάτι), επικεντρώνω την προσοχή μου σε αυτό.
Ρίχνωτα χαρτιά.	Προβλέπω το μέλλον κάποιου ανάλογα με τη σειρά των τραπουλόχαρτων και τους συνδυασμούς τους.

Ρίχνω τον εγωισμό μου.	Υποχωρώ.
Ρίχνω σπόντες/ καρφιά/ πετριές.	Λέω κάτι καινούριο για να γίνει συζήτηση.
Ρίχνω την τιμή.	Κατεβάζω την τιμή.
Ρίχνω το κύρος.	Υποβαθμίζω το κύρος.
Ρίχνω λαχνό.	Αποφασίζω για κάτι με κλήρο, στην τύχη.
Ρίχνω τα μούτρα μου/ τ' αυτιά μου.	Ταπεινώνομαι.
Ρίχνω (σε κάποιον) στ' αυτιά.	Επιπλήττω/ ξεπερνάω (κάποιον).
Ρίχνω το γάντι (σε κάποιον).	Προκαλώ, απαιτώ απάντηση, εξήγηση ή ξεκαθάρισμα λογαριασμών.
Ρίχνω φως (σε μια υπόθεση).	Εξιχνιάζω.
Ρίχνω λάσπη (σε κάποιον).	Επιρρίπτω κατηγορίες που συνήθως δεν ευσταθούν.
Ρίχνω το μπαλάκι (σε κάποιον).	Μεταθέτω σε άλλον την ευθύνη για κάτι.
Ρίχνω φαλιμέντο.	Χρεοκοπώ.
Ρίχνω χαστούκι.	Χαστουκίζω.
Ρίχνω σφαλιάρα.	Σφαλιαρίζω.
Ρίχνω γροθιά.	Γρονθοκοπώ.

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Το ρίχνω στο αστείο.	Αστειεύομαι.
Το ρίχνω δαγκωτό. (το ψηφοδέλτιο)	Ψηφίζω φανατικά συγκεκριμένο πολιτικό κόμμα ή υποψήφιο.
Το ρίχνω στην τύχη/ κορόνα γράμματα.	Επαφίεμαι στην τύχη (για κάτι).
Ρίχνει από το πρωί.	Βρέχει.
Ρίχνω (π.χ.) τον υπουργό.	Κάνω (κάποιον/ κάτι) να χάσει την κυρίαρχη θέση που έχει.
Ρίχνω σε κάποιον.	Πυροβολώ.

Ρίχνω (π.χ.) τον φίλο μου. (π.χ. Τον έριξε με τις υποσχέσεις της.)	Πείθω με πονηρό τρόπο ή ξεγελώ.
Ρίχνω (κάποιον) (π.χ.) στη μοιρασιά.	Αδικώ (κάποιον σε κάτι για να ωφεληθώ εγώ), δεν αντιμετωπίζω ισότιμα.
Ρίχνω (κάποιον) (π.χ.) με τα γλυκόλογα.	Καταφέρνω, κάνω (κάποιον) να υποκύψει στις προτάσεις μου, στις επιθυμίες μου.
Ρίχνω (κάποιον) (π.χ.) στην ανεργία.	Αφήνω ή εξωθώ (κάποιον) να καταλήξει (κάπου) (συνήθως σε κακή κατάσταση).
Τι έριξες; /Που το έριξες;	Τι ψήφισες;
Ρίχνω όλα τα λεφτά (κάπου).	Τοποθετώ όλα τα λεφτά (κάπου).
Του ρίχτηκαν.	Του επιτέθηκαν.
Ρίχνομαι σε κάποιον.	Πλησιάζω ερωτικά, παρενοχλώ σεξουαλικά.
Το ρίχνω στη δουλειά/ στο πιωτό.	Αρχίζω να (κάνω κάτι), επιδίδομαι ή αφοσιώνομαι σε (κάτι)/ παραδίδομαι σε κάποιο πάθος.
Ρίχνω (κάτι) πάνω μου.	Φορώ ένα ρούχο, συνήθως για προστασία(από κρύο, υγρασία, ήλιο κ.τ.λ.).
Ρίχνω μαύρη πέτρα πίσω μου.	Φεύγω από έναν τόπο με την απόφαση να μην επιστρέψω ποτέ.
Ρίχνω άδεια, να πιάσω γεμάτα.	Δοκιμάζω να αποσπάσω ένα μυστικό με έμμεσο τρόπο.
Το ρίχνω στην τρελή/ στην παλαβή.	Κάνω τον ανήξερο.
Ρίχνω κάτω από τη βάση.	Βαθμολογώ κάτω από τη βάση.
Ρίχνω έξω το καράβι.	Ρίχνω έξω μια επιχείρηση, καταστρέφομαι οικονομικά.
Ρίχνω λάδι στη φωτιά.	Πυροδοτώ μια συζήτηση.
Ρίχνω στάχτη στα μάτια κάποιου.	Παραπλανώ (κάποιον) αποσπώντας την προσοχή του.

Κάνε το καλό και ριζ' το στο γιαλό.	Κάνε μια καλή πράξη χωρίς να περιμένεις ανταμοιβή.
-------------------------------------	--

2.21. Του λειτουργικού ρήματος τραβώ:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Τραβώ κουπί.	Περνώ μεγάλες δυσκολίες, ταλαιπωρούμαι.
Τραβάω ζόρι.	Ταλαιπωρούμαι, καταπονούμαι/ έχω πρόβλημα με (κάποιον ή κάτι).
Τραβώ χαρτί.	Παίρνω τραπουλόχαρτο από την τράπουλα, όταν έρχεται η σειρά μου.
Τραβάω τον δρόμο μου.	Ακολουθώ τη δική μου πορεία, αυτό που με ενδιαφέρει χωρίς να ασχολούμαι με κάτι άλλο, προχωράω στη ζωή μου.
Τραβώ το αφτί (κάποιου).	Επιπλήττω, κάνω αυστηρές παρατηρήσεις σε κάποιον.
Τραβάω ένα χαστούκι/ σκαμπίλι (σε κάποιον).	Χαστουκίζω, σκαμπιλίζω.
Τραβάω μπουνιά (σε κάποιον).	Τον γρονθοκοπώ.
Τραβάω κλοτσιά.	Κλοτσώ.
Τραβάω σουτ.	Σουτάρω.
Τραβώ (σε κάποιον) ένα βρισίδι/ ένα λούσιμο.	Βρίζω κάποιον άσχημα.
Τραβώ στην άκρη.	Παραμερίζω για να δώσω την προτεραιότητα σε κάποιον άλλο.
Τραβώ τον διάολό μου.	Έχω πολλά βάσανα.
Τραβώ στην μπάνα.	Πηγαίνω στην άκρη.

Τραβώ σε μάκρος/ μακριά.	Διαρκώ πολύ.
--------------------------	--------------

Μεταφορικές ή στερεοτυπικές εκφράσεις	Ερμηνεία
Τραβώ την πρίζα.	Σε περιπτώσεις που κάποιος μπορεί με μια απότομη έως βίαιη κίνηση να οδηγήσει σε θάνατο ή διάλυση ένα πρόσωπο ή μια συλλογικότητα.
Τραβάτε με κι ας κλαίω.	Λέγεται για κάποιον που κάνει ότι δεν θέλει αυτό που του προτείνουν οι άλλοι (ενώ κατά βάθος θέλει).
Τραβώ (κάποιον) απ' τη μύτη.	Κάνω (κάποιον) ό,τι θέλω.
Τραβάω τα μαλλιά μου.	Βρίσκομαι σε απόγνωση.
(κάτι είναι) τραβηγμένο από τα μαλλιά.	Για κάτι που είναι εντελώς απίθανο να συμβαίνει ή να ισχύει, ακραίο.
Τραβώ (π.χ.) το πετρέλαιο.	Αντλώ/ απορροφώ.
Το τραβώ το (π.χ.) αλκοόλ.	Πίνω πολύ.
Τραβώ με την κάμερα.	Αποτυπώνω κάτι σε φιλμ (με φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα, κινηματογραφική μηχανή).
Με τραβάει (κάτι).	Με προσελκύει.
Τραβάω πολλά.	Πάσχω, υποφέρω.
Τραβώ του λιναριού τα πάθη.	Περνώ μεγάλες ταλαιπωρίες.
Τραβώ των παθών μου τον τάραχο/ του Χριστού τα πάθη/ τα πάνδεινα.	Καταταλαιπωρούμαι, υποφέρω.
Τι τραβάμε και δεν το μαρτυράμε.	Σε περιπτώσεις στις οποίες αγανακτεί κανείς με μια κατάσταση, ταλαιπωρείται πολύ, αλλά δεν διαμαρτύρεται.
Η ψυχή/ καρδιά μου τραβάει (κάτι).	Επιθυμώ έντονα κάτι.
(κάτι) το τραβάει η ψυχή/ ο οργανισμός (κάποιου).	Κάποιος δείχνει να του αρέσει ή να επιδιώκει κάτι, συνήθ. δυσάρεστο
Τραβάω για...	Κινούμαι προς ορισμένη κατεύθυνση.

Τραβιέμαι με (κάτι).	Ταλαιπωρούμαι.
Τραβάω κάποιον.	Ταλαιπωρώ, τραβολογώ.
Τράβα!	Πήγαινε, ξεκίνα!/Φύγε, χάσου!
Τράβα στη δουλειά σου.	Ασχολήσου με τις υποθέσεις σου και μην επεμβαίνεις σε ξένες υποθέσεις.
Το τζάκι δεν τραβάει	Δεν σχηματίζει ρεύμα, η καπνοδόχος δεν διοχετεύει έξω τον καπνό.
Τραβάω πολύ.	Διαρκώ, παρατείνομαι.
(και) τράβα κορδέλα.	Για κάτι (συνήθως ενοχλητικό) που συνεχίζεται, που δεν έχει τέλος.
Τραβιέμαι με (κάποιον).	Έχω ερωτικές σχέσεις.
(π.χ.) Το αυτοκίνητό σου τραβάει.	Έχει ταχύτητα ή υψηλή απόδοση.
Τραβιέμαι από...	Αποσύρομαι, υποχωρώ.

2.22. Του λειτουργικού ρήματος υποβάλλω:

Ρηματική περίφραση	Ομόλογο μονολεκτικό ρήμα ή άλλου είδους περίφραση
Υποβάλλω τα σέβη μου.	Σας σέβομαι, εκδηλώνω τον σεβασμό μου.
Υποβάλλω αίτηση/ σχέδιο/ πρόταση/ υποψηφιότητα/ έκθεση πεπραγμένων/ αξιώσεις για αποζημίωση/ μήνυση/ αίτηση διαζυγίου/ την παραίτησή μου/ αποδείξεις/ συμπληρωματική δήλωση στην εφορία.	Προτείνω, παρουσιάζω, εισηγούμαι αίτηση/ σχέδιο/ πρόταση/ υποψηφιότητα/ έκθεση πεπραγμένων κ.λπ.
Υποβάλλω σε ταλαιπωρίες και έξοδα (κάποιον).	Ταλαιπωρώ και ξοδεύω (κάποιον).
Υποβάλλω σε σκληρή πειθαρχία (κάποιον).	Πειθαρχώ σκληρά (κάποιον).
Υποβάλλω σε βασανιστήρια.	Βασανίζω.
Υποβάλλω σε ανάκριση.	Ανακρίνω.

Υποβάλλω σε δοκιμασία.	Δοκιμάζω.
Υποβάλλω σε κόπους.	Κουράζω.
Υποβάλλω σε σκληρή κριτική.	Κριτικάρω σκληρά.
Υποβάλλω σε έλεγχο.	Ελέγχω.
Υποβάλλω σε αναφορά.	Αναφέρω.
Υποβάλλω ερώτηση.	Ρωτάω.
Υποβάλλω (σε κάποιον) μια επιθυμία.	Επηρεάζω (κάποιον) έντεχνα, υπαγορεύω εντέχνως (σε κάποιον) μια επιθυμία.
Υποβάλλω (σε κάποιον) μια ιδέα.	Βάζω μια ιδέα στο μυαλό (κάποιου).

3. Οι δυνατότητες των ρηματικών περιφράσεων

Από τα παραπάνω δεκάδες παραδείγματα ρηματικών περιφράσεων «καταλαβαίνουμε ότι έχουμε να κάνουμε με ένα σύστημα ή υποσύστημα ή έναν μηχανισμό, τελοσπάντων, της γλώσσας μας που είναι ενεργοποιημένος και αρκετά παραγωγικός» (Νάκας, 2006). Έναν μηχανισμό που προσφέρει επιπλέον δυνατότητες έκφρασης, αποτύπωσης εννοιών της σκέψης γραπτά και προφορικά. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για «το συνδυασμό δύο ή περισσότερων λέξεων/μονημάτων ο οποίος εκφράζει ένα μοναδικό σημαίνόμενο και παίζει το ρόλο ενός ρήματος. (Κατά τους ορισμούς των λεξικών, ένα ρήμα όπως το *κάνω* ή το *δίνω* κτλ. «μετά αιτιατικής ουσιαστικού αποτελεί περίφρασιν μονολεκτικού ρήματος της αυτής ρίζης με το ουσιαστικό ή αντιστοίχου σημασίας.(...)»(Νάκας, 2006). Μάλιστα, όταν οι ρηματικές περιφράσεις αποτελούνται από ρήμα και ουσιαστικό, το ουσιαστικό μένει αμετάβλητο ως προς το γένος και τον αριθμό και είναι κατά κανόνα άψυχο.

Εκτός από το γεγονός ότι πρόκειται για έναν ζωντανό και παραγωγικό μηχανισμό της γλώσσας, οι εννοιολογικές, γραμματικές και συντακτικές δυνατότητες και οι ευκολίες που προσφέρουν οι ρηματικές περιφράσεις στην έκφραση του λόγου και στη νεοελληνική γλώσσα γενικότερα είναι ποικίλες:

- Πολλές ρηματικές περιφράσεις έχουν μοναδική σημασία. Πιο συγκεκριμένα, όπως σημειώνει και ο Αθανάσιος Νάκας στα Γλωσσοφιλολογικά (Β') (1988),

«όλες αυτές οι περιφράσεις δεν είναι δυνατόν ν' αντικαθίστανται πάντοτε από μονολεκτικό ρήμα ή από άλλου είδους περίφραση· με τι π.χ. θ' αντικαταστήσουμε το *κάνω έκκληση* (μήπως με το *εκκαλώ*;) ή το *κάνω πάταγο* ή το *κάνω έκπτωση* ή το *κάνω άλματα* κ.ά.ό.; Και, βέβαια, υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο *πέτυχε* και στο *σημείωσε επιτυχία*, στο *δανείζομαι* και στο *παίρνω δάνειο*, στο *κάνω μετάνοιες* και στο *μετανοώ* [...].»

- «Επιτρέπουν πολλές φορές να δηλωθούν ποικιλίες ή διαφορές από την άποψη του λεγόμενου 'ποιού ενεργείας' ή 'ρηματικής άποψης'· π.χ. *λειτουργεί το μηχάνημα* (ή και *λειτουργώ το μηχάνημα*), αλλά *βάζω ή θέτω το μηχάνημα σε λειτουργία*, οπότε έχουμε την αρχική φάση της διαδικασίας, την οποία μόνο του το *λειτουργώ* δεν μπορεί να δηλώσει [...]. Αντιθέτως, τη μεσαία φάση, δηλ. τη ρηματική έννοια στην εξέλιξή της ή στη διάρκειά της φανερώνουν περιφράσεις όπως *κρατώ σε αγωνία*, *κρατώ σε απόσταση*, *κρατώ/ τηρώ τάξη*. [...] Την τελική φάση δηλώνουν περιφράσεις όπως *φέρω εις πέρας*, *βάζω τέλος*, *θέτω τέρμα*, *δίνω λύση* [...] κ.ά.ό.»
- «[...] μ' αυτού του είδους τις περιφράσεις εμφανίζεται κάποτε η ρηματική έννοια απομονωμένη από τις συντακτικές της εξαρτήσεις, π.χ. *το εκείνη τη στιγμή ο γιατρός ρωτούσε τον ασθενή είναι ένα λιγότερο αυτόνομο εκφώνημα* [...] απ' ό,τι *το εκείνη τη στιγμή ο γιατρός έκανε ερωτήσεις στον ασθενή*».⁶ Όπως διαπιστώνει ο Miroslav Renský: «για τα ρήματα που, κανονικά, είναι μεταβατικά, με την πλατιά έννοια του όρου, που απαιτούν δηλ. ένα απαραίτητο συμπλήρωμα [...] η Ρ(ηματο)-Ο(νοματική) περίφραση [...] είναι ένα συχνό (και πολλές φορές το μόνο) μέσο απαλοιφής αυτού του συμπληρώματος» (Νάκας, 2006).
- Επιπλέον, «η χρήση της περίφρασης επιφέρει τη μετακίνηση του συμπληρώματος πριν από το ουσιαστικό ή το επιρρηματικό που αποτελεί τον εννοιολογικό της πυρήνα, όπως και στο παράδειγμα: *ο Γιάννης χαστούκισε τη Μαρία* → *ο Γιάννης έδωσε στη Μαρία ένα χαστούκι*. (Νάκας, 2006) Έτσι το στοιχείο που αποτελεί τον εννοιολογικό πυρήνα του ρήματος/ της ρηματικής περίφρασης μπορεί να δεχθεί και προσδιορισμούς όπως π.χ. *ο Γιάννης έδωσε στη Μαρία ένα χαστούκι που θα το θυμάται σε όλη της τη ζωή*.
- Επιπρόσθετα, με τη χρήση ρηματικών περιφράσεων το ίδιο ρήμα μπορεί να λειτουργήσει άλλοτε ως μεταβατικό και άλλοτε ως αμετάβατο.

Επιτυγχάνονται, δηλαδή, ζεύγη αντιθέσεων όπως «π.χ. με τα *βγάζω βόλτα/ περίπατο* (εγώ, τον σκύλο: μεταβατικά) και *βγαίνω βόλτα/ περίπατο* (εγώ: αμετάβητα), [...] *βγάζω καπνό/-νούς* και *βγαίνει καπνός/ βγαίνουν καπνοί*, *βγάζω φωτογραφία* (φωτογραφίζω) και *βγαίνω φωτογραφία* (φωτογραφίζομαι), *φέρνω στο φως* (αποκαλύπτω) και *έρχομαι στο φως* (αποκαλύπτομαι) [...]»

- «Όπως παρατηρεί ο Τζάρτζανος «στις τέτοιες περιφράσεις γίνεται χρήση ειδικώς του ρήματος *έχω* [εμείς θα προσθέταμε εδώ: και κάποτε του ρήματος *παίρνω*], όταν πρόκειται να δηλωθεί το δυνατόν ή (συνηθέστερα, με άρνηση) το αδύνατο της πράξεως» π.χ. *(είναι πολλοί και) μετρημό δεν έχουν* (δεν μετριοούνται, δεν μπορούν να μετρηθούν), *γλυτωμό δεν έχεις, γιατρεμό δεν έχεις, παίρνει/ δεν παίρνει γιατρεία* (θεραπεύεται, μπορεί/ δεν μπορεί να θεραπευτεί) κ.τ.ό.»
- Ακόμη επιτυγχάνεται «η μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική· π.χ. *κάνω χρήση* → *γίνεται χρήση*, *κάνω λόγο* → *γίνεται λόγος*, *κάνω μνεία* → *γίνεται μνεία*, *κάνω εξαίρεση/ εξαίρεσεις* → *γίνεται εξαίρεση/ γίνονται εξαίρεσεις*, *κάνω ανάκριση/ ανακρίσεις* → *γίνεται ανάκριση/ γίνονται ανακρίσεις*, *κάνω διαδήλωση/ σεις* → *γίνεται διαδήλωση/ γίνονται διαδηλώσεις* [...]»
- Ρηματικές φράσεις σε παθητική φωνή φαίνεται ότι προσφέρουν τη δυνατότητα «για την περιγραφή μιας πράξης ή μιας ενέργειας/ δραστηριότητας χωρίς καθορισμό του δράστη ή, αλλιώς για την περιγραφή μιας κατάστασης η οποία παρουσιάζεται ως το αποτέλεσμα κάποιας προηγούμενης πράξης. [...] Έτσι, πάντως, εξηγείται γιατί π.χ. από τα δύο εκφωνήματα *στην Ελλάδα κάνουν/ διενεργούν εκλογές κάθε τέσσερα χρόνια* και *στην Ελλάδα γίνονται/ διενεργούνται εκλογές κάθε τέσσερα χρόνια* αν δεν υπάρχει απαραίτητος λόγος να δηλωθεί είτε το υποκείμενο είτε το ποιητικό αίτιο, είναι φυσικότερο ή συνηθέστερο στη Νέα Ελληνική να προτιμηθεί το δεύτερο»
- Η περίφραση «βοηθάει ακόμη και στην περίπτωση που το αντίστοιχο μονολεκτικό ρήμα δεν είναι πολύ συνηθισμένο στην κοινή χρήση και, μάλιστα, ο σχηματισμός του ή η κλίση του είναι λόγια· π.χ. *κάνω αγωγή*, *θα του κάνω αγωγή* αντί *θα τον εναγάγω*, αφού το σχετικό μονολεκτικό ρήμα

είναι το *ενάγω*: έτσι και *κάνω εμετό* [...] αντί του *εμώ*, *κάνω ένσταση* αντί του *ενίσταμαι* κ.ά.τ.»

- Τέλος, με τη χρήση των ρηματικών περιφράσεων πολλά ρήματα εμπλουτίστηκαν με νέες σημασίες. Για παράδειγμα, στην περίπτωση του *«παίρνω θέση* και του *τοποθετούμαι* το τελευταίο αυτό ρήμα πλουτίστηκε με μία νέα σημασία την οποία δεν είχε ως τώρα: συνηθίζεται πολύ τελευταία το *τοποθετήσου* ή να *τοποθετηθείς* (απέναντι στο τάδε ζήτημα) με την έννοια του *να πάρεις θέση*.»

«Γενικότερα, ο εμπλουτισμός (και όχι η ισοπέδωση) που επιτυγχάνεται στη γλώσσα με τη βοήθεια αυτών των περιφράσεων έγκειται και στο ότι κατορθώνεται η ρηματοποίηση, δηλ. η δραστηριοποίηση ή η ενεργοποίηση γλωσσικών στοιχείων που δεν ανήκουν στην κατηγορία του ρήματος, και έτσι η δημιουργία νέων ρημάτων ή ‘ρηματοειδών’ εκεί όπου ακόμη δεν υπήρχαν: ας θυμηθούμε, για παράδειγμα, την περίπτωση του *πάταγος* (*κάνω πάταγο*) ή του *κουράγιο* (*δίνω κουράγιο*) κτλ.»⁶ Επίσης «στην περίπτωση του *του έκανε το τραπέζι* αλλά και *τον τραπέζωσε*, όπου εκτός από τη μορφηματική ταυτότητα ανάμεσα στο *τραπέζι* και στο παράγωγο ρήμα *τραπεζώνω* έχουμε και *διαφορά ύφους* ή *διαφορά επιπέδου*, αν το εννοήσουμε κοινωνιογλωσσολογικά: σε κάποιον που τον υποληπτόμαστε του προτείνουμε να *του κάνουμε το τραπέζι* και όχι να *τον τραπεζώσουμε*.» (Νάκας, 2006).

Κατόπιν των παραπάνω περιπτώσεων γραπτής και προφορικής έκφρασης με τη βοήθεια των ρηματικών περιφράσεων, είναι προφανές ότι η νεοελληνική γλώσσα μόνο οφέλη έχει να αποκομίσει από την χρήση τους. Η ένταξή τους στον νεοελληνικό λόγο και κατ’ επέκταση στην διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας ανοίγει νέους δρόμους στη χρήση των ρημάτων και ως εκ τούτου εξασφαλίζει ποικίλες δυνατότητες στην έκφραση του λόγου και της σκέψης αποτυπώνοντας την κοινωνική πραγματικότητα.

4. Η ρηματική περίφραση στην παιδική λογοτεχνία

Όπως και στον καθημερινό λόγο, έτσι και στον ποιητικό και λογοτεχνικό λόγο συναντά κανείς πλήθος ρηματικών περιφράσεων. Τόσο στην ποίηση όσο και στην αφήγηση η υιοθέτηση φράσεων του καθημερινού λόγου προσδίδει την αμεσότητα που αναζητά τόσο ο ποιητής και ο συγγραφέας, ο οποίος θέλει να επικοινωνήσει όσο πιο παραστατικά γίνεται το κείμενο του, όσο και ο αναγνώστης, ο οποίος ταυτίζεται με τον ποιητή ή τους ήρωες που χρησιμοποιούν οικείες εκφράσεις διαμορφώνοντας μία νέα πραγματικότητα, έναν νέο κόσμο, αυτόν του ποιήματος ή του κειμένου (στην ποίηση ή την λογοτεχνία αντίστοιχα).

Ακολουθούν μερικά αποσπάσματα λογοτεχνικών κειμένων και ποιημάτων όπου η ρηματική περίφραση κάνει αισθητή την παρουσία της. Οι ρηματικές περιφράσεις σημειώνονται κάθε φορά με πλάγια γράμματα. Για την καλύτερη κατανόηση, τον επιτυχέστερο προσδιορισμό της έννοιας της ρηματικής περιφράσης αλλά και την αποφυγή σύγχυσης της με άλλου τύπου εκφράσεις, αμέσως μετά παρατίθενται αποσπάσματα στα οποία είναι σημειωμένες με πλάγια γράμματα εκφράσεις με μεταφορικό/ στερεοτυπικό χαρακτήρα. Επιπλέον, με τον τρόπο αυτό τονίζεται η δυνατότητα ξεχωριστής διδακτικής αξιοποίησης των εν λόγω περιφράσεων και εκφράσεων.

Τα αποσπάσματα έχουν συλλεχθεί από τα ανθολογία λογοτεχνικών κειμένων του Δημοτικού σχολείου με σκοπό την εύκολη αξιοποίησή τους από τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Αποσπάσματα κειμένων όπου σημειώνονται μόνο οι ρηματικές περιφράσεις:

Η Αρετούσα

Στους περασμένους τους καιρούς, στην πόλη της Αθήνας,

ο Ηρακλής ήταν βασιλιάς ο ξακουστός ο ρήγας,

και της κυράς του τ' όνομα το λέγανε Αρτέμη,

(...)

Οι ευχές τους εισακούστηκαν και, μια καλήν ημέρα,

Έφερε η βασίλισσα στον κόσμο θυγατέρα.

Όνομα ο ρήγας έδωσε στην κόρη: Αρετούσα, (...)

Μεγάλωνε η Αρετή σαν δροσερό κλωνάρι

κι επλήθαινε στην ομορφιά, στη γνώση και στη χάρη.

Βιτσέντζος Κορνάρος

Χαρταετοί

(...)

Πείσμα που το 'βαλαν τα δυο

ποιος θα περάσει τ' αλλουνού.

Τραβούν καλούμπα, κι οι αϊτοί

πήραν τους δρόμους τ' ουρανού.

(...)

Νίκος Κανάκης

Τα παιχνίδια του αγέρα

Τρέλες που κάνει σήμερα τ' αγέρι!

Δέντρα, λουλούδια, γίνανε άνω κάτω.

(...)

Ντίνα Χατζηνικολάου

Ο σπουργίτης και το ουράνιο τόξο

(...)

«Πάω καλά για το μέρος που είναι το ουράνιο τόξο;» ρώτησε ένα χιμπατζή.

«Καλά πας!» του απάντησε εκείνος. (...)

«Προς τα πού πέφτει το ουράνιο τόξο;» ρώτησε ένα σκίουρο.

«Εκεί!» του έδειξε εκείνος.

Και ο σπουργίτης –αν και είχε πια κουραστεί- πήρε κουράγιο και συνέχισε. (...)

Και ναι! Μόλις πέρασε το τελευταίο βουνό, βρέθηκε στην πεδιάδα που κατοικούσε το ουράνιο τόξο. (...)

Μάνος Κοντολέων

Όταν κάνουνε πόλεμο

Όταν κάνουνε πόλεμο

η γη έχει πονόλαιμο

πονάει η καρδιά της

και κλαίνε τα παιδιά της

(...)

Γιώργος Μαρίνος

Ο ποντικός κι η θυγατέρα του

(...)

Α! είπε με τον νου του, να γαμπρός για το κορίτσι μου· και χωρίς να χάσει καιρό, την παίρνει και πάει στο παλάτι του ήλιου.

- Ήλιε, *την παίρνεις τη θυγατέρα μου γυναίκα;* (...)

- Αχ! Του λέει ο ήλιος, (...), δεν είμαι γω, όπως με θαρρείς, δυνατότερος απ' όλους στον κόσμο.(...)

Τότε ο ποντικός παίρνει τη θυγατέρα του και πάει στον βοριά (...).

- Μετά χαράς, (...) *θα την έπαιρνα την όμορφή σου τη θυγατέρα,* μα δεν είμαι γω, όπως με θαρρείς, δυνατός.(...)

Τότε ο ποντικός γίνηκεν η καρδιά του και δίνει την κόρη του σ' έναν αντρειωμένο και όμορφο ποντίκαρο.

Λαϊκό παραμύθι

Έκτακτα μέτρα στη Λιλιπούπολη για το νέφος

(...)

(Ο Σιδερομάσας, μία μηχανή ανακύκλωσης, έπειτα από μία κλωτσιά του δημάρχου (...) καταστρέφεται και το νέφος κατακλύζει τη Λιλιπούπολη.)

Πρίγκιπας: Αντί να ψάχνεις εμένα [βήχει], ψάξε καλύτερα δρόμο να ξεφύγουμε (...) να εξαφανιστούμε πριν *το πάρουν* οι άλλοι *μυρωδιά* πως εμείς δημιουργήσαμε το νέφος [βήχει], γιατί *θα μας γδάρουν ζωντανούς*.

(...)

Δημοσιογράφος Μπρίνης: (...) *θα βρεθούμε αγκαλιά* με το νέφος.(...)

Μαριάννα Κριεζή – Ρεγίνα Καπετανάκη

Ένα παιδί μετράει τα άστρα

Μία μέρα κάθισε και παίδεψε το κεφάλι του. *Το 'βαλε κάτω* και το παίδεψε, το 'πλεξε όπως είδε να κάνουν οι γύφτοι με το καλάθι. Στο τέλος το βρήκε: *Θα 'πιανε φιλία* με τα βιβλία. Θα γύρευε να μάθει από κει, αυτά που του 'κρυβαν οι μεγάλοι πίσω από τα παραμύθια που λέγανε αυτοί οι μικροί «*χάρτινοι παππούδες*» που κάθονται στα γόνατά σου και σου λένε τις ιστορίες τους χωρίς καμώματα και παρακάλια.

(...) Έπιασε έναν τέτοιο γερούλη (...).

Σε τρεις μέρες του 'φερε ένα χαρτί, λίγο πιο χοντρό απ' το βαγγέλιο (...).

Το παιδί τ' άνοιξε τρέμοντας. Ήταν σαν μικρό σπιτάκι, (...) Το παιδί έπεσε πάνου στο βιβλίο με τα μούτρα. (...) Το διάβαζε και ξανά το διάβαζε και πάλι το ξαναδιάβαζε και το 'μαθε νεράκι. Κείνος ο μπάρμπας, που το 'χε φέρει, τ' άκουε και τρέμανε τα μουστάκια του. (...)

Μενέλαος Λουντέμης

Η μάνα μου

Η μάνα μου φοράει τσεμπέρι

σαν τις μανάδες τις παλιές.

Παίρνει την Παναγιά απ' το χέρι

(...)

και σμίγουνε με τον κοσμάκη

που λέει το ψωμί ψωμάκι.

(...)

Λευτέρης Παπαδόπουλος

Αποσπάσματα κειμένων όπου σημειώνονται μόνο οι μεταφορικές/ στερεοτυπικές εκφράσεις:

Τα ελληνάκια

(...)

- Κρασί και μεζέ για τα παλικάρια μου. Κι εσύ Μαρία, σήκω να χορέψουμε!

Όλοι πάγωσαν. Τέτοια προσβολή! Η Μαρία δεν τα 'χασε και με σταθερή φωνή του είπε:

- Δε χορεύω με το ζόρι! (...)

Του Γιώργη τα χείλια τρέμανε από το κακό του...

- Αρκετά! φώναξε και τράβηξε το σπαθί του. Τώρα θα δει! (...)

- Δεν είμαστε πια λίγοι, είτε ο Γιώργης. Και στ' άλλα τα χωριά το 'χουν αποφασίσει. Οι δικοί μας πού είναι τώρα;

- Οι ανήμποροι πήγανε σ' άλλα χωριά πιο ήσυχα. Οι νέοι βγήκαν στο βουνό, είπε το Παγόνη.

- Εμπρός, λοιπόν, για το βουνό!

Είχε ξεμυτίσει ο ήλιος απ' την ανατολή, όταν έφτασαν στους πρόποδες του βουνού.(...) Με φτερά στα πόδια ανέβαιναν τώρα το βουνό, να ενωθούν με τους άλλους.(...)

Ευγενία Φακίνου

Οι τηγανίτες του Τραγοπόδη

(...)

- Δε..., δε θα μου κάνεις κακό; ψιθύρισε τέλος ο Λάμπης ξεψυχισμένα.

- Κακό; Και γιατί να σου κάνω κακό; είπε ο καλικάντζαρος.

- Δε... δε... δε θα μου πάρεις τη μιλιά; ρώτησε τρομαγμένος ο Λάμπης.

- Χι, χι, χι... να σου πάρω τη μιλιά; γέλασε με την καρδιά του ο καλικάντζαρος. Αμή, εγώ ο κακομοίρης κάνω πώς και πώς να βρω κανένα να κουβεντιάσω, που στεναχωριέμαι μόνος μου στις ερημιές, κι εσύ λες να σου πάρω τη μιλιά; Τι να την κάνω τη μιλιά σου, Λάμπη μου; Η δική μου με φτάνει και με παραφτάνει. Μίλα ελεύθερα, δεν έχεις τίποτα να φοβηθείς από μένα!

Του Λάμπη πήγε η καρδιά του στον τόπο της κι είπε μέσα του: «Ωραία!... να που είδα και καλικάντζαρο! ... τυχερός είμαι!»

(...)

Πιπίνα Τσιμικάλη

Έκτακτα μέτρα στη Λιλιπούπολη για το νέφος

Δημοσιογράφος Μπρίνης: *Ακόμα και ο δήμαρχος της Λιλιπούπολης (...) μαζί με τον αχώριστο φίλο του τον Πρίγκιπα έχουν ξεχυθεί στους δρόμους και μαζεύουν σκουπίδια.*

(...)

Χαρχούδας: *Θα σε πνίξω βρε! Πού είσαι να σε πνίξω πια; Να ησυχάσω από σένα και τις ιδέες σου, που μου 'χουν καταστρέψει τη ζωή. (...)*

Χαρχούδας: *Τι έγινε, ρε παιδιά, μας πιάσανε;*

(...)

Δημοσιογράφος Μπρίνης: *(...) μας πλάκωσε το σύννεφο.*

(...)

Χαρχούδας: *(...)Την κάνατε τη Λιλιπούπολη σαν τα μούτρα σας (...)*

Μαριάννα Κριεζή – Ρεγίνα Καπετανάκη

Ο μαύρος ήλιος

Η κόρη μου ζωγράφισε

ολόμαυρο έναν ήλιο.

(...)

Έκοψα λοιπόν το φύλλο

το 'δειξα σ' ένα γιατρό

(...)

και μου είπε *ορθά κοφτά*

«θα 'χει ψυχολογικά».

«Μέσα στο μυαλό της κρύβει κάτι
κι είναι λυπημένη
και *τα βλέπει όλα μαύρα* η καημένη,
(...)
πήγαινε στον ειδικό
να της βάλει γιατρικό».

Ακούγοντας αυτά για το παιδί μου
από το φόβο παρά λίγο *να κοπεί η αναπνοή μου*.
(...)

Τζιάνι Ροντάρι

Σε ένα συνοριακό σταθμό

Από παιδί είχε μανία με τα τρένα. Μεγάλη μανία. *Το έσκαγε από το σχολείο*, με τα βιβλία παραμάσχαλα, και *πού τον έχανε, πού τον έβρισκες*, στο σταθμό. Έμεναν σε μία μικρή επαρχιακή πόλη.
Τρόπωνσε σε μια γωνία κι εκεί καθότανε ώρες ολόκληρες και κοίταζε. (...).

Αντώνης Σαμαράκης

Στο επόμενο απόσπασμα σημειώνεται κάθε φορά ξεχωριστά η περίπτωση ρηματικής περιφρασης ή στερεοτυπικής/ μεταφορικής έκφρασης. (Κρίνεται σκόπιμο για την αξιοποίησή του στο διδακτικό σενάριο της επόμενης ενότητας).

Δρακοπαραμύθι

(...)

Ο δράκος που τον έλεγαν δράκο,(...) πλησίασε ένα μαυριδερό νεαρό που τον έλεγαν Νέφος (...).

- (...) οι κάτοικοι της Αθήνας είναι θυμωμένοι μαζί σου.

- Και λοιπόν; Εγώ *σπάω* την *πλάκα* μου (ρηματική περίφραση) και τραγουδώ.

(...)

- Και δεν είναι άδικο να τραγουδάς και να *σπας πλάκα* (ρηματική περίφραση) μόνος σου;

- Και τι θες να κάνω;

- Να κάνουμε μία συμμορία, να *σπάμε πλάκα* (ρηματική περίφραση) και να τραγουδάμε όλοι μαζί.

(...)

- Έλα τώρα, Νεφ. Μη μου *χαλάς το χατίρι* (ρηματική περίφραση). *Θα πέσει* πολύ *γέλιο*, (ρηματική περίφραση) σου λέω. Θα μας δείξει και η τηλεόραση.

- Η τηλεόραση; Χμμμ. Πολύ ενδιαφέρον αυτό. Άμα είναι έτσι, *αλλάζει το πράμα* (στερεοτυπική/ μεταφορική έκφραση).

- Ξέρεις άλλους δράκους που να θέλουν να *σπάσουν πλάκα* (ρηματική περίφραση) με τους ανθρώπους;

- (...) (*ξέρω*) *Ένα σωρό!* (στερεοτυπική/ μεταφορική έκφραση).

- Για πες έναν.

- Τον Ντεσιμπέλ, καλέ, αυτόν εκεί που φοράει ακουστικά και *κάνει τάχατες* (στερεοτυπική έκφραση) πως αγαπάει τη μουσική. (...) και ύστερα να *φεύγει σα βολίδα*(στερεοτυπική/ μεταφορική έκφραση).

(...)

- Καμιά δράκαινα ξέρεις;
- Πφφφ! Άλλο τίποτα. Καλά, *εσύ που ζεις*; (στερεοτυπική/ μεταφορική έκφραση)

(...)

Ο Νεφ *κατέβασε μονορούφι* (στερεοτυπική/ μεταφορική έκφραση) μία κόκα κόλα και συνέχισε:

- Η Χωματερόλ, (...) κόντεψε μια μέρα να μας *μείνει στα χέρια* (ρηματική περίφραση) από τα πολλά γέλια. *Έσκασε από το πολύ φαΐ* (μεταφορική έκφραση), μα κόντεψε να *σκάσει* και *από τα γέλια* (μεταφορική έκφραση), όταν τους άκουσε να παραπονιούνται πως πεθαίνουν εκατομμύρια παιδιά από την πείνα ...(...)
- Αυτή η Χουλιγκάνα, που λες, είναι νέα;
- Πολύ νέα. Αυτή είναι θεότρελη και *τα κάνει όπου πάει γης μαδιάμ!* (στερεοτυπική/ μεταφορική έκφραση) Κάθε Κυριακή *πηγαίνει στα γήπεδα πρώτη και καλύτερη* (στερεοτυπική/ μεταφορική έκφραση) (...) πυροβολεί, όταν της *έρθει το κέφι*, (ρηματική περίφραση) και *σκάει στα γέλια* (ρηματική περίφραση), όταν οι άνθρωποι διορθώνουν τις ζημιές (...)

Αγγελική Βαρελλά

Η νεοελληνική λογοτεχνία και ποίηση είναι κατάφορτες από ρηματικές περιφράσεις καθώς και στερεοτυπικές και μεταφορικές εκφράσεις. Η παρουσία τους αποδεικνύει τον πλούτο της νεοελληνικής γλώσσας και εμπλουτίζει με εκφραστικότητα και ζωντάνια τον ποιητικό ή αφηγηματικό λόγο. Επιπρόσθετα, επεκτείνει και πλαταίνει τη χρήση των ρημάτων και τη σημασία των λέξεων γενικότερα, αποτελώντας έναν «άσο στο μανίκι» ποιητών και συγγραφέων.

Ειδικότερα, με τη χρήση της ρηματικής περιφράσης, αποτυπώνονται επιτυχέστερα:

- ο τα γεγονότα (π.χ. *το πήραν όλοι είδηση, μπήκε ανάμεσά τους, όλα γίνανε άνω κάτω*),
- οι χαρακτήρες των ηρώων (π.χ. η Κατερίνα κάθε φορά *το 'βαζε στα πόδια*),
- ο η συναισθηματική διάθεση του ποιητή, του συγγραφέα ή των ηρώων όπως:
 - η αγάπη/ η συμπαράσταση: *παίρνω απ ' το χέρι*,
 - ο θυμός: *θα γίνει μεγάλο κακό!*, *θα μας γδάρουν ζωντανούς!*,

- το άγχος: θα μας μείνει στα χέρια,
- η χαρά: κάνουν τρέλες,
- η αγωνία: κάνω πώς και πώς..,
- η επιμονή: το βάζω πείσμα,
- η αγανάκτηση : τι κόλλησες έτσι πάνω μου!,
- η παράκληση: μη μου χαλάς χατίρι,
- η ευχαρίστηση: έρχομαι στο κέφι,
- η ανυπομονησία: έπεσε με τα μούτρα,
- η απορία: Καλά πας;,
- η ειρωνεία/ αποδοκιμασία: σπάω πλάκα, πέφτει γέλιο,
- η κούραση/ ταλαιπωρία: πήρε κουράγιο και συνέχισε,
- η περισυλλογή: κάτι με το νου της βάζει, κάνει σκέψεις.

Οι εννοιολογικές και γραμματικοσυντακτικές δυνατότητες των ρηματικών περιφράσεων (όπως αυτές αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο), σε συνδυασμό με τις διόδους που προσφέρουν στον λόγο (όπως είδαμε παραπάνω) ανάγουν τις ρηματικές περιφράσεις σε ένα δυναμικό όργανο για την ίδια τη γλώσσα και κατ' επέκταση σε ένα πλούσιο γραμματικοσυντακτικό φαινόμενο προς αξιοποίηση στα χέρια των εκπαιδευτικών.

Στην αμέσως επόμενη ενότητα δίνεται ένα πρακτικό παράδειγμα αξιοποίησης των ρηματικών περιφράσεων.

5. Διδακτικό σενάριο για την ένταξη των ρηματικών περιφράσεων στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος

Στο σημείο αυτό της εργασίας αξίζει να τονισθεί, εάν δεν έγινε απολύτως κατανοητό από τα προηγούμενα, ότι η διδασκαλία των ρηματικών περιφράσεων, στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος, μόνο με οφέλη μπορεί να προικίσει τους μαθητές. Στις δύο προηγούμενες ενότητες της εργασίας αυτής έγινε εκτενής λόγος για τις δυνατότητες που προσφέρει η παρουσία των ρηματικών περιφράσεων τόσο στη διαχείριση της γραμματικής και του συντακτικού στον προφορικό λόγο, στη συγγραφή ενός κειμένου ή ακόμη και στη δημιουργία μιας απλής πρότασης, όσο και στον

εμπλουτισμό ενός αφηγήματος, ενός ποιήματος, στην έκφραση γεγονότων ή συναισθημάτων.

Για το σκοπό αυτό, η παρούσα ενότητα αναφέρεται στο σχεδιασμό ενός διδακτικού σεναρίου για το μάθημα της γλώσσας, με στόχο την αξιοποίηση της ρηματικής περιφρασης στη διδασκαλία.

Συγκεκριμένα, στην έβδομη ενότητα της γλώσσας ΣΤ' Δημοτικού συναντούμε την δεύτερη υποενότητα με τίτλο «τριάντα εννιά καφενεία και ένα κουρείο». Μεταξύ άλλων, ένα από τα φαινόμενα το οποίο καλούνται οι μαθητές να γνωρίσουν και να πραγματευθούν είναι αυτό της μεταφορικής έκφρασης. Εφόσον, λοιπόν, οι μαθητές εξασκούνται ικανοποιητικά στη χρήση των ρημάτων μέσα στο λόγο, η ενότητα αυτή θα μπορούσε να αποτελέσει την κατάλληλη αφορμή για τη διδασκαλία της ρηματικής περιφρασης.

Γενικός σκοπός του προγράμματος είναι:

- ✓ οι μαθητές να γνωρίσουν και να εξοικειωθούν με την έννοια της ρηματικής περιφρασης.

Επιμέρους στόχοι του προγράμματος είναι:

- ✓ η επαφή με γραπτό λόγο που περιέχει ρηματικές περιφράσεις,
- ✓ ο εντοπισμός ρηματικών περιφράσεων σε γραπτό κείμενο,
- ✓ η καταγραφή ποικίλων περιπτώσεων ρηματικής περιφρασης,
- ✓ η απόδοση της σημασίας των ρηματικών περιφράσεων μονολεκτικά ή περιφραστικά,
- ✓ η χρήση ρηματικών περιφράσεων για τη δόμηση ενός κειμένου ή ενός ποιήματος,
- ✓ η πραγματοποίηση διαλόγου με τη χρήση ρηματικών περιφράσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, οι δραστηριότητες της τάξης θα μπορούσαν να εξελιχθούν ως εξής:

- 1) Στην αίθουσα διδασκαλίας διαβάζεται από τον εκπαιδευτικό ή από τους μαθητές το λογοτεχνικό κείμενο «Δρακοπαραμύθι», της Αγγελικής Βαρελλά, από το ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων της Ε' και ΣΤ' Δημοτικού. Το κείμενο αυτό, απόσπασμα του οποίου περιλήφθηκε και στην προηγούμενη ενότητα της εργασίας, περιέχει αρκετές ρηματικές περιφράσεις, ώστε οι

μαθητές να αποκτήσουν μία πρώτη εικόνα. (Θα μπορούσε, βέβαια να αντικατασταθεί με όποιο άλλο λογοτεχνικό κείμενο κρίνει ο εκπαιδευτικός κατάλληλο για το σκοπό αυτό).

- 2) Αφού γίνει ανάγνωση του κειμένου, οι μαθητές καλούνται να αναπαράγουν την ιστορία με δικά τους λόγια. Στη συνέχεια, απαντούν σε ερωτήσεις κατανόησης του εκπαιδευτικού. Οι ερωτήσεις μπορεί να είναι τέτοιες, ώστε οι απαντήσεις τους να αντιστοιχούν σε προτάσεις του κειμένου που περιέχουν ρηματικές περιφράσεις. Όπως για παράδειγμα:

Ερώτηση: Τι απάντησε ο δράκος στον Νεφ, όταν αυτός του είπε ότι βαριέται γιατί είναι βολεμένος πάνω από την πόλη;

Απάντηση: Τον παρακάλεσε να μην του χαλάσει το χατίρι και για να τον πείσει του είπε ότι θα πέσει πολύ γέλιο.

Ο εκπαιδευτικός τραβά, λοιπόν, την προσοχή των μαθητών στις ρηματικές περιφράσεις και συζητείται η σημασία των εκφράσεων. Εισάγει την έννοια της ρηματικής περίφρασης και εξηγεί ότι πρόκειται είτε για το συνδυασμό ενός ρήματος και ενός ουσιαστικού, είτε για το συνδυασμό ενός ρήματος και περισσότερων προσδιορισμών, τα οποία έχει καθιερωθεί να λέγονται μαζί σαν σύνολο. Πρόκειται, δηλαδή, για παγιωμένες εκφράσεις η σημασία των οποίων μπορεί να αποδοθεί άλλοτε με μία λέξη, δηλαδή μονολεκτικά, όπως για παράδειγμα: πάρε δρόμο = φύγε, και άλλοτε περιφραστικά, όπως για παράδειγμα: έσκασε από το πολύ φαΐ = έφαγε πολύ.

- 3) Οι μαθητές εντοπίζουν και συζητούν τις σημασίες και των υπόλοιπων ρηματικών περιφράσεων του κειμένου.

4) Για την καλύτερη εμπέδωση του γραμματικοσυντακτικού αυτού φαινομένου, οι μαθητές θα μπορούσαν να ασχοληθούν με το ακόλουθο φύλλο εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει σχετικές ασκήσεις. Οι εργασίες εντάσσονται σε ένα επικοινωνιακό πλαίσιο προκειμένου να είναι ενδιαφέρουσες και ευχάριστες για τους μαθητές.

Οι δράκοι αποφασίζουν να μορφωθούν!

A) Οι υπόλοιποι δράκοι κρυφάκουσαν τον διάλογο μεταξύ του δράκου και του Νεφ, αλλά δεν κατανόησαν απολύτως όλες τις εκφράσεις που χρησιμοποίησαν οι δυο τους. Μήπως θα μπορούσες να τους εξηγήσεις τη σημασία τους;

Ρηματικές περιφράσεις

Ερμηνεία

σπάω πλάκα

χαλάω (σε κάποιον) το χατίρι

πέφτει γέλιο

μας έμεινε στα χέρια

έρχεται στο κέφι

Στερεοτυπικές/ μεταφορικές εκφράσεις

Ερμηνεία

Ξέρω ένα σωρό!

φεύγει σα βολίδα

Εσύ πού ζεις;

το κατέβασε μονορούφι

τα έκανε γης μαδιάμ

B) Η Πυρκαγείσον και η Ανερζί ενθουσιάστηκαν με τις ρηματικές περιφράσεις και έψαξαν να μάθουν κι άλλες. Μπέρδεψαν, ωστόσο, τις ερμηνείες. Μπορείς να τις βοηθήσεις; (κάνε την αντιστοίχιση)

Κάνω πόλεμο.	Τακτοποιώ.
Λαμβάνω μέρος.	Πολεμώ.

Βάζω σε τάξη.	Συμμετέχω.
Βάζω μπρος.	Αισθάνομαι.
Προκαλώ αναστάτωση.	Ξεκινώ.
Έχω την αίσθηση.	Αναστατώνω.

Γ) Με την έρευνά τους κατάλαβαν ότι αυτό που διαχωρίζει τις ρηματικές περιφράσεις είναι ότι μπορούν να έχουν μονολεκτική ερμηνεία, όπως στις παρακάτω περιπτώσεις. (Ξανάγραψε τις προτάσεις μετατρέποντας τις ρηματικές περιφράσεις σε μονολεκτικά ρήματα, όπως στο παράδειγμα. Όπου χρειάζεται κάνε τις απαραίτητες αλλαγές.)

Πρόταση με ρηματική περίφραση	Πρόταση με μονολεκτικό ρήμα
Ο μικρός Νικόλας <i>έκανε κομμάτια</i> το βάζο.	Ο μικρός Νικόλας <i>έσπασε</i> το βάζο.
Ο κρατούμενος <i>βγήκε από τη φυλακή</i> .	
Αφού <i>βάλεις τάξη</i> στο δωμάτιό σου, μπορείς να βγεις έξω.	
Είναι σοβαρό τραύμα. Ακόμη <i>βγάζει αίμα</i> .	
Του <i>έδωσε δρόμο</i> και ησύχασε.	

(Οι μαθητές ενθαρρύνονται τώρα να εντάξουν ρηματικές περιφράσεις στον δικό τους γραπτό λόγο. Η παρακάτω εργασία είναι μία ευχάριστη ευκαιρία για την υλοποίηση αυτού του σκοπού.)

Δ) Βοήθησες αρκετά τους δράκους να μάθουν! Τώρα ήρθε η σειρά σου! Απόδωσε τη σημασία των παρακάτω ρηματικών περιφράσεων. Στη συνέχεια χρησιμοποίησε όποιες θέλεις για να γράψεις μία αστεία δική σου ιστορία.

Ρηματικές περιφράσεις	Ερμηνεία
Έχω επιθυμία.	
Κάνω παρέα.	
Κόβω βόλτες.	

Βρίσκω καταφύγιο.	
Ρίχνει βροχή.	
Δίνω όρκο.	
Έγινε άνω – κάτω.	
Καταβάλλω προσπάθεια.	

5) Στο μάθημα της θεατρικής αγωγής τα παιδιά μπορούν να μοιραστούν ρόλους και να δραματοποιήσουν είτε το λογοτεχνικό κείμενο του ανθολογίου «Δρακοπαραμύθι», είτε κάποια από τις δικές τους ιστορίες, χρησιμοποιώντας διαλόγους με ρηματικές περιφράσεις.

Με την υλοποίηση ενός τέτοιου διδακτικού σεναρίου, οι μαθητές μέσα από ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές δραστηριότητες γνωρίζουν την έννοια της ρηματικής περιφράσης, εξασκούνται στην κατανόηση τέτοιου είδους εκφράσεων, εμπλουτίζουν τον γραπτό και προφορικό τους λόγο, έρχονται σε επαφή με εκφράσεις, που πιθανόν τους ήταν άγνωστες ή τουλάχιστον όχι τόσο οικείες.

Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε, ότι η διδασκαλία των ρηματικών περιφράσεων θα μπορούσε να αποτελέσει μία αυτόνομη ενότητα διδασκαλίας και να διδαχθεί σε οποιαδήποτε τάξη, οποιαδήποτε χρονική στιγμή, εφόσον ο εκπαιδευτικός, πρώτον, διαθέτει και προσφέρει στους μαθητές το απαραίτητο υλικό διδασκαλίας και δεύτερον, κρίνει ότι οι μαθητές είναι εξοικειωμένοι ήδη με την έννοια του ρήματος, οπότε και θα μπορέσουν να κατανοήσουν την έννοια της ρηματικής περιφρασης. Υπό αυτήν την έννοια, το παρόν διδακτικό σενάριο θα μπορούσε να υλοποιηθεί και σε άλλες τάξεις, εφόσον, βέβαια, υπάρξουν οι απαραίτητες προσαρμογές στο μαθησιακό επίπεδο των μαθητών.

6. Συμπεράσματα

Η εργασία αυτή ξεκίνησε με μία σύντομη σύγκριση μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου. Όπως διαφάνηκε από την εν λόγω εισαγωγή, αλλά και όπως μπορεί κανείς να διαβάσει σε πλήθος εργασιών και αναφορών σχετικά με τη σχέση προφορικού και γραπτού λόγου, ο προφορικός λόγος έχει μία σημαντική και αδιαμφισβήτητη προτεραιότητα. «Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος διαφέρουν πολύ ως επικοινωνιακές δραστηριότητες: ο πρώτος έχει στο δυναμικό του το πλούσιο φορτίο της ομιλίας για τη μετάδοση των πληροφοριών, ενώ ο δεύτερος μόνο τη σύνταξη, το λεξιλόγιο και τη στίξη. Ο επιτονισμός και το ύψος της φωνής του ομιλητή κάνουν ένα εκφώνημα να υπερβαίνει την «ονομαστική αξία» του νοήματός του. Και όταν οι συνομιλητές έχουν οπτική επαφή και βρίσκονται σε μικρή απόσταση μεταξύ τους, όπως συμβαίνει κατά κανόνα, οι εκφράσεις του προσώπου, οι κινήσεις του σώματος, τα βλέμματα, ακόμη και οι σιωπές συστήνουν ένα ολόκληρο δίκτυο παράλληλων σημασιών δίπλα στις εκφρασμένες, που βοηθά και τους συνομιλητές ή ακροατές να ερμηνεύσουν κατάλληλα το περιεχόμενο των λόγων του τρέχοντος ομιλητή» (Πολίτης,

http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_a10/a_10_thema.htm, πρόσβαση στις 4/5/2019). Παράλληλα, η ανάγκη για την ανταλλαγή μηνυμάτων, αλλά και την έκφραση σημασιών δευτέρου επιπέδου, όπως συναισθήματα, υπονοήματα, ειρωνείες, ενισχύουν τον προφορικό λόγο με τη δυναμική που χρειάζεται για να εξελίσσεται συνεχώς. Ακόμη και η ίδια ιδιοσυστασία της ομιλίας εξασφαλίζει στον προφορικό

λόγο υπεροχή έναντι του γραπτού. «Εξαιτίας της ταχείας εκφοράς του λόγου[...]», ο ομιλητής «υποχρεώνεται τη στιγμή ακριβώς της εκφοράς να ελέγχει προς τα πίσω το λόγο του -αν οι προθέσεις του εκπληρώθηκαν στη συνέχεια των λεγομένων- και ταυτόχρονα να τον οργανώνει προς τα εμπρός, εν σειρά προς ό,τι έχει προηγηθεί αλλά και σε σχέση με το οργανωτικό σχέδιο όλου του λόγου» (Πολίτης, http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_a10/a_10_thema.htm, πρόσβαση στις 4/5/2019). Αντίθετα, ο συγγραφέας παράγει τον λόγο του μέσα σε αφθονία χρόνου. Γι' αυτό και το γράψιμο είναι μία χρονοβόρα διαδικασία, που δυσκολεύεται να παρακολουθήσει τους ρυθμούς της καθημερινής ζωής, πιο οργανωμένη αλλά και πιο στατική όσον αφορά τα δομικά της στοιχεία. Ως εκ τούτου, ο γραπτός λόγος συχνά υπακούει στους νόμους του προφορικού λόγου, εντάσσοντας, αναγκαστικά, μέσα του νέες εκφράσεις, υιοθετώντας και αποτυπώνοντας γραπτά όσα λέγονται καθημερινά.

Πώς θα μπορούσε, λοιπόν, ο γραπτός λόγος να αποβάλλει στοιχεία του προφορικού ή τουλάχιστον να αντισταθεί στην ενσωμάτωσή τους, αφού αποτελεί μόνο ένα όργανο του προφορικού λόγου και μάλιστα πιο αδύναμο από αυτόν παρά τις χιλιετίες ανακάλυψης και χρήσης του;

Το παραπάνω ερώτημα αναφέρεται, σαφώς, στην «ανησυχία των 'καθαρολόγων' ή των 'κινδυνολόγων'» σχετικά με τις «πρόχειρες εκφράσεις του προφορικού λόγου του τύπου *κάνω το σπίτι* ή *κάνω τα κρεβάτια* και *κάνω τα τζάμια* (αντί τακτοποιώ, συγυρίζω και καθαρίζω, πλένω)» (Νάκας, 2006), που αποτελούν ρηματικές περιφράσεις.

Ωστόσο, από όσα αναφέρθηκαν στην εργασία αυτή –πλήθος ρηματικών περιφράσεων δίχως να κάνουν ταίρι με αντίστοιχο μονολεκτικό ρήμα που να τις ερμηνεύει, γραμματικές και συντακτικές δυνατότητες, παραδείγματα αξιοποίησής τους στη λογοτεχνία, δυνατότητα και οφέλη από την διδακτική αξιοποίηση- γίνεται φανερό ότι οι ισχυρισμοί τέτοιου τύπου είναι μάλλον αβάσιμοι. Η σημασία της χρήσης ρηματικών περιφράσεων στη νεοελληνική γλώσσα είναι ιδιαίτερα σπουδαία αν ληφθεί υπόψη ότι μέσω αυτών η γλώσσα διευρύνεται, μεταλλάσσοντας το σημασιολογικό περιεχόμενο των λέξεων με συνέπεια αφενός να «φρεσκάρεται» και αφετέρου να πλουτίζεται με διαφορετικές αποχρώσεις και νέες εκφραστικές δυνατότητες (*Μεταφορά (σχήμα λόγου)*, <https://el.wikipedia.org/wiki/Μεταφορά>

(σχήμα λόγου), πρόσβαση στις 4/5/2019). Έτσι, πολλά γλωσσικά γνωρίσματα μιας έννοιας μπορεί να αναιρεθούν στην κατ' ιδίαν χρήση ή να αφαιρεθούν, ή και να εξαιρούνται ανάλογα των αισθήσεων και των αναγκών της στιγμής της χρήσης. Για παράδειγμα, στη φράση «φέγγει σαν λαμπάδα», η λέξη λαμπάδα φέρεται από το φέγγος, ενώ στη φράση «στέκεται σαν λαμπάδα», η λέξη λαμπάδα φέρεται από την ευθύτητα του κεριού και όχι τόσο από το φέγγος. Επιπρόσθετα, δημιουργούνται, γεννιούνται νέες έννοιες και εκφράζονται σημασίες που δεν μπορούν να αποδοθούν διαφορετικά. Μπορεί, δηλαδή, περιφράσεις όπως *κάνω το σπίτι* (καθαρίζω), *βάζω κάτω* (νικώ), *βρίσκω θάνατο* (πεθαίνω), *βάζω το χέρι μου στη φωτιά* (ορκίζομαι), να βρίσκουν αντίστοιχο μονολεκτικό ρήμα που να τις ερμηνεύει πώς, όμως, θα μπορούσε κανείς να ερμηνεύσει μονολεκτικά τη σημασία ρηματικών περιφράσεων όπως: *σου κάνω χάρη, δίνω αέρα, εγείρω πρόβλημα, εγείρω αγωγή, κάνω μισές δουλειές, κάνω ψιλά, δίνω λαβή, έχω πάρε δώσε, με βρίσκει η μέρα, βγαίνω στη ζωή, με βγάζει ψεύτη* και τόσες άλλες (όπως αυτές αναφέρονται στη δεύτερη ενότητα της εργασίας), που μόνο περιφραστικά θα μπορούσαν να ερμηνευθούν;

Αυτό, επιπλέον, που αξίζει να τονισθεί ιδιαίτερα στο τέλος αυτής της εργασίας είναι ότι οι ρηματικές περιφράσεις αποτελούν μία ξεχωριστή γραμματική και συντακτική κατηγορία στο λόγο, που δεν της αξίζει να συγχέεται με άλλες που τις μοιάζουν, όπως οι σύνθετες λέξεις, οι στερεότυπες φράσεις, το ελεύθερο σύνταγμα ή οι περιφραστικοί χρόνοι, αλλά να αναγνωρίζεται και να διδάσκεται με ξεχωριστή σημασία.

Για την ενίσχυση αυτού του επιχειρήματος, θα αναφερθούν εν συντομία τα εξής:

«Η διαφορά ανάμεσα σε μία σύνθετη λέξη, όπως είναι, ας πούμε, το *πάρε-δώσε*, με ένα ενωτικό στη μέση που συνδέει τα δύο στοιχεία, ή και η λέξη *δώστου* στην περίπτωση του *κι εκείνος δώστου χαρές και γλέντια* [...] ή, ακόμα καλύτερα, η λέξη *δοσοληψία*», και σε μία ρηματική περίφραση είναι: «1) ότι τίποτε δεν μπορεί να παρεμβληθεί ανάμεσα στα δύο στοιχεία (δοσο, ληψία) και 2) ότι όλες οι μορφολογικές αλλαγές (στην πτώση, στον αριθμό κτλ., π.χ. *δοσοληψίας* *δοσοληψίες*) συμβαίνουν στο τέλος της λέξης. Αντιθέτως σε μία ρηματική περίφραση, όπως την εννοούμε εδώ, π.χ. *δίνω προσοχή* (προσέχω), το ρηματικό στοιχείο μεταβάλλεται μορφολογικά στο εσωτερικό της περίφρασης: *δίνω προσοχή, δίνεις προσοχή, δίνουμε προσοχή* κτλ. και, επιπλέον, ένα ξένο στοιχείο μπορεί να παρεμβάλλεται ανάμεσα στα

δύο συστατικά: *δίνω μεγάλη προσοχή, (δεν) δίνω καθόλου προσοχή* κ.τ.ό. Τα δύο στοιχεία της ρηματικής περιφράσεις διατηρούν, όπως είδαμε, και κάποια συντακτική σχέση μεταξύ τους, ενώ στη σύνθετη λέξη η σχέση είναι μόνον μορφολογική» (Νάκας, 2006).

Όσον αφορά τις στερεότυπες εκφράσεις, αυτές έχουν συντακτική σχέση μεταξύ τους, όπως, για παράδειγμα, είναι η έκφραση «*χαιρέτα μας τον πλάτανο, όπου όμως δεν μπορεί, κατά κανόνα, να παρεμβληθεί ένα ξένο στοιχείο (ιδού μία πρώτη διαφορά από τη ρηματική περίφραση!)*· ύστερα, το ίδιο αυτό παράδειγμα μας δείχνει ότι είναι αισθητό ως ένα ολόκληρο σύνταγμα, δεν παίζει το ρόλο ή δεν έχει την αξία μιας μόνης λέξης, ενός ρήματος, όπως η ρηματική περίφραση (ιδού μία δεύτερη διαφορά!), που θα πει ότι μόνον η ρηματική περίφραση έχει εκτός από τη σημασιολογική, και γραμματική ομοιογένεια»(Νάκας, 2006).

«Το ελεύθερο σύνταγμα, π.χ. *δίνω ένα βιβλίο στον Γιάννη* ή *του δίνω ένα βιβλίο* (ένα μήλο κλπ.), που διαφέρει από μία ‘στερεότυπη έκφραση’ ή έναν ‘ιδιωτισμό’, ακριβώς επειδή δεν έχει υποστεί αυτού του είδους την παγίωση [...] αλλά και στερείται τη σημασιολογική ομοιογένεια που έχει μια ρηματική περίφραση, αφού η σημασία του βγαίνει αθροιστικά από τις σημασίες των επιμέρους συστατικών το»(Νάκας, 2006).

Τέλος, «μία διαφορά από τους περιφραστικούς χρόνους [...] είναι ότι στις ρηματικές περιφράσεις το ουσιαστικό μπορεί και να προτάσσεται, π.χ. *μου έκανε εντύπωση το ότι... και εντύπωση μου έκανε το ότι... έχει γούστο να... και γούστο έχει να... ενώ γράψει έχει αυτός ή γράψει δεν έχει ακόμη δεν λέγονται βέβαια*»(Νάκας, 2006).

Η ιδέα, λοιπόν, ότι σε κάθε γλωσσική κοινότητα χρησιμοποιείται μία ομοιογενής γλώσσα είναι οπωσδήποτε διαδεδομένη καθημερινή αντίληψη. Ειδικότερα, η εκπαίδευση έχει παραδοσιακά στηριχτεί σε αυτήν την παραδοχή χρησιμοποιώντας παραδοσιακού τύπου βιβλία αναφοράς και εξασκώντας τους μαθητές στην παραδοσιακή γραμματική και το συντακτικό. Από την άλλη πλευρά, το γεγονός ότι κάθε ομιλητής και κάθε εποχή χρησιμοποιεί διαφορετικά τα στοιχεία της γλώσσας, είναι μία πραγματικότητα, που καθιστά τη γλώσσα έναν ζωντανό οργανισμό που εξελίσσεται, ενσωματώνει μέσα του νέα στοιχεία και μεταλλάσσεται. Σε αυτό το πλαίσιο, η αναγνώριση, η ενσωμάτωση και η δημιουργική αξιοποίηση των ρηματικών

περιφράσεων στην αίθουσα διδασκαλίας, όχι μόνο «νομιμοποιείται» αλλά ισχυροποιεί τη μαθησιακή διαδικασία προσδίδοντας πολλαπλά οφέλη.

Συγκεκριμένα, η εξοικείωση του μαθητή με τις ρηματικές περιφράσεις, η διδασκαλία λογοτεχνικών κειμένων που αξιοποιούν ρηματικές περιφράσεις, καθώς και η υλοποίηση σχετικών δραστηριοτήτων, όπως ερμηνεία ρηματικών περιφράσεων, συλλογή ρηματικών περιφράσεων από κείμενα ή ποιήματα, συγγραφή κειμένου αξιοποιώντας ρηματικές περιφράσεις, εμπλουτίζουν τη διδασκαλία με στοιχεία του προφορικού λόγου και με τον τρόπο αυτό:

- οι μαθητές αποκτούν γλωσσική και κριτική επίγνωση του λειτουργικού ρόλου των ρηματικών περιφράσεων,
- έρχονται σε επαφή με κείμενα, τα οποία αξιοποιούν ρηματικές περιφράσεις· αναγνωρίζουν σε αυτές τον δικό τους λόγο ή τις γνωρίζουν πρώτη φορά,
- εξασκούνται στην αναγνώριση μιας μεγάλης ποικιλίας ρηματικών περιφράσεων, στη σωστή τους επιλογή ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση και στην αποτελεσματική χρήση τους,
- αποκτούν νέες γλωσσικές εμπειρίες και εμπλουτίζουν το γλωσσικό τους ρεπερτόριο,
- αποκτούν ευκαιρίες γλωσσικής δημιουργικότητας αξιοποιώντας τις ρηματικές περιφράσεις σε μια δραστηριότητα παραγωγής γραπτού λόγου,
- η γνωριμία με μία ρηματική περίφραση μπορεί να γίνει αφορμή για συζήτηση σχετικά με τη σημασία και τη μορφολογία της περίφρασης. Οι μαθητές ανακαλύπτουν στην πράξη τις δυνατότητες μιας ρηματικής περίφρασης,
- συνειδητοποιούν ότι η ύπαρξη ρηματικών περιφράσεων αποτελεί μέρος της φύσης και της εξέλιξης της γλώσσας, μιας και ανακαλύπτουν ότι κάθε ρήμα γεννά (σταδιακά προφανώς) μια πληθώρα ρηματικών περιφράσεων, ανάλογα με τις επικοινωνιακές ανάγκες κάθε εποχής και κάθε ομιλητή,
- μαθαίνουν να αποκρυπτογραφούν τις ρηματικές περιφράσεις και να αναγνωρίζουν μέσα από αυτές στοιχεία του ύφους, των συναισθημάτων, του χαρακτήρα των ηρώων μιας ιστορίας,
- αντιπαραβάλλουν ρηματικές περιφράσεις με την ερμηνεία τους (μονολεκτική ή περιφραστική) και έχουν ουσιαστικό κέρδος όσον αφορά τις γραμματικές, συντακτικές και γλωσσικές τους ικανότητες.

Όπως φαίνεται, λοιπόν, η ενσωμάτωση των ρηματικών περιφράσεων στην σχολική διδασκαλία μόνο με πλεονεκτήματα μπορεί να προικίσει τόσο την ίδια όσο και τους αποδέκτες της. Πρόκειται για μια συμπληρωματική σχέση μεταξύ ρηματικών περιφράσεων και μονολεκτικών ρημάτων, η αξιοποίηση της οποίας, χωρίς να ζημιώνει το κύρος της νεοελληνικής γλώσσας, αναβαθμίζει την ποιότητα της διδασκαλίας, την επικαιροποιεί και την ενδυναμώνει.

Βιβλιογραφία

- Lyons, J., (1995). *Εισαγωγή στη γλωσσολογία*, μτφ. Μ. Αραποπούλου κ.ά., επιμ. Γ. Καρανάσιος. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- J. Lyons, (2002). *Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία*, μτφ. Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Ζ. Γαβριηλίδου & Α. Ευθυμίου. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Χριστίδης, Α.-Φ., (2001). *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Πόρποδας, Κ., (2002). *Η ΑΝΑΓΝΩΣΗ*. Πάτρα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- *Το μεταβλητό του γλωσσικού σημείου/ γλωσσική μεταβολή*. Διαθέσιμο στη: <https://el.wikipedia.org/wiki/Γλώσσα>
- *Τα ρήματα*, Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας (Α-Β-Γ Γυμνασίου). Στα Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία. Διαθέσιμο στη: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A112/621/4006,17975/>
- *Το ρήμα και η ρηματική φράση*, Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας (Α-Β-Γ Γυμνασίου). Στα Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία. Διαθέσιμο στη: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A112/621/4007,17983>
- Νάκας, Θ., Κατσούδα, Γ., (2015). 'Ζητήματα γλωσσ(ολογ)ικής ορολογίας', *ΕΛΕΤΟ – 10ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» Αθήνα, 12–14 Νοεμβρίου 2015*. Διαθέσιμο στη: http://www.eleto.gr/download/Conferences/10th%20Conference/Papers-and-speakers/10th_01-14-09_NakasThanasis-KatsoudaGeorgia_Paper2_V01.pdf
- Νάκας, Θ., (2006). *ΓΛΩΣΣΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ Μελετήματα για τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία (β')*, 8^η Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Πολίτης, Π., ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ [Α10], *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός*. Διαθέσιμο στη: http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_a10/a_10_thema.htm

- *Μεταφορά (σχήμα λόγου)*. Στη Βικιπαίδεια. Διαθέσιμο στη: [https://el.wikipedia.org/wiki/Μεταφορά_\(σχήμα_λόγου\)](https://el.wikipedia.org/wiki/Μεταφορά_(σχήμα_λόγου))
- Μπαμπινιώτης, Γ.,(2002). *ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ*. Αθήνα: Εκδόσεις Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε.
- Μπαμπινιώτης, Γ., (1980). *Θεωρητική Γλωσσολογία*. Αθήνα: Ιδιωτική έκδοση.
- Συλλογικό έργο, (2009). *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Εκδόσεις: Πατάκη. Διαθέσιμο στη: http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/team.html
- Τσιλιμένη, Τ., Γραίκος, Ν., Καίσαρης, Λ., Καπλάνογλου, Μ., (2013). *Ανθολόγιο Λογοτεχνικών κειμένων, Το δελφίνι, Α΄ και Β΄ Δημοτικού*. Αθήνα: Εκδόσεις Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».
- Κατσίκη-Γκίβαλου, Α., Παπαδάτος, Γ., Πάτσιου, Β., Πολίτης, Δ., Πυλαρινός, Θ., (2013). *Ανθολόγιο Λογοτεχνικών κειμένων, Στο σκολειό του κόσμου, Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού*. Αθήνα: Εκδόσεις Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».
- Κατσίκη-Γκίβαλου, Α., Καλογήρου, Τζ., Παπαδάτος, Γ., Πρωτονοταρίου, Στ., Πυλαρινός, Θ., (2013). *Ανθολόγιο Λογοτεχνικών κειμένων, Με λογισμό και μ΄ όνειρο, Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού*. Αθήνα: Εκδόσεις Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».